

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ANAYASA MAHKEMESİ VE AVRUPA İNSAN HAKLARI
MAHKEMESİNİN TÜRKİYE’DE EĞİTİM HAKKI İLE
İLGİLİ KARARLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Faik SÜRER

Danışman: Doç. Dr. Erdal KÜÇÜKER

**TOKAT
Haziran, 2022**

Sevgili eşim Fatoş'a,

Canım evlatlarım Eymen ve Erdem'e...

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Erdal KÜÇÜKER danışmanlığında hazırlamış olduğum “Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye’de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24.06.2022

Faik SÜRER

JÜRİ KABUL VE ONAY

Faik SÜRER tarafından hazırlanan “**Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye’de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının İncelenmesi**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 24.06.2022 tarihinde yapılmış, aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	: Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ	
Üye (Danışman)	: Doç. Dr. Erdal KÜÇÜKER	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Seyithan KAYA	

ONAY

24.08.2022

Prof. Dr. Mehmet GÜNEŞ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitimin bireysel ve toplumsal hedeflere ulaşılmasındaki önemli işlevleri, eğitim hakkının en temel insan haklarından biri olmasını sağlamıştır. Eğitim hakkı, hiçbir ayırım gözetilmeksizin herkesin eğitimden yararlanmasının yanı sıra hiç kimsenin eğitimden mahrum bırakılmaması ilkelerini kapsamaktadır. Bu ilkeler, başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olmak üzere uluslararası sözleşmelerde insan haklarının ön koşulu olarak yer bulmuş, Türkiye’de ise anayasal düzeyde güvence altına alınmıştır. Dolayısıyla, eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği şüphesinin olduğu durumlarda öncelikle idari yargıya; olağan kanun yollarının tüketilmesinden sonra anayasa yargısına; iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ise uluslararası yargıya bireysel başvuru yapılabilmektedir. Bu araştırmada insan hakları ihlali iddiasıyla başvuru yapılabilecek son merci olan Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili kararları incelenmiştir. Bu kararlar, başvurular, başvurular, başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiaları, verilen kararlar, yargılama süreleri ve tazminat miktarları gibi farklı yönlerden ele alınmış; elde edilen veriler bu yönlere göre analiz edilmiştir. Bu araştırmada elde edilecek sonuçların Türkiye’de eğitim hakkının korunması ve geliştirilmesi ile eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konularındaki çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

TEŞEKKÜR

Bu araştırma, tüm bilimsel ve akademik gerekliliklerin yanı sıra evlatlarıma bırakacağım ve babalarıyla gurur duyacaklarına inandığım bir miras; bir gün mutlaka bitecek olan hayatıma anlam kazandıracak bir eser olma özelliklerini de taşımaktadır. Bana bu fırsatı sunan ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini hiç esirgemeyen Danışmanım Doç. Dr. Erdal Küçükbaş başta olmak üzere,

Ömrümün geri kalanında öğrencileri olmaktan gurur duyacağım değerli Hocalarım Prof. Dr. Gülay Aslan’a, Doç. Dr. Emel Tüzel İşeri’ye, Doç. Dr. Uğur Akın’a ve Doç. Dr. Zafer Kiraz’a;

Değerli görüş ve önerilerini paylaşarak bana destek olan saygıdeğer Jüri Üyeleri Prof. Dr. Yasemin Karaman Kepenekçi’ye ve Dr. Öğr. Üyesi Seyithan Kaya’ya;

Ayrıca, uzun ve zorlu geçen yüksek lisans eğitimim boyunca,

Yol arkadaşlığı yaptığım Ağabeylerim Hikmet Sezer’e ve Öcal Baş’a;

Bana mesai arkadaşlığı ya da amirlik yerine ağabeylik yapan, desteğini hep yakından hissettiğim Erbaa Alparslan Ortaokulu Müdürü Muammer Bayram’a;

Onları ihmal ettiğimin farkına varamadığım zamanlarda bile güler yüzleriyle yanımda olan sevgili eşim Fatoş’a, canım evlatlarım Eymen Ferit’e ve Erdem Kayra’ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayağınıza taş değmesin...

Ağustos, 2022

Faik SÜRER

ÖZET

ANAYASA MAHKEMESİ VE AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN TÜRKİYE’DE EĞİTİM HAKKI İLE İLGİLİ KARARLARININ İNCELENMESİ

Sürer, Faik

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erdal Küçüker

Haziran, 2022; xiii + 271 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Türkiye’de eğitim hakkı konusundaki kararlarının incelenmesidir. Tarama modeli ile modellenen araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman (belge) incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 2021 yılının Aralık ayı sonu itibariyle AYM ve AİHM’in resmi internet sitelerinde yer alan dava dosyaları arasından araştırmacı tarafından geliştirilen “Mahkeme Kararı İnceleme Formu” ile toplanmıştır. Mahkeme kararları; başvurular, başvurular, başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiaları, verilen kararlar, yargılama süreleri ve tazminat miktarları yönleriyle incelenerek “Mahkeme Kararı Bilgi Formu” aracılığıyla özetlenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda eğitim hakkı ile ilgili her iki mahkemeye de yapılan başvuruların büyük çoğunluğunun yükseköğretim kademesiyle ilişkili olduğu; kararların genellikle oy birliği ile alındığı; yargılama sürelerinin çok uzun olduğu ve karara bağlanan tazminat miktarlarının talep edilen tazminat miktarlarına göre çok düşük kaldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında, yargılama sonunda başvuranın lehine karar verilse bile geciken adaletin stres kaynağı olduğu göz önüne alınarak, doğru karar verme sürelerinin kısaltılması ve tazminat miktarlarının yaşanan mağduriyetlerle orantılı olarak yükseltilmesine ilişkin çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Eğitim Hakkı, Eğitim Hukuku, Anayasa Mahkemesi (AYM), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE DECISIONS OF THE CONSTITUTIONAL COURT AND THE EUROPEAN HUMAN RIGHTS COURT ON THE RIGHT TO EDUCATION IN TURKEY

Sürer, Faik

Master's Thesis, Division of Educational Administration and Supervision

Advisor: Doç. Dr. Erdal Küçüker

June, 2022; xiii + 271 pages

The aim of this research is to examine the decisions of the Constitutional Court (CCRT) and the European Court of Human Rights (ECHR) on the right to education in Turkey. The document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the research which was modeled with the scanning model. The data of the research were collected by the "Court Decision Review Form" developed by the researcher from among the case files on the official websites of the Constitutional Court and the ECtHR as of the end of December 2021. The data obtained with the "Court Decision Review Form" were summarized through the "Court Decision Information Form" by being analyzed in terms of the applicants, applications, related rights and freedoms, the decisions given, the duration of the proceedings and the amounts of compensation. As a result of the analysis of the data obtained in the research, it was determined that the majority of the applications regarding the right to education made to both courts were related to the higher education level; In these applications, it is striking that the duration of the proceedings was very long and the amount of compensation awarded was very low compared to the amount of compensation claimed. In the light of these results, even if a decision is made in favor of the applicant at the end of the court process, considering that delayed justice is a source of stress, it is recommended to shorten the time for making the right decision and to increase the amount of compensation in a way that can eliminate the grievances experienced.

Keywords: Right to Education, Law to Education, Constitutional Court (CCRT), European Court of Human Rights (ECHR)

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ KABUL VE ONAY	ii
ÖNSÖZ	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem.....	1
Amaç	4
Önem.....	5
Sayıtlılar.....	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	6
BÖLÜM II	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
Eğitim Hakkı.....	7
Hak Kavramı ve Sınıflandırılması	7
Eğitim Kavramı ve İşlevleri	9
Kamu Hizmeti Olarak Eğitim ve Eğitim Hakkı	12
Eğitim Hakkının Tarihsel Gelişimi.....	13
Eğitim Hakkının Boyutları ve Eğitim Özgürlüğü.....	16
Eğitim Hakkının Ulusal Yasal Dayanakları	18
Eğitim Hakkının Uluslararası Yasal Dayanakları	22
Eğitim Hakkı İhlali İddiasıyla Bireysel Başvuru Yapılabilecek Yargı Kolları	29
İdari Yargı.....	29
Anayasa Yargısı.....	32
Uluslararası Yargı.....	34

AYM ve AİHM'e Yapılan Bireysel Başvuruların İncelenmesi	36
Usul (Kabul Edilebilirlik) Bakımından İnceleme.....	36
Usule (Kabul Edilebilirliğe) İlişkin Kararlar	36
Esas Bakımından İnceleme.....	37
Esasa İlişkin Kararlar.....	37
İlgili Araştırmalar	38
Ulusal ve Uluslararası Mahkemelerin Temel Hak ve Özgürlükler ile İlgili Kararlarının İncelendiği Araştırmalar	38
Eğitim Hakkı ile İlgili Yapılan Araştırmalar	41
Ulusal ve Uluslararası Mahkemelerin Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının İncelendiği Araştırmalar	43
BÖLÜM III	45
YÖNTEM	45
Araştırma Modeli.....	45
Veri Kaynakları	45
Veri Toplama Araçları.....	45
Veri Toplama Süreci.....	46
Verilerin Analizi	48
İncelenen AYM ve AİHM Kararlarının Analiz Ölçütleri.....	49
BÖLÜM IV	54
BULGULAR.....	54
Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarının Analizinden Elde Edilen Bulgular.....	54
AYM Kararlarının Başvuranlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	54
AYM Kararlarının Başvurular Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	55
AYM Kararlarının Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	58
AYM Kararlarının Verilen Kararlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	62
AYM Kararlarının Yargılama Süreleri Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	63
AYM Kararlarının Tazminat Miktarları Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	66

AYM Tarafından Esastan İncelenen Başvuruların Özet Bilgileri	71
Mehmet Reşit Arslan ve Diğerleri Başvurusu	71
İdris İsen Başvurusu	73
Selçuk Taşdemir Başvurusu	75
Özcan Özsoy Başvurusu	76
Fehmiye Baskın Başvurusu	78
Sara Akgül Başvurusu	79
Barış Yiğit Başvurusu.....	81
Şehmus Altuğrul Başvurusu	82
Ahmet Batur Başvurusu.....	83
Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarının Analizinden Elde Edilen Bulgular	85
AİHM Kararlarının Başvuranlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	85
AİHM Kararlarının Başvurular Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	86
AİHM Kararlarının Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiası Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	90
AİHM Kararlarının Verilen Kararlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	94
AİHM Kararlarının Yargılama Süreleri Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	96
AİHM Kararlarının Tazminat Miktarları Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	99
AİHM Tarafından Esastan İncelenen Başvuruların Özet Bilgileri.....	104
Leyla Şahin / Türkiye Davası	104
Mürsel Eren / Türkiye Davası	106
Kök / Türkiye Davası	107
İrfan Temel ve Diğerleri / Türkiye Davası	108
Hasan ve Eylem Zengin / Türkiye Davası.....	110
Altınay / Türkiye Davası	111
Mehmet Reşit Arslan ve Orhan Bingöl / Türkiye Davası	113
Çölgeçen ve Diğerleri / Türkiye Davası	116
Çam / Türkiye Davası.....	119
Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye Davası	122
Enver Şahin / Türkiye Davası.....	123

BÖLÜM V	126
TARTIŞMA	126
AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Başvuranlar Yönünden Değerlendirilmesi.....	126
AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Başvurular Yönünden Değerlendirilmesi.....	127
AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları Yönünden Değerlendirilmesi	128
AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Verilen Kararlar Yönünden Değerlendirilmesi.....	129
AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Yargılama Süreleri Yönünden Değerlendirilmesi	130
AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Tazminat Miktarları Yönünden Değerlendirilmesi.....	131
BÖLÜM VI.....	132
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	132
Sonuçlar	132
Araştırmada İncelenen AYM Kararları ile İlgili Sonuçlar	132
Araştırmada İncelenen AİHM Kararları ile İlgili Sonuçlar	134
Öneriler	136
KAYNAKÇA.....	137
EKLER.....	145
Ek 1. İncelenen Mahkeme Kararları	146
İncelenen AYM Kararları	146
İncelenen AİHM Kararları.....	161
Ek 2. Mahkeme Kararı İnceleme Formu	167
Ek 3. Mahkeme Kararı Bilgi Formu	171
Ek 4. İncelenen Mahkeme Kararlarına İlişkin Bilgi Formları	172
İncelenen AYM Kararlarına İlişkin Bilgi Formları	173
İncelenen AİHM Kararlarına İlişkin Bilgi Formları.....	244
Ek 5. Özgeçmiş	271

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Araştırmada İncelenen Mahkeme Kararlarında Birleştirilmesine Karar Verilen Bireysel Başvuru Bilgileri	47
Tablo 2. İncelenen Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarda Yer Alan Başvurulara ve Başvuranlara İlişkin Bilgiler	50
Tablo 3. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Başvuranların Yaş Aralığı Bilgileri	54
Tablo 4. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Başvuranların Cinsiyet Bilgileri	55
Tablo 5. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Yapılış Yılları	56
Tablo 6. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Diğer Hak ve Özgürlükler	57
Tablo 7. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları	58
Tablo 8. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının İlişkili Olduğu Eğitim Kademeleri	59
Tablo 9. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının Eğitime Erişim Sürecindeki Konumları	59
Tablo 10. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Konuları.....	60
Tablo 11. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarının Çeşitleri	62
Tablo 12. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarının Veriliş Biçimleri.....	63
Tablo 13. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında AYM Öncesi Yargılama Süreleri	64
Tablo 14. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında AYM Yargılama Süreleri	64
Tablo 15. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Toplam Yargılama Süreleri	65
Tablo 16. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarları	66
Tablo 17. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarları.....	67
Tablo 18. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarlarının Kazanılma Oranları.....	68
Tablo 19. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Ocak/2022 Değeri	69
Tablo 20. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Bir Günlük Değeri	70

Tablo 21. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Başvuranların Yaş Aralığı Bilgileri.....	85
Tablo 22. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Başvuranların Cinsiyet Bilgileri.....	86
Tablo 23. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Yapılış Yılları.....	87
Tablo 24. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Önem Seviyeleri.....	88
Tablo 25. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Dayandığı Hak ve Özgürlükler	89
Tablo 26. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları	90
Tablo 27. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının İlişkili Olduğu Eğitim Kademeleri	91
Tablo 28. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Konuları	92
Tablo 29. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının Eğitime Erişim Sürecindeki Konumları	93
Tablo 30. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarının Çeşitleri.....	94
Tablo 31. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarının Veriliş Biçimleri	95
Tablo 32. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında AİHM Öncesi Yargılama Süreleri	96
Tablo 33. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında AİHM Yargılama Süreleri.....	97
Tablo 34. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Toplam Yargılama Süreleri.....	98
Tablo 35. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarları	99
Tablo 36. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarları	100
Tablo 37. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarlarının Kazanılma Oranları	101
Tablo 38. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Kazanılan Tazminat Miktarlarının Ocak/2022 Değeri.....	102
Tablo 39. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Kazanılan Tazminat Miktarlarının Bir Günlük Değeri	103

KISALTMALAR

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK: Avrupa Konseyi
AYM: Anayasa Mahkemesi
BM: Birleşmiş Milletler
CEDAW: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme
ÇHS: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
DKAB: (zorunlu) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (dersi)
ESKHUS: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
İHEB: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
İYUK: İdari Yargılama Usulü Kanunu
KHK: Kanun Hükmünde Kararname
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
OHAL: Olağanüstü Hal
ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK: Türk Dil Kurumu
TÜFE: Tüketici Fiyat Endeksi
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNİCEF: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

Problem

İnsanların onurlu bir yaşam sürmeleri için gerekli asgari şartlar, ulusal ve uluslararası belgelerde evrensel ölçekte düzenlenmiş ve “insan hakları” olarak tanımlanmıştır. Eğitim, bu belgelerde güvence altına temel insan haklarından biridir (Altunya, 2018, s.525). “Eğitim hakkı, ırk, cinsiyet, din, etnik köken, yaş gibi farklılıklara bakılmaksızın, tüm bireylerin eğitimden faydalanmasıdır” (Ataman, 2008, s.11). Eğitim süreci, sadece çocukluk dönemiyle sınırlı değildir. Dolayısıyla eğitim hakkı, eğitim sürecinde sahip olunan tüm hakların yanı sıra yaş sınırına bağlı kalmaksızın herkesin eğitim sürecine dâhil olma hakkını kapsamaktadır (Güçlü, 2019, s. 110). “Bireysel ve toplumsal gelişimin sağlanması adına, herkesin ilgi, algı ve yetenekleri doğrultusunda, herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadan eğitim hakkından yararlanabilmesi gerekmektedir” (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s. 77).

Eğitim, ilk defa, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB) ile temel bir hak olarak tanımlanmıştır. Bu ilk adımın ardından, “Avrupa’nın ilk siyasi kuruluşu olarak kurulan” 1949 yılında Avrupa Konseyi tarafından 1950 yılında imzaya açılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ile bu sürecin temelleri sağlamlaştırılmıştır. Zira AİHS’in en önemli özelliği, İHEB’de ve uluslararası diğer sözleşmelerde bulunmayan bir denetim mekanizması (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM]) getirilerek kapsanan hak ve özgürlüklerin korumaya alınmasıdır (Binbir ve Arastaman, 2021). Ulusal alanda yapılan düzenlemelere bakıldığında; 1924 Anayasasıyla ilk defa “öğretim serbestliği”, “genellik”, “parasız ve zorunlu ilköğretim” ilkelerinin benimsendiği; 1961 Anayasasında eğitimin, ilk defa “sosyal bir hak” olarak ele alındığı ve eğitim hizmetinin sunulmasının “devletin başta gelen ödevi” olarak tanımlandığı (m. 50), 1982 Anayasasında kimsenin eğitim hakkından mahrum bırakılamayacağını vurgulandığı (m. 42) görülmektedir.

Eğitim hakkı, devlete pozitif edimler yükleyen karakteri nedeniyle, Jellinek'in devlet ile birey arasındaki ilişkinin durumuna göre yaptığı sınıflandırma yöntemi içinde pozitif statü hakları sınıfına, Vasak'ın tarihsel süreçte ortaya çıkışa göre yaptığı sınıflandırma yöntemi içinde ise ikinci kuşak haklar sınıfına dâhildir. Buna göre eğitim hakkı, sosyal bir haktır ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” bölümünde yer almaktadır. Bununla birlikte, eğitim hakkının eğitim özgürlüğünü de içermesi nedeniyle negatif statü hakları kapsamına da girdiği ve belki de kuşak sınıflandırmasındaki üç kuşağın da çeşitli yönlerini kapsayan tek hak olduğu söylenebilir (Terzioğlu, 2007, s.54).

Eğitim hakkı, bireyin tüm yönlerden gelişiminin sağlanmasının yanı sıra “toplumun varlığını sürdürmesi ve kendini geleceğe aktarması için herkese koşulsuz sağlanması gereken en temel haktır” (Güngör, 2009). Ayrıca, eğitim hakkı, ifade özgürlüğü, kanun önünde eşitlik, din ve vicdan özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklerin öğrenilmesi, kullanılması, geliştirilmesi ve korunmasında önemli görev üstlenmektedir. Başka bir ifade ile “eğitim hakkı, diğer insan haklarına erişmenin aracıdır” (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.77).

İnsan haklarının konu edildiği uluslararası sözleşmelerde insan haklarının ön koşulu olarak tanımlanan eğitim hakkı, bu sözleşmelerde imzası bulunan devletler tarafından anayasal düzeyde güvence altına alınmaktadır (Kaplan, 2015). AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde yer alan “kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılamayacağı” hükmü, aynı biçimde, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde korunmuştur. Ancak, ulusal ve uluslararası mevzuatta açıkça tanımlanmış olmasına rağmen gelir dağılımındaki eşitsizlik ve engelli olmanın yanı sıra cinsiyet, sosyal sınıf, etnik köken gibi ayrımcılıklar, Türkiye’de eğitime erişimi ya da nitelikli bir eğitim almayı engellemektedir. Ayrıca, “çocuk işçiliği, sokak çocukları ve çeşitli nedenlerle kızların okula gönderilmemesi de eğitim hakkını engelleyen diğer sorunlardır” (Gök, 2004). Eğitim hakkından yararlanılması önündeki engeller çoğunlukla belli bir toplum kesimini (örneğin yoksullar, engelliler, kadınlar gibi) kitlesel olarak etkilerken kimi zaman bu engeller bireysel düzeyde yaşanmaktadır. Bu durumda öncelikle idari yargıya; olağan kanun yollarının tüketilmesinden sonra anayasa yargısına (Anayasa Mahkemesi [AYM]); iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ise uluslararası yargıya (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM]) bireysel başvuru yapılabilir.

Eğitim hakkının yanı sıra ulusal ve uluslararası mahkemelerin temel hak ve hürriyetlere ilişkin kararları ile ilgili literatür taraması yapıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Eğitim hakkının konu edildiği araştırmalar incelendiğinde araştırmacıların eğitim hakkını ulusal (Çallı, 2009), uluslararası (Işıksal Apaydın, 2017 ve Yılmaz O., 2016) ya da hem ulusal hem de uluslararası (Adıgüzel, 2016 ve Koçyiğit, 2014) hukuk standartları kapsamında ele aldıkları, ayrıca bir araştırmada (Değerli, 2016) Avrupa Birliği, bir araştırmada (Çeri, 2021) ise Osmanlı Devleti özelinde inceledikleri görülmektedir.
2. Ulusal ve uluslararası mahkemelerin temel hak ve hürriyetler ile ilgili kararlarının konu edildiği araştırmalar incelendiğinde araştırmacıların; adil ve makul sürede yargılanma hakkı (Aktepe Artık, 2014; Bayburtlu, 2013; Karakoç, 2010; Mara Badıllı, 2019; Özcan, 2015), güvenlik hakkı (Bayram, 2013; Orak, 2015; Şahin, 2011), özel hayatın gizliliği (Alkan, 2019; Güntürk, 2010; Karadeniz, 2016), ifade özgürlüğü (Özalp, 2016; Sakarya, 2019), din ve vicdan özgürlüğü (Demir, 2011) ve kişisel verilerin korunması (Yılmaz B., 2019) hakları ile ilgili mahkeme kararlarını inceledikleri görülmektedir.
3. Ulusal ve uluslararası mahkemelerin eğitim hakkına ilişkin kararlarının konu edildiği araştırmalar incelendiğinde ise erişilebilen araştırmaların birinde (Aydoğan, 2018) AİHM kararlarında eğitim hakkı incelenirken birinde (Ülker, 2010) de AİHS ve Türk Anayasa Hukuku kapsamında eğitim hakkı ve özgürlüğü değerlendirilmiştir. Ancak sözü edilen araştırmaların ilkinde eğitim hakkı genel olarak değerlendirilmişken, ikincisinde ise somut olaylara yer verilmemiştir. Ayrıca hem AYM hem de AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili verdiği kararların incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Eğitim hakkı ile ilgili önceki araştırmalardan farklı olarak, bu araştırmada AYM ve AİHM'e eğitim hakkı ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda alınan kararlar incelenmiştir. Eğitim bilimlerinin eğitim hukuku alanında yer alan bu araştırmanın problemi, eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararlarının incelenmesidir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM’e yapılan bireysel başvuruların incelenerek Türkiye’de eğitim hakkı ihlalleri ile ilgili kapsamlı bir değerlendirme yapılmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Türkiye’de eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM’e yapılan bireysel başvurulara ilişkin mahkeme kararlarında,

1. Başvuranların
 - a. Yaşına ve
 - b. Cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?
2. Başvuruların
 - a. Yapıldığı yıla ve
 - b. Dayandığı diğer hak ve özgürlüklere göre dağılımı nasıldır?
3. Eğitim hakkı ihlali iddialarının
 - a. Dayanağına,
 - b. İlişkili olduğu eğitim kademesine,
 - c. Konusuna ve
 - d. Eğitime erişim sürecindeki konumuna göre dağılımı nasıldır?
4. Verilen kararların
 - a. Çeşidine ve
 - b. Biçimine göre dağılımı nasıldır?
5. Yargılama sürelerinin
 - a. AYM/AİHM öncesine,
 - b. AYM/AİHM sürecinde ve
 - c. AYM/AİHM öncesi ve sürecinin toplamına göre dağılımı nasıldır?
6. Hükmedilen tazminat miktarlarının
 - a. Kazanılma Oranına,
 - b. 2022 yılı Ocak ayı değerine ve
 - c. Toplam yargılama süresindeki bir günlük değerine göre dağılımı nasıldır?
7. Esastan incelenen bireysel başvuruların özet bilgileri nelerdir?

Önem

Eğitim hakkı, yaşam hakkı gibi doğuştan gelen ve devredilemeyen evrensel insan haklarından biridir. Bu bağlamda herkesin eğitim hakkı bulunmaktadır. Eğitim hakkının gerçekleşmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması adına herkes için anlaşılır, kabul edilebilir, kolay ulaşılabilir ve akla uygun düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu araştırmada incelenen Türkiye’de eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM’e yapılan bireysel başvurulara ilişkin mahkeme kararlarından elde edilecek sonuçların Türkiye’de eğitim hakkının korunması ve geliştirilmesi ile eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konularındaki çalışmalara katkı sağlaması umulmaktadır.

Bu araştırmada Türkiye’de eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM’e yapılan bireysel başvurular, daha önceki araştırmalarda çalışma yapılmamış çeşitli yönler ele alınarak incelenmiştir. Ayrıca, araştırmanın verileri bu araştırma için araştırmacı tarafından hazırlanan “Mahkeme Kararı İnceleme Formu” ile toplanmış; incelenen tüm mahkeme kararları yine bu araştırma için araştırmacı tarafından geliştirilen “Mahkeme Kararı Bilgi Formu” aracılığıyla özetlenmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama yönteminin ve geliştirilen veri toplama araçlarının mahkeme kararlarının inceleneceği sonraki araştırmalara örnek olması düşünülmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmada incelenen Türkiye’de eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM’e yapılan bireysel başvurulara ilişkin mahkeme kararlarının Türkiye’de eğitim hakkı ihlali iddialarını doğru ve eksiksiz bir biçimde yansıttığı varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada incelenen dokümanlar, 2021 yılı Aralık ayı sonu itibariyle AYM ve AİHM’in resmi internet sitelerinde paylaşılan örnek mahkeme kararları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Eğitim hakkı: Herkesin eğitim hizmetinden yararlanmasını ifade eden ve hiç kimsenin herhangi bir nedenle yoksun bırakılamayacağı ulusal ve uluslararası yasal dayanaklarla güvence altına alınan temel bir insan hakkıdır (Ataman, 2008).

Anayasa Mahkemesi: Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının hükümleri gereği, olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şartıyla “herkesin, Anayasa ve AİHS’de güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla” bireysel başvuru yapabileceği anayasal yargı organıdır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, m. 148).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi: AİHS’in hükümleri gereği, iç hukuk yollarının tüketilmiş olması şartıyla “her gerçek kişi, hükümet dışı kuruluş veya kişi gruplarının, Sözleşme ve Ek Protokollerinde tanınan haklardan herhangi birinin sözleşmecî devletlerden biri tarafından ihlal edildiği iddiasıyla” bireysel başvuru yapabileceği uluslararası yargı organıdır (AİHS, m. 34-35).

Hak ihlali: Uluslararası sözleşmeler ve anayasa ile bireye tanımlanan hak ve özgürlüklerden birinin ya da birkaçının kamu gücü tarafından engellenmesidir.

Bireysel başvuru: Bireyin hak ihlali iddiasıyla AYM veya AİHM’e yaptığı başvurdur.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde eğitim hakkı ile ilgili kavramsal bilgilere, eğitim hakkı ihlali iddiasıyla bireysel başvuru yapılabilecek ulusal ve uluslararası yargı organlarına, AYM ve AİHM’e yapılan bireysel başvuruların incelenmesi usulüne ve araştırma konusu ile ilgili erişilebilen araştırmalara yer verilmiştir.

Eğitim Hakkı

Bu başlık altında temel hak ve özgürlüklerin sınıflandırmasına ilişkin bilgiler verilmiş, eğitim hakkının tarihsel gelişimi ile birlikte ulusal ve uluslararası yasal dayanaklarına değinilmiştir.

Hak Kavramı ve Sınıflandırılması

İnsan hakları, tüm insanların hiçbir ayırım gözetmeksizin sahip oldukları dokunulamaz, vazgeçilemez ve devredilemez evrensel haklar bütünüdür (Reisoğlu, 2001; akt. Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.75). Diğer bir deyişle, ulusal ve uluslararası hukukta “insanın insan olmasından kaynaklanan” haklar ve özgürlükler insan hakları olarak tanımlanmaktadır (Gözler, 2020a, s.59). Herhangi bir şarta bağlı kalmadan bütün insanların sahip olduğu bu haklar ve özgürlükler, devletlerce tanınarak temel hak ve özgürlükler adını almıştır. Alanyazında “kamu hakları” olarak da adlandırılan temel hak ve özgürlükler çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur (Gözler, 2020b, s.446).

Temel hak ve hürriyetlerin sınıflandırılmasında kullanılan en yaygın yöntem, Georg Jellinek’in geliştirdiği “Jellinek Üçlüsü” olarak anılan yöntemdir. Georg Jellinek (1912; akt. Gözler, 2020b, s.447; Kapani, 1981, s.6), temel hak ve özgürlükleri “devlet ile birey arasındaki ilişkinin durumuna göre” negatif statü hakları, pozitif statü hakları ve aktif statü hakları olmak üzere üç gruba ayırmıştır: Negatif statü hakları, kişilerin özgür olduğu ve devletin müdahale etmeyerek pasif konumda kaldığı alanı ifade etmektedir. Pozitif statü hakları, kişilere bir hizmeti devletten talep etme gücünü sağlarken devlete de istenilen hizmeti arz etme yükümlülüğü getirmektedir. Aktif statü hakları ise kişilerin siyasal hayata katılmasına imkân sağlamaktadır (Gözler, 2020b, s.447-448; Kapani, 1981, s.6).

Jellinek'in klasikleşen sınıflandırma yöntemi, Türkiye'de halen yürürlükte olan 1982 Anayasasında da benimsenmiştir. Kişiyi devlete ve topluma karşı koruması nedeniyle “koruyucu haklar” olarak da adlandırılan negatif statü hakları Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kişinin Hakları ve Ödevleri” bölümünde (m. 17-40), “isteme hakları” olarak da adlandırılan pozitif statü hakları “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” bölümünde (m. 41-65), “katılma hakları” olarak da adlandırılan aktif statü hakları ise “Siyasi Haklar ve Ödevler” bölümünde (m. 66-74) düzenlenmiştir (Anayurt, 2021, s.371-372; Gözübüyük, 2009, s.162-163; Kapani, 1981, s.6).

İnsan haklarının kapsamı ve içeriğinin dinamik özelliği karşısında Jellinek'in klâsik sınıflandırmasının yetersiz kalması üzerine insan hakları ile ilgili yeni sınıflandırmalara gidilmiştir (Gökpınar, 2015). Karel Vasak (1977; akt. Wellman, 2000), kamu haklarını tarihsel süreçte ortaya çıkışına göre birinci kuşak, ikinci kuşak ve üçüncü kuşak haklar olarak üç gruba ayırmıştır: Fransız Devrimi ile kazanılan ve “klasik haklar” olarak da adlandırılan birinci kuşak haklar, kişi haklarını (negatif statü hakları) ve siyasal haklarını (aktif statü hakları) içermektedir. Bu hakların yer aldığı 1776 tarihli Amerikan Bağımsızlık Bildirisi ve 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisiyle bütün dünyada geçerli olan evrensel insan hakları anlayışının temelleri atılmıştır. Sanayi Devriminden sonra toplumsal eşitsizliğe tepki olarak ortaya çıkan ikinci kuşak haklar, sosyal ve ekonomik hakları (pozitif statü hakları) ifade etmektedir. Bu haklar, devlete “karışmama” ödevi değil, “hizmet sunma” görevi getirmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında bilimsel ve teknik ilerlemenin yarattığı etik sorunlara dayanan üçüncü kuşak haklar ise dayanışma hakları olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu haklar, devletin birinci kuşak haklar bakımından negatif, ikinci kuşak haklar bakımından pozitif ise tutumunun yerini kişiler ve gruplar ile dayanışma içinde olmasına bırakmıştır (Gökpınar, 2015; Gözler, 2020b, s.121-126; Turhan, 2013).

Jellinek ve Vasak dışında da hakları çeşitli açılardan sınıflandırmalar (kolektif haklar-bireysel haklar; program haklar-normatif haklar vb.) yapılmıştır. Ancak tüm sınıflandırmaların asıl amacı, hakların daha iyi öğrenilmesi ve anlaşılmasıdır. Ayrıca, hakların bütünlüğü ilkesine göre insan onurunu temsil eden haklarının her biri, aynı bütünün birbirinden ayrılamayacak parçalarıdır (Anayurt, 2021, s.370). Başka bir ifade ile herhangi bir hak, hangi sınıflandırmaya dâhil olursa olsun, diğerlerinden ayrı ve bağımsız biçimde düşünülemez (Turhan, 2013).

Eğitim Kavramı ve İşlevleri

Altunya'ya (2003, s.525) göre en genel tanımı “insan davranışlarının amaçlı ve düzenli olarak geliştirilmesi” olan eğitim, bireysel ve toplumsal kazanımlara göre birçok şekilde tanımlanabilen bir kavramdır. Toplumsal açıdan eğitim, “mevcut değerlerin genç kuşaklara aktararak toplumun yeniden üretimini sağlama sürecidir” (Küçükler, 2005, s.377). Bireysel açıdan ise eğitim “bireye istenen davranışı, bilgiyi, beceriyi ve niteliği kazandıran süreçtir” (Adem, 2008, s.2). Görüldüğü üzere eğitimden beklenen amaçlar, çoğu zaman bu kavramın tanımını oluşturmaktadır. Ancak tüm tanımlarda değinilen ortak nokta, eğitimin değişim ve gelişim sürecini barındırıyor olmasıdır. Bireyler statü sahibi olmak, yaşam standartlarını yükseltmek, saygın bir meslek edinmek gibi bireysel amaçlar için bu sürece dâhil olurken, eğitim, demokratik uygulamaların gelişmesi, sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması, manevi değerlerin korunması gibi toplumsal, ideolojik ve ekonomik hedeflere de hizmet etmektedir.

Eğitim kavramı, Türkçede “kişiliğin geliştirilmesinin yanı sıra bireyin toplum yaşayışında yer almak için gerekli olan bilgilerin, becerilerin ve anlayışların elde edilmesi süreci” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019). İngilizcede ise eğitim, Latince kökenli “education” kelimesi ile karşılanmakta, “yardım etme veya belli bir vasfın kazandırılmasından (educare)” ziyade, “kişinin potansiyellerini ortaya çıkartmak veya kişinin kendi varoluşunun gerçekleştirilmesini sağlamak (educere)” anlamlarında kullanılmaktadır (Bingöl, 2012). Böylece eğitimin temel amacı, “belirli alanlarda uzmanlar yetiştirilmesinden çok, değişim sürecine uyum göstermede başarılı bireyler yetiştirilmesi” olmaktadır (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s. 17).

Eğitim, “kişinin zihinsel, fiziksel, toplumsal yetenek ve davranışlarının istenilen ölçüde geliştirilmesi ya da ona birtakım amaçlara yönelik yeni yetenek ve davranışlar kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür” (Akyüz Y., 1999). Ayrıca, kişilerin gelecekteki yaşamlarını doğrudan etkilemesi ve sosyal yapının oluşmasındaki katkıları nedeniyle toplumların gelişmesinde en önemli etken olan eğitim, toplum dinamiklerini çok yönlü etkileyen, toplumun her kesimine hitap eden, insanın toplumda yer edinebilmesi için kendisinin isteği ve devlet eliyle de sağlanan şartların oluşmasıyla gerçekleşen bir süreçtir (Yıldız, 2018).

Eğitimin toplumsal, bireysel, ekonomik ve siyasi olmak üzere dört temel işlevi vardır. Zira eğitim, bu işlevleri yerine getirmek amacıyla ortaya çıkmıştır (Ünsal, Bağçeci, Meşe ve Korkmaz, 2015).

Eğitimin Toplumsal İşlevi

Eğitimin “toplumun kültürünü aktarma”, “toplumun kültürünü değiştirme”, “bireyi toplumsallaştırma” ve “toplumu yeniden üretme” olarak dört boyutlu işlevi olduğu söylenebilir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s. 19-21). Eğitim, hem yeni bilgilerin üretilmesini, hem de üretilen bu yeni bilgilerin toplum geneline yayılmasını sağlayarak toplumsal sistemin işleyişine önemli katkıda bulunmaktadır. Eğitim sayesinde toplumda var olan değerler korunurken yeni değerler de geliştirilir. Ayrıca toplumsal bütünleşmeyi ve birleştirmeyi sağlamak adına “toplumun geçmişten bugüne uzanan maddi ve manevi kültürünü benimseyen ve geliştiren, toplumla uyumlu bireyler yetiştirme” hedefi, dünyanın hemen her ülkesinde eğitim sistemlerinin başlıca amaçları arasında yer alır (Özdemir, 2011). Dolayısıyla “eğitim, toplumun kültürel yapısına göre şekillenecek ve toplumun değişmesine ve gelişmesine temel oluşturacaktır”. Başka bir ifade ile eğitim, sosyal ve kültürel değişimin bir aracı olacaktır (Özkan, 2006).

Eğitimin Bireysel İşlevi

“Çağdaş toplumun tek tek bireylerden oluştuğu ve bireylerin refahının toplumun refahını sağlayacağı” düşüncesi, bireyin önemini arttırmakla beraber, bireysel işlevi eğitimin işlevleri içinde en önemlisi haline getirmektedir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.22). Eğitim, yalnızca bilgi verme işlemini değil, aynı zamanda davranış geliştirme ve bireye sosyal yön verme özelliği ile bilgi seviyesi yüksek, hem yerel hem de evrensel bir kültüre sahip sağlıklı bireyler yetiştirme amacını da taşımaktadır (Yeşil, 2004). Bu bağlamda eğitim, bireye yönelik amaçları ile bireyi bedensel, zihinsel ve duygusal yönden geliştirmeye çalışır. Bunlar, öğrencilere kazandırılmak istenen bilgiler, beceriler, tutumlar, davranışlar ve alışkanlıklar olabilir. Birey, eğitim aracılığıyla, toplumda kendine iyi bir statü kazanma, saygın bir meslek edinme, kendini gerçekleştirme gibi amaçlara ulaşabildiği gibi “kendini tanıyarak, yeteneklerini geliştirip yeterliliğe dönüştürerek, akılcı yaklaşımla sorunlarını çözerek, iradesini, düşüncesini ve eylemlerini özgür kılarak kendi refahını arttırabilir” (Başaran, 2011).

Eğitimin Ekonomik İşlevi

Bir ülkenin refahı ve mutluluğu; o ülke insanlarının aldıkları nitelikli ve sürekli bir eğitim sonucunda kazandıkları bilgi ve becerilerle ekonomik büyümeye yapabilecekleri katkılara bağlıdır. Zira “sosyo-ekonomik gelişmenin en önemli itici gücü ve verimlilik artışının en önemli unsuru, toplumun eğitim düzeyidir” (Çakmak, 2008). Eğitim, ülkenin eğitilmiş insangücünü hazırlayan araç olarak, gün geçtikçe, ekonominin temel yatırımı niteliğine bürünmektedir. Ülkelerin kalkınmışlık düzeyleri, sadece kişi başına düşen milli gelirle değil, aynı zamanda sahip olunan eğitilmiş insangücü oranıyla anlatılmaya başlanmıştır. Bu yüzden, “bir ülkenin kalkınmasında temel olan ekonomi ve sağlık etmenlerinin yanı başında, bunlar kadar önem kazanan, hatta bunların kaynağı olan eğitim etmeni de ülkelerce kabul edilmektedir” (Doğan, 2014, s.6). Eğitim düzeyinin yükselmesi, beşeri sermayenin dinamik, etkin ve verimli olmasını sağlamaktadır. Üretim süreci içinde fark yaratan bir unsur olan beşeri sermaye, fiziki sermayeden söz konusu özelliği itibarıyla ayrılmaktadır. Bu anlamda beşeri sermaye yatırımının etkisi ve geri dönüşümü fiziki sermayeye oranla daha yüksek ve etkin olmaktadır (Çolak, 2010).

Eğitimin Siyasi İşlevi

Eğitim ve siyaset arasında sürekli bir etkileşim vardır. Eğitimin siyasi işlevleri “bireylere milli değerler kazandırarak millet bilinci oluşturmak”, “lider yetiştirmek” ve “bilinçli seçmen yetiştirmek ” olmak üzere üç grupta toplanmaktadır (Fidan ve Erden, 1998; akt. Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.21). Eğitim, modern devletle beraber bir toplumsal ve siyasal kontrol mekanizması olarak çok yoğun ve etkin bir alana hâkim olmuş, modern devletin öngördüğü egemenlik, ulus yaratma ve merkezi güçlü iktidar ilkelerinin gerçekleştirme aracı haline gelmiştir (Çetin, 2001). Siyaset ise toplumsal yaşamın önemli unsurlarından yönetim süreçleri ve ilişkileri için belirli kural ve normlar oluşturarak toplumu oluşturan bireylere benimsemiş olduğu politik ideolojileri kazandırmaya çalışır. Böylece, “bireylerin mevcut politik düzeni koruması ve toplumsal bütünleşmeye katkı sağlaması” gerçekleşmektedir (Doğan, 2014, s.9). Eğitim kurumları, toplumun kabul ettiği milli sembolleri ve değerleri bireylere kazandırmakta, demokrasi bilincinin toplum içerisinde gelişerek yayılmasında da önemli roller üstlenmektedir (Kesim, 2008; akt. Doğan, 2014, s.9).

Özetle, eğitim, temel olarak, bireyleri toplumsal işleviyle “toplum hayatına hazırlamayı”, bireysel işleviyle “ilgi ve yeteneklerine göre geliştirmeyi”, ekonomik işleviyle “nitelikli insan gücü haline getirmeyi” ve siyasi işleviyle “siyasi konularda bilinçlendirmeyi” amaçlamaktadır (Doğan, 2014, s. 1). Eğitimin işlevlerinin önceliği konusunda toplumlar arasında farklılık bulunmaktadır. Eğitime yüklenen anlam ve eğitimde hedeflenen temel amaçlar, bu işlevlerin hangisinin öncelikli olduğunu belirlemektedir (Fidan ve Erden, 1998, s.56).

Kamu Hizmeti Olarak Eğitim ve Eğitim Hakkı

Eğitim, çağdaş ve demokratik toplum düzeninde farklı fikir ve yaşam tarzlarına saygılı, ruhen ve bedenen sağlıklı bireyler yetiştirme sürecinde yaşamsal role sahiptir. Ayrıca, eğitimin demokratik uygulamaların gelişmesi, sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması, manevi değerlerin korunması gibi toplumsal, ideolojik ve ekonomik hedeflere ulaşılmasındaki önemli işlevleri, eğitimi “kamu hizmeti” olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.76-77). Kamu hizmeti, “halkın genel ve ortak gereksinimlerinin devlet ve öteki kamu tüzel kişileri tarafından karşılanmasıdır” (TDK, 2019). Öte yandan, “bireye yasalarla hak ehliyeti vermiş olan devlet, bu hakların uygun biçimde kullanılmasını da gerçekleştirmek zorundadır” (Akyüz, 2000; akt. Karaman Kepenekçi ve Soydan, 2008, s.123). Bu zorunluluk ise eğitim hakkının bir kamusal hizmet olarak örgütlenmesini gerektirir. Başka bir deyişle, bireye eğitim hizmetinden yararlanmayı devletten talep etme gücünü sağlayan eğitim hakkı, devlete de bu hizmetten herkesin eşit şekilde yararlanması adına organizasyon kurma yükümlüğünü getirmektedir.

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’ye göre devletlerin eğitim hakkına ilişkin dört temel yükümlülüğü bulunmaktadır (m.13): mevcudiyet (available), erişilebilirlik (accessible), kabul edilebilirlik (acceptable) ve uyarlanabilirlik (adaptable). Mevcudiyet, eğitim kurumları ve programlarının yeterli sayıda ve işlevsel hâlde mevcut olması; Erişilebilirlik, eğitim kurumları ve programların ayırım gözetmeksizin herkes için erişilebilir olması; Kabul edilebilirlik, eğitimin şekil ve içeriği yanında müfredat ve eğitim metotlarının bütün öğrenciler ve ebeveynler için kabul edilebilir olması; Uyarlanabilirlik ise eğitimin değişen toplumun ihtiyaçlarına uyarlanacak şekilde esnek olması ve farklı sosyokültürel çevredeki öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi anlamına gelmektedir (Binbir ve Arastaman, 2021).

Eğitim Hakkının Tarihsel Gelişimi

Bu başlık altında eğitim hakkının Avrupa’da, Osmanlı İmparatorluğu’nda ve Cumhuriyet döneminde tarihsel gelişimine değinilmiştir.

Avrupa’da Eğitim Hakkı

Dünyada insan haklarının korunması adına ilk adımlar 1689 tarihli İngiliz Haklar Bildirgesi ve 1776 tarihli Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi’nde atılmıştır. Ancak bu belgelerde doğrudan ya da dolaylı olarak eğitim hakkı ile ilgili herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Eğitim, Fransız Devrimi ile gelişen özgürlük, hak, eşitlik gibi kavramların da etkisiyle 1789 tarihli İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesi’nde bir kamu hizmeti olarak ortaya atılmıştır (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.77). Buna göre, “eğitimin toplumda herkesin yararlanabileceği biçimde ortaya konması ve bir kamu hizmeti şeklini alması” kuralı benimsenmiştir (Çiftçi, 1995, s.47). Devrimden üç yıl sonra kabul edilen 1791 tarihli Fransa Anayasası devlete, “Bütün vatandaşlar için gerekli ve zorunlu olan eğitimi parasız gerçekleştirmek üzere eğitim örgütü kurulması” ödevi yüklemiştir (Altunya, 2003, s.33).

Fransız İhtilali’nin ilkeleri, sadece Fransa’da değil, Avrupa’daki diğer ülkelerde de etkili olmuştur. Eğitim alanındaki “mecburi, parasız ve laik eğitim” ilkeleri zamanla Avrupa’nın çeşitli ülkelerinin kanunlarına girmiştir. Bunlardan mecburi ilköğretim ilkesi, parasız eğitim ilkesine göre daha hızlı yaygınlaşmış ve 19. yüzyıl sona ermeden hemen bütün Avrupa’ya yayılmıştır (Çiftçi, 1995, s.48). Örneğin, mecburi ilköğretim ilkesi Fransa’da 1793, İngiltere’de 1886, Prusya’da ise 1819 yıllarında kabul edilirken parasız eğitim ilkesi aynı ülkelerde sırasıyla 1889, 1891 ve 1888 yıllarında yürürlüğe girmiştir (Altunya, 2003, s. 34).

Özetle, 1689 tarihli İngiliz Haklar Bildirisi, 1775 tarihli Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ile 1789 tarihli Fransız Vatandaş ve İnsan Hakları Bildirgesiyle birlikte aristokratik toplum yapısı yerine eşitlik ve özgürlük temeline dayalı demokratik rejimlere geçiş sağlanmıştır. Bunun sonucunda, laik, zorunlu ve parasız eğitim olanakları sağlanmış, eğitim özel ve ayrıcalıklı bir faaliyet alanı olmaktan çıkarak bir kamu hizmeti haline dönüştürülmüştür.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim Hakkı

Osmanlı İmparatorluğu'nda eğitim alanındaki ilk köklü çalışma, II. Mahmut Dönemi'nde yapılmıştır. II. Mahmut, 1824 yılında yayımladığı bir fermanla, ilköğretimi İstanbul'daki erkek çocuklar için zorunlu hale getirmiştir. Bu ferman, aslında sadece dinsel eğitimi zorunlu kılmış olsa da daha sonraki gelişmeler açısından olumlu bir başlangıç olmuştur. İlköğretimin zorunluluğu ülkedeki tüm kız ve erkek çocuklar için 1856 tarihli Islahat Fermanı ile getirilmiştir (Altunya, 2003, s.34).

Tanzimat'la hız kazanan yenileşme hareketlerinin etkisiyle 1857 yılında Maarif Nezareti (Eğitim Bakanlığı) kurulmuş, böylece eğitim, kamusal bir görev olarak algılanmaya başlanmıştır. Eğitimin bir kamun hizmeti olarak kabul edilmesi yolunda en önemli adım 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'yle (Eğitim Genel Tüzüğü) atılmıştır. Bu belgede ilköğretimin tüm vatandaşlara zorunlu ve parasız sağlanacağı ilan edilmiş, ancak bu karar hiçbir zaman tam olarak benimsenip yaşama geçirilmemiştir (Altunya, 2018, s.525-526).

Osmanlı İmparatorluğu'nda eğitim ile ilgili en ayrıntılı düzenlemeler 1876 tarihinde kabul edilen Kanun-i Esasi'de (Anayasa) yer almıştır. Eğitim, Türk toplumunun ilk yazılı anayasası olan Kanun-i Esasi'de klasik haklar kapsamında yer alan negatif statü hakkı olarak ele alınmıştır (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.78). Bu anayasada, “eğitim-öğretim serbestliği” (m. 15), “ilköğretim zorunluluğu” (m. 114), “devletin gözetim ve denetimi” (m. 16) ve “eğitimde inanç ve vicdan özgürlüğü” (m. 16) ilkeleri getirilmiş ancak “parasız ilköğretim” ilkesi yer almamıştır (Altunya, 2003, s.35). Eğitim hakkını ilk kez “eğitim özgürlüğü” bağlamında ele alan Kanun-i Esasi'nin hükümleri 1908 yılında kabul edilen İkinci Meşrutiyet Dönemine kadar uygulanamamıştır (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.78)

İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra, 1913 yılında Tedrisat-ı İptidaiye Kanuni Muvakkatı (Geçici İlköğretim Yasası) ile anaokulları, ilköğretim, idadiler, sultaniler ve öğretmen yetiştiren kurumların düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu geçici yasa ile altı yıllık ilköğretim zorunlu ve devlet okullarında parasız hale getirilmiş (m. 1), engelli çocukların eğitim hakkı düzenlenmiştir (m. 2). Ayrıca, Müslüman olmayanlara kendi anadillerinde öğrenim hakkı tanıyan (m. 26) bu geçici yasaya göre Darülfünun (üniversite) öğrenimi ücretlidir (Altunya, 2003, s.35).

Cumhuriyet Dönemi'nde Eğitim Hakkı

Türkiye Cumhuriyet 3 Mart 1924 tarihinde çıkarılan “devrim yasaları” (Hilafetin kaldırılması, Evkaf ve Şeriye Vekâletinin kaldırılması ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu) ile siyasal rejimi ve eğitimi ulusallaştırma, laikleştirme ve bilimselleştirme yolunu açmıştır. 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası), eğitim hizmetlerinin gözetim ve denetimini Milli Eğitim Bakanlığı’na vererek, eğitimde bilimin tekeli kurmayı amaçlamıştır (Altunya, 2003, s.36). Tevhid- i Tedrisat Kanunu ile Türk eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılmıştır: eğitim işlerinin tek elden yürütülmesi adına tüm eğitim ve öğretim kurumları Eğitim Bakanlığı’na bağlanmış, Türk eğitim tarihinde en uzun süre yaşamış medreseler ve sıbyan mektepleri kapatılmıştır.

Eğitim alanında 1924 Anayasasıyla gerçek anlamıyla bir dönüşüm gerçekleşmiş ve ilk defa “öğretim serbestliği”, “genellik”, “parasız ve zorunlu ilköğretim” ilkeleri benimsenmiştir. 1924 Anayasası, eğitim hakkı ile ilgili olarak “Hükümetin gözetim ve denetiminde eğitim serbestliğini” (m. 80) ve “ilköğretimin kadın - erkek tüm vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğunu” (m. 87) kurala bağlamıştır (Altunya, 2018, s.528). Buna göre eğitim, devletin vatandaşlarına sunması gereken bir hak olarak değil, kişilerin devletin müdahalesi olmaksızın ulaşmaya çalışacakları bir özgürlük (negatif statü hakları) olarak ele alınmıştır (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.78).

II. Dünya Savaşı sonrasında çeşitli ülkelerin yeni anayasalarında kabul edilen “sosyal devlet” ilkesine Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasasında da sistematik olarak yer verilmiştir (Altunya, 2018, s.530). Buna göre, eğitim, ilk defa 1961 Anayasasında “sosyal bir hak” olarak ele alınmış, eğitim hizmetinin sunulması “devletin başta gelen ödevi” olarak tanımlamıştır (m. 50). 1961 Anayasasının 21. maddesi “öğrenme ve öğretme özgürlüğü” ve “eğitim ve öğretim serbestliği” gibi ilkeleri getirirken 50. maddesi ise engelli ya da üstün yeteneklilerin “özel eğitimi” ile maddi olanaklardan yoksun olan başarılı öğrencilerin tüm eğitim kademelerinden yararlanmalarını devlete ödev olarak yüklemiştir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.79). Böylece, klasik hak ayırımına göre eğitim hakkı karşısında 21. maddede pasif konumda olan devlet, 50. maddede ise aktif hale gelmekte, ona yön vermektedir (Akyüz E., 1981, s.61).

1982 Anayasası ve eğitim hakkı arasındaki ilişki “Eğitim Hakkının Ulusal Yasal Dayanakları” başlığı altında detaylı inceleneceğinden bu bölümde yer verilmemiştir.

Eğitim Hakkının Boyutları ve Eğitim Özgürlüğü

Eğitimin bir kamu hizmeti ve sosyal bir hak olması, bu hakkın tüm kişiler tarafından kullanılabilmesi için gerekli standartların belirlenmesini ve devletin vatandaşlarına bu standartları sağlama yönünde sorumluluk altına girmesini sağlamıştır. Çocuk haklarının eğitim ortamlarına Çocuk Hakları Sözleşmesi doğrultusunda yansımaları konusunda çalışmalar yürüten uluslararası bir kurum olan Birleşmiş Milletler Çocuklara Acil Yardım Fonu (The United Nations International Children's Emergency Fund, UNICEF) tarafından eğitim hakkının kullanımı konusunda üç boyut ortaya konulmuştur. Bu boyutlar şunlardır (UNICEF, 2007):

1. Eğitime erişim hakkı
2. Öğrenme ortamlarında saygı görme hakkı
3. Nitelikli eğitim hakkı

Eğitime Erişim Hakkı

Eğitime erişim hakkı, bütün çocukların zorunlu eğitime ücretsiz bir şekilde erişmesini sağlama amacı taşımaktadır. Her çocuğun eğitime erişebilmesini sağlamak için devletlerin gerekli eğitim kurumlarını kurma, bu eğitim kurumlarına ulaşımı sağlama, her eğitim kurumunda gerekli personeli bulundurma ve özellikle dezavantajlı çocukların eğitime erişimini sağlama sorumluluğu vardır (Ataman, 2008, s.17).

Eğitime erişim hakkı iki boyutta ele alınmaktadır. Birinci boyut, eğitim sisteminin işleyişinde yönetsel sistemdeki tüm paydaşları (okul yöneticileri, öğretmenler, okullar, sınıflar ve öğretim materyalleri) kapsamaktadır. Bunlarda ortaya çıkan yetersizliklerin neden olduğu fırsat eşitsizliğine vurgu yapılmakla birlikte, bu fırsat eşitsizliğinin neden olduğu yoksulluk, işsizlik gibi ekonomik sorunlar ele alınmaktadır. İkinci boyutu ise toplumsal sistem oluşturmaktadır. Bu noktada ailenin kültürel ve ekonomik durumu, kırsal-kentsel alan ya da bölgesel eşitsizlikler gibi mekânsal özellikler, verilen eğitimin niteliğini belirlemektedir. Bu anlamda toplumda sosyal adaletin sağlanamaması, eğitim açısından dezavantajlı grupların ortaya çıkması gibi sosyal sorunlar ele alınmaktadır. Ortaya çıkan bu olumsuzlukların çözümü ise eğitim sistemlerinin yeniden yapılandırılmasıyla ve dezavantajlı gruplara yönelik politikaların üretilmesiyle mümkün olmaktadır (Aygül, 2018).

Öğrenme Ortamlarında Saygı Görme Hakkı

Öğrenme ortamında saygı görme hakkı, eğitimde ayrımcılığın tüm biçimlerinin tasfiye edilmesiyle yakından ilgilidir. Her öğrencinin kimliğine ve insan onuruna saygı duyulacak bir ortamda öğrenim görmesini ifade eden bu hak, tüm çocukların eğitim ortamlarında dil, din, ırk, engel gibi sebeplerle ayrımcılık yaşanmasını önlenmesine vurgu yapar (Ataman, 2008, s.17). Buna göre, ayrımcılığa uğrama ihtimali bulunan öğrencileri korumak, toplumda ayrımcılık, şiddet ve istismar hakkında farkındalık oluşturmak ve her öğrencinin eğitimini kendini güvende hissedeceği, endişe duymayacağı bir şekilde görmesini sağlamak devletin ödevidir (Adıgüzel, 2016).

Öğrenme ortamlarında saygı görme hakkı üç boyutta ele alınmaktadır. Bunlar kimliğe saygı, katılım haklarına saygı ve kişisel onura saygıdır. Kimliğe saygı, çocukların kendi kültürlerini yaşama, kendi dinlerinin gerekliliklerini yerine getirme ve kendi dillerini kullanma haklarını vurgulamaktadır. Katılım haklarına saygı, çocukların kendilerini ilgilendiren bütün konularda görüşlerini dile getirme ve bu görüşlerin çocukların yaş ve olgunluk düzeylerine göre dikkate alınması hakkını öngörmektedir. Kişisel onura saygı ise çocukların şiddetin her türünden korunmasının ötesinde, okul disiplininin çocuğun kişisel onurunu gözetecek biçimde düzenlenmesini öngörmektedir (UNİCEF, 2007).

Nitelikli Eğitim Hakkı

Nitelikli eğitim görme hakkı, eğitim verilen ortam, eğitim müfredatı ve öğretim yöntemlerinin, çocuk hakları esas alınarak yapılacak bir değerlendirmede kabul edilebilecek seviyede ve hem öğrencilerin hem de ebeveynlerin makul beklentilerini karşılayabilecek kalitede olmasını ifade eder (Ataman, 2008, s.18). Etkili ve nitelikli eğitim, bireyin daha ilk eğitimden itibaren olayları ve olguları sorgulamasını; yaratıcılığını geliştirmesini; düşünce, hizmet ve mal üretebilmesini; araştırma ruhunu kazanmasını; öğrenmeyi öğrenmesini amaçlayan bir eğitimidir (Erdem, 2005, s.11). Eğitimde nitelikten anlaşılan ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği gibi, her ülkenin eğitim gereksinimleri ile eğitim hedefleriyle de yakından ilgilidir. “Kapsamlı, koşullara uygun ve kapsayıcı bir müfredat hazırlanması”, “haklara dayalı öğrenim ve değerlendirme yapılması” ve “çocuk dostu, güvenli ve sağlıklı ortamlar oluşturulması” nitelikli eğitim için gerekli üç temel öğedir (UNİCEF, 2007).

Eğitim Özgürlüğü

Eğitim hakkı, ülkelerin anayasalarında ve uluslararası sözleşmelerde hiçbir ayrıma tabi tutulmaksızın herkese tanınan evrensel bir haktır. Eğitim hakkının sosyal bir hak olması, eğitimin bir kamu hizmeti olarak kabul edilmesini ve devletin bu hizmeti yerine getirme yükümlülüğünün bulunmasını doğurmaktadır. Eğitim özgürlüğü ise devletin eğitim ve öğretim ile ilgili üzerine aldığı görevleri yerine getirirken, anne ve babaların çocuklarına, kendi dini, ahlaki inançlarına, felsefî görüşlerine ve diğer kültürel özelliklerine uygun olan bir eğitim ve öğretimin verilmesini isteme hakkını içerir (Yaşar, 2000, s.71). Bir başka ifadeyle, devletlerin, ebeveynlerin çocuklarına kendi inançlarına uygun dinsel ve ahlaki eğitim verme serbestliklerine saygı gösterme yükümlülüğü eğitim özgürlüğünün bir boyutudur. Bu özgürlüğün temelini özel ve tüzel kişilerin, özel eğitim kurumları kurabilme ve yönetebilmeleri oluşturur. Eğitim kurumları kurma ve yönetme özgürlüğü herkesin hakkıdır. Ancak bu özgürlük sınırsız değildir. Devletlerin özel eğitim kurumlarının kurulması ve idaresi ile ilgili sınırlandırma yetkisi vardır (Terzioğlu, 2007, s.68).

Eğitim Hakkının Ulusal Yasal Dayanakları

Eğitim hakkına ilişkin düzenlemeler hiç kuşkusuz öncelikle Anayasal ilkelere bağlanmıştır. Anayasanın “Türkiye Devletinin bir Cumhuriyet ve aynı zamanda demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu” hükümleri, kişiler ile devletin karşılıklı sorumluluklarının tayini ve tespitinde belirleyici olmuştur (Yaşar, 2000). Buna göre eğitim hakkı, halen yürürlükte olan 1982 Anayasası’nın 42. maddesinde hükme bağlanmıştır. Anayasa dışında Türk Hukukunda eğitim hakkını düzenleyen diğer kanunlar şunlardır:

- 03.03.1924 tarihli ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu,
- 05.01.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu,
- 14.06.1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu,
- 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu,
- 08.02.2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu

Aşağıda, eğitim hakkının ulusal yasal dayanaklarından en kapsamlı ve etkili olanlara kısaca yer verilmiştir.

1982 Anayasası

Eğitim hakkı, Türk Hukuku'nda anayasal düzenleme alanı bulmuş, varlığı ve kullanımı anayasal güvence altına alınmış temel haklardandır (Okçu, 2007). Eğitim hakkı, 1982 Anayasasının Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler başlıklı Üçüncü Bölümünde Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi adı altındaki 42. maddesinde şöyle düzenlenmiştir:

Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetimi ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı oldukları esaslar, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

Eğitim hakkını tanımlayan 42. madde metninin birinci fıkrasındaki eğitim ve öğretim hakkından kimsenin yoksun bırakılamayacağı hükmü, devletin negatif yükümlülüğünü vurgularken ikinci fıkradaki öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilmesi ve düzenlenmesi hükmü ise eğitim hakkı ile ilgili keyfi uygulamaları engellemektedir. Üçüncü ve dördüncü fıkralarda eğitim ve öğretimin devletin gözetimi ve denetimi altında yapılacağı vurgulanmış ve eğitim hakkının sınırlarını belirlenmiştir. Beşinci fıkra eğitim hakkının “zorunluluk ve parasızlık” ilkesine temas edilirken altıncı fıkra özel okulların müfredat, ders saatleri gibi eğitime ilişkin iç düzenlemelerin devlet tarafından kanunlarla yapılacağı hususu ele alınmaktadır. Sosyal devlet olma ilkesinin bir zorunluluğu olarak eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve özel eğitime ihtiyacı olan kimselere yönelik devletin tedbir alma yükümlülüğüne yedinci fıkra atıf yapılmaktadır. Son fıkra ise eğitim hakkından ziyade eğitim diline ilişkin hükümlere yer verilmektedir.

Anayasa'nın 42. maddesindeki hükümler, eğitim hakkı yönünden kişileri ve idareyi bağlayıcı nitelikte ilkeler ve sınırlamalar getirerek eğitim hakkına ilişkin ortaya çıkabilecek her türlü engeli kaldırmayı öngörmektedir. Eğitim hakkını doğrudan ele alan 42. maddenin dışında, Anayasa'nın 10. maddesi (Kanun önünde eşitlik), 13. maddesi (Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması), 24. maddesi (Din ve vicdan hürriyeti), 27. maddesi (Bilim ve sanat hürriyeti), 62. maddesi (Yükseköğretim kurumları) ve 131. maddesi (Yükseköğretim üst kuruluşları) de dolaylı olarak eğitim hakkı ile ilişkilidir. Anayasanın eğitimle ilgili tüm maddeleri devlete eğitim hakkını, eğitim özgürlüğünü ve eğitim eşitliğini sağlamaya yönelik önlemleri alma görevini yüklemiştir. Devlet, bu görevleri yerine getirirken eğitim hakkının negatif yönü ile ilişkili olduğu durumlarda pasif, pozitif yönü ile ilişkili olduğu durumlarda ise aktif konumda yer almaktadır.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu

Cumhuriyet öncesinde açılan çeşitli okulların yeni kurulan Devletin ulusal amaçlarını gerçekleştirmekten uzak kaldığı gibi bu amaçlardan sapmalara neden olması eğitim alanında birlik sağlanmasını gerekli kılmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve sonrasında Cumhuriyet'in ilan edilmesi ile birlikte Osmanlı Devleti'nden kalan geleneksel okullar ile batılı tarzda açılmış olan okullar arasındaki dağınıklığı gidermek ve eğitimi birleştirmek amacıyla 03.03.1924 tarihli ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmıştır. Türk eğitim sisteminde köklü değişikliklerin yapılmasını sağlayan bu kanun ile resmi ve özel her derece eğitim kurumu Maarif Vekâleti'ne bağlanmış, eğitim ve öğretim alanında medrese-mektep ikiliği ortadan kaldırılarak eğitim birliği ilkesi gerçekleştirilmiştir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.82).

Eğitime milli ve laik bir karakter veren Tevhid-i Tedrisat Kanununda;

- Ülkedeki bütün öğretim kurumlarının Maarif Vekâletine bağlanacağı (m. 1),
- Şer'îye ve Evkaf Vekâleti veya özel vakıflar tarafından idare olunan bütün medrese ve mekteplerin Maarif Vekâletine bağlanacağı (m. 2),
- Şer'îye ve Evkaf Vekâleti bütçesinde mekteplere ve medreselere ayrılan paranın Maarif bütçesine geçirileceği (m. 3) ve
- Yüksek din uzmanları yetiştirilmek üzere Darülfünunda bir İlahiyat Fakültesi'nin yanı sıra imam ve hatip yetiştirmek için de ayrı okullar açılacağı (m. 4) belirtilmiştir.

Milli Eğitim Temel Kanunu

14.06.1973 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Türk Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı, amaçları ve temel ilkeleri ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Eğitim ile ilgili yasalar arasında en önemlisi ve en kapsamlısı olan Milli Eğitim Temel Kanununda, eğitimin amaçları “kişilik eğitimi”, “vatandaşlık eğitimi” ve “meslek eğitimi” olarak sıralanmıştır. Ayrıca Anayasanın 42. maddesinde yer verilmeyen demokrasi eğitimi gibi bazı konular da bu yasa ile düzenlenmiş, Türk eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki bölümden oluşturulmuştur (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.83).

Milli Eğitim Temel Kanunun 1. maddesi, milli eğitim politikalarının şekillenmesinde temel referans kaynağı olmasının yanı sıra eğitim ortamlarının sağlanması için okul, bina gibi fiziki alt yapıların hazırlanması, eğitim personelinin temini, eğitim materyalleri, araç ve gereçlerinin tedarik edilmesi gibi konularında devletin sorumluluk alanlarını belirtmektedir:

Bu Kanun, Türk milli eğitiminin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel hükümleri bir sistem bütünlüğü içinde kapsar (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Milli Eğitim Temel Kanunun “Genel Amaçlar” başlığı altındaki ikinci maddesinde eğitim ile ulaşılmak istenen genel hedefler sayılmaktadır:

Türk Milli eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve bunların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Milli Eğitim Temel Kanunun “Özel Amaçlar” başlıklı 3. maddesinde ise eğitim ile ulaşılmak istenen özel hedefler sayılmaktadır. Söz konusu ilkeler ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Genellik ve eşitlik (m. 4)
- Ferdin ve toplumun ihtiyaçları (m. 5)
- Yöneltilme (m. 6)
- Eğitim hakkı (m. 7)
- Fırsat ve imkân eşitliği (m. 8)
- Süreklilik (m. 9)
- Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği (m. 10)
- Demokrasi eğitimi (m. 11)
- Laiklik (m. 12)
- Bilimsellik (m. 13)
- Planlılık (m. 14)
- Karma eğitim (m. 15)
- Eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin işbirliği (m. 16)
- Her yerde eğitim (m. 17)

Eğitim Hakkının Uluslararası Yasal Dayanakları

İkinci Dünya Savaşı’nda yüz yüze kalınan insan hakları ihlalleri, taraf ülkeler arasındaki anlaşmazlıkların ortadan kaldırılması ve ileride meydana gelebilecek yeni savaşların önüne geçilmesi adına uluslararası birliklerin kurulmasını sağlamıştır. Buna göre, 1945’te Birleşmiş Milletler (BM), 1949’da ise Avrupa Konseyi (AK) kurulmuştur. Bu kuruluşlar tarafından hazırlanan 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyanname (İHEB) başta olmak üzere; 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), 1966 tarihli Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (ESKHUS), 1981 tarihli Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve 1990 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) gibi başlıca insan hakları belgeleri, eğitimi bir insan hakkı olarak tanımlamaktadır (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.107). Türkiye, eğitim hakkını içeren bu uluslararası belgelere taraf olsa da Anayasa’nın 42. maddesi, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Lozan Barış Antlaşması’nı gerekçe göstererek bu belgelerin bazı maddelerine çekince koymuştur.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Eğitim hakkı ile ilgili küresel ölçekte ilk düzenleme İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde (İHEB) yer almıştır. Uluslararası hukuk bakımından bir andlaşma ya da sözleşme olmayan söz konusu beyanname, sadece öneri niteliğinde olsa da bundan sonraki uluslararası belgelerde hak ve özgürlükler ile ilgili ortak bir anlayış getirmiştir (Terzioğlu, 2007, s.56). Türkiye, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından 10.12.1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni Bakanlar Kurulu'nun 06.04.1949 tarih ve 3/9119 sayılı kararı ile onaylayarak insan hakları konusundaki önemli sözleşmelere taraf olmuştur.

Eğitim hakkı, İHEB'in 26. maddesinde düzenlenmiştir:

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.
2. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirir ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.
3. Çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmek, öncelikle ana ve babanın hakkıdır (İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, 1949).

Söz konusu maddede herkesin eğitim hakkına sahip olduğu, ilk eğitimin zorunlu ve parasız olması gerektiği, ancak yükseköğretimin, başarıya göre, herkese tam bir eşitlikle açık olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, eğitimin amaçları olarak, insan kişiliğinin tam gelişmesi, insan hak ve özgürlüklerine saygının güçlenmesi, bütün uluslar, ırklar ve dini topluluklar arasında anlayışın, hoşgörünün ve dostluğun güçlenmesi gibi bireysel ve kitlesel hedefler belirlenmiş, çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmenin öncelikle ana ve babanın hakkı olduğu belirtilmiştir.

Eğitim hakkı, İHEB'in doğrudan düzenlendiği 26. maddesinin yanı sıra 18. maddesinde dolaylı olarak ele alınmıştır. Buna göre, eğitim hakkı, 18. maddede “düşünce, vicdan ve din özgürlüğü” olarak ele alınmış, herkesin dinini öğrenme ve öğretme hakkı olduğu, bunu tek veya toplu şekilde uygulayabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, 28. maddede herkesin “İHEB’de ileri sürülen hak ve özgürlüklerin tam olarak gerçekleştirilebileceği sosyal ve uluslararası düzene” hakkı olduğu belirtilmiştir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.108).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

İHEB’de düzenlenen insan haklarının uluslararası düzeyde güvence altına alınması amacıyla hazırlanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), 04.11.1950 tarihinde Avrupa Konseyi üye devletleri tarafından imzalanmış ve 03.09.1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tam adı “İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi” olan ve Türkiye’nin 1954 yılında taraf olduğunu açıkladığı AİHS, İHEB’den farklı olarak, hukuksal bağlayıcılığa sahiptir. Başka bir ifadeyle, AİHS’in insan hakları ile ilgili diğer uluslararası belgelerden en önemli farkı, denetim mekanizması olarak, bireysel ve devlet başvurusu yapılabilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) kurulmuş olmasıdır.

AİHS’de sadece klasik (kişisel ve siyasal) haklara ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bu bakımdan AİHS’deki hak ve özgürlüklerin dar kapsamlı olduğu söylenebilir (Karaman Kepenekçi ve Taşkın, 2017, s.115). AİHS ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin sayısı, daha sonra kabul edilen ek protokollerle arttırılmış ve yeni bir takım haklar da Sözleşme kapsamına alınmıştır (Bozkurt ve Kanat, 2004, s.27). Buna göre, 20.03.1952’de Paris’te imzalanan ve 18.05.1954 tarihinde yürürlüğe giren 1 No’lu Protokol ile AİHS’e mülkiyet, eğitim ve serbestçe seçim yapma hakları eklenmiştir. Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 1 No’lu Protokol’ü 03.03.1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu hükümlerini saklı tuttuğunu belirten bir çekince koyarak onaylamıştır (Çalışkan, 2007).

Eğitim hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesinde düzenlenmiştir:

Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.

Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 1954).

Söz konusu maddede “Kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.” cümlesiyle negatif bir söylem tarzı benimsenmiş ve sözleşmeye taraf devletlere, görünürde, herhangi bir pozitif yükümlülük yüklenmemiş gibi görünse de taraf devletlere belirli bir dönemde mevcut eğitim kurumlarından ve araçlarından herhangi bir ayrıma gitmeksizin, herkesi eşit bir biçimde yararlandırma yükümlülüğü getirilmiştir. Devam cümlesinde ise eğitim hizmeti yerine getirilirken ailenin dini ve felsefi inançlarına saygı vurgusu yapılmıştır.

Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Uluslararası Sözleşme

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yer alan ayrımcılık yasağı ilkesinden yola çıkılarak hazırlanan Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Uluslararası Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO) tarafından 14.12.1960 tarihinde kabul edilmiş ve 22.05.1962 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Eğitimde ayrımcılığı kaldırmayı hedefleyen Sözleşme, “eğitimde muamele ve fırsat eşitliğini sağlama” konusunda devletin yükümlülüklerini düzenlemektedir (Terzioğlu, 2007, s.59). Türkiye'nin taraf olmadığı bu sözleşme, BM belgeleri içerisinde eğitim hakkının doğrudan konu edildiği tek belge niteliğindedir (Kaplan, 2015).

Sözleşme'nin 1. maddesinde eğitimde ayrımcılık yaratan durumlar sıralanarak eğitimde ayrımcılığın tanımı yapılmış, Sözleşme'nin amacı bakımından kapsamı belirlenmiştir:

1. Ayrımcılık terimi; cinsiyet, ırk, din, renk, dil, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ya da toplumsal köken, ekonomik güç ya da doğuş temeli üzerinde, eğitimde davranış eşitliğini kaldırmak ya da bozmak amacı ya da sonucuyla ve özellikle,
 - a. Herhangi bir kişi ya da grubu herhangi bir tür ya da düzeyde eğitim görmekten yoksun bırakmak;
 - b. Herhangi bir kişi ya da grubu, düşük düzeyli bir eğitimle sınırlamak;
 - c. Kişiler ya da gruplar için ayrı eğitim sistemleri ya da kurumları kurmak ya da sürdürmek ya da
 - d. Herhangi bir kişi ya da gruba, insan onuruyla bağdaşmaz koşullar uygulamak üzere yapılan herhangi bir ayırım, dışlama, sınırlama ya da üstün tutmayı içerir.
2. Bu Sözleşme'nin amacı bakımından “eğitim” terimi eğitimin tüm tür ve seviyelerini kasteder ve eğitime erişimi, eğitimin kalitesini ve standartlarını ve hangi koşullar altında verilmesi gerektiğini içerir (Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Uluslararası Sözleşme, 1962).

Söz konusu maddede herhangi bir kişi ya da grubu herhangi bir sebeple eğitimden yoksun bırakmak, düşük düzeyli bir eğitimle sınırlamak ve ayırım, dışlama, sınırlama ya da üstün tutmak eğitimde ayrımcılığı doğurmaktadır. Sözleşmede eğitimde ayrımcılığa ve dışlanmaya sebep olabilecek özellikler gündeme getirilerek bireylerin her tür ve kademedeki eğitimden eşit olarak yararlanabilmeleri konusunda yasal tedbirler alınması gerekliliği ifade edilmektedir (m.3). Sözleşme'de ayrıca çocukların, ana baba ve vasilerinin inançlarına göre din ve ahlak eğitimi alma özgürlüğü ile taraf devletlerin hiç bir kişi ya da grubun kendi inancıyla bağdaşmayan dinsel eğitim görmeye zorlanmamasını sağlama yükümlülüğü kabul edilmiştir (m. 5).

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile düzenlenen ikinci kuşak hakların ayrıntılı olarak ele alındığı Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, BM Genel Kurulu tarafından 16.12.1966 tarihinde kabul edilerek 03.01.1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Taraf devletlerin bireylere işçi hakları, sağlık hakkı ve yeterli bir yaşam standardı hakkı gibi çeşitli ekonomik, sosyal ve kültürel haklar verilmesine yönelik çalışmalarını ele alan Sözleşmede, ayrıca, uluslararası hukukta eğitim hakkıyla ilgili en kapsamlı düzenlemeler yer almaktadır (Yılmaz O., 2016). Buna göre Sözleşme, devletlere, ücretsiz ve zorunlu temel eğitim verilmesi ve uygulama sürecini takip etmesi için organizasyonlar kurmaları çağrısını yapmakla beraber herkes için, eşit, ayrımcılığa dayanmayan, erişilebilir ve ücretsiz eğitimi garanti etmektedir (Gülbahar, 2019).

Eğitim hakkı, Sözleşme'nin 13. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddenin birinci fıkrasında herkesin eğitim hakkı olduğu ilkesi belirtilmiş; eğitimin nitelikleri vurgulanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise eğitim hakkının tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için gerekli ilkeler öngörülmüştür:

- a. İlköğretim zorunludur ve herkese ücretsiz ilköğretim sağlanır.
- b. Teknik ve mesleki eğitim de dâhil ikinci eğitimin farklı türleri ve özellikle başlangıçta verilecek ücretsiz geliştirme eğitimi gibi her türlü uygun vasıtalarla, kural olarak herkesin girmesine ve yararlanmasına açık duruma getirilir.
- c. Yükseköğrenim, özellikle başlangıçta verilecek ücretsiz geliştirme eğitimi gibi her türlü uygun vasıtalarla, yetenek ölçüsüne göre herkesin eşit olarak yararlanmasına açık duruma getirilir.
- d. İlk eğitimin bütün dönemini tamamlayamamış veya bu eğitimi hiç alamamış olan kişiler, mümkün olduğu kadar temel eğitim almaya teşvik edilir veya bu eğitimi almaya mecbur tutulur.
- e. Her düzeydeki okul sistemlerinin geliştirilmesi aktif olarak sağlanmaya çalışılır; yeterli bir burs sistemi kurulur ve öğretmenlerin maddi koşulları sürekli olarak iyileştirilir (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, 2003).

Eğitim özgürlüğünün ele alındığı üçüncü ve dördüncü fıkralarda, ebeveynlerin çocukları için, devlet tarafından kurulmuş okulların dışında istedikleri okulları seçme özgürlüğü ve çocuklarına kendi inançlarına uygun dinsel ve ahlaki eğitim verme serbestlikleri vurgulanmış, ayrıca, bireylere ve kuruluşlara eğitim kuruluşları kurma ve yönetme özgürlüğü tanınmıştır (Gülbahar, 2019). Türkiye, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi 15.08.2000 tarihinde bu fıkralara çekince koyarak imzalamış; buradaki hükümlerin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 3, 14 ve 42. maddeleri çerçevesinde uygulanacağını belirtmiştir (Koçyiğit, 2014).

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ve kadınlara karşı ayrımcılıkla mücadele edilmesine yönelik uluslararası düzeyde kabul gören Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme, BM Genel Kurulu tarafından 18.12.1979 tarihinde kabul edilmiş ve 03.09.1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, siyasi, medeni, ekonomik, sosyal ya da kültürel herhangi bir insan hakkının kullanılmasında her bireyin eşit olduğu vurgusu yapılan bu sözleşmeyi 14.10.1985 tarihinde imzalamış, 19.01.1986 tarihinde 18898 sayılı Resmi Gazete’de yayımlayarak yürürlüğe sokmuştur.

Kadınların eğitim hakkı, Sözleşme’nin 10. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddenin birinci fıkrasında taraf devletler için eğitimde kadınların erkekler ile eşit haklara sahip olmalarını sağlamak ve özellikle kadın-erkek eşitliği esasına dayanarak, kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere gerekli önlemler öngörülmüştür:

- a. Meslek ve sanat yönlendirilmesinde kırsal ve kentsel alanlarda bütün dallardaki eğitim kurumlarına girişte ve diploma almada okul öncesi, genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde ve her çeşit mesleki eğitimde eşit şartların sağlanması;
- b. Kadınların erkeklerle aynı ders programlarından yararlanmaları, aynı sınavlara katılmaları, aynı seviyedeki niteliklere sahip eğitim görevlilerine, okul, bina ve malzemesine sahip olmaları;
- c. Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinden ve kademesinden kaldırılması ve bu amaca ulaşılması için karma eğitimin ve diğer eğitim şekillerinin teşvik edilmesi, özellikle ders kitaplarının ve okul programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve eğitim metotlarının bu amaca göre düzenlenmesi;
- d. Burs ve diğer eğitim yardımlarından faydalanmaları için kadınlara erkeklerle eşit fırsatların tanınması;
- e. Özellikle kadın ve erkekler arasında mevcut eğitim açığını en kısa zamanda kapatmaya yönelik olarak, yetişkin ve fonksiyonel okuma-yazma programları dâhil, sürekli eğitim programlarına katılabilmeleri için erkeklerle eşit fırsatların verilmesi;
- f. Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız çocukları ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi;
- g. Spor ve beden eğitimi faaliyetlerine aktif olarak katılmaları için erkeklerle eşit fırsatlar tanınması;
- h. Kadınların, ailelerin sağlık ve refahını sağlamaya yardım edecek, aile planlaması bilgisi dâhil, özel eğitici bilgiyi sağlamaları (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi, 1985).

Söz konusu madde kapsamında Sözleşmeye taraf devletler, eğitime erişimde kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına, eğitim sisteminde toplumsal cinsiyet rolüne dayalı kalıpların ortadan kaldırılmasına ve kadınlarla erkeklerin eğitim düzeyleri arasındaki farkın kapatılmasına yükümlü tutulmuştur.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Uluslararası hukukta çocuk haklarının tanınması ve korunmasına ilişkin en kapsamlı düzenlemeyi içeren Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, BM Genel Kurulu tarafından 20.11.1989 tarihinde oy birliği ile kabul edilmiş ve 20.09.1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin 14.09.1990 tarihinde imzaladığı ve 27.01.1995 tarihinde 17, 29, 30. maddelerine Anayasa ve Lozan Antlaşması çerçevesinde çekince koyarak yürürlüğe koyduğu Sözleşme, İHEB hükümlerine paralel bir şekilde, herkesin eğitim hakkına sahip olduğunu ve bu eğitimin fırsat eşitliği temelinde verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Altunbaş, 2020).

Sözleşmenin 28. ve 29. maddeleri doğrudan eğitim hakkına ilişkindir. Yirmi sekizinci madde genel olarak taraf devletlerin, çocukların eğitim hakkını kabul ettiklerine dair bir taahhütname niteliğindedir:

Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:

- a. İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler,
- b. Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar,
- c. Uygun bütün araçları kullanarak, yükseköğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler,
- d. Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler,
- e. Okullarda düzenli biçimde devamını sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.

Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşmeye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.

Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1995).

Yirmi dokuzuncu maddede ise çocuğun eğitiminin amaçları düzenlenmiştir. Buna göre eğitim, çocuğun zihinsel ve bedensel yeteneklerinin, kişiliğinin geliştirilmesine; insan hak ve özgürlüklerine saygı duyarak hoşgörü, anlayış, barış, eşitlik, dostluk ruhuyla yetiştirilmesine ve kendini özgür hissettiği bir toplumda yaşama etkin bir şekilde katılım sağlayarak sorumluluk üstlenecek biçimde hazırlanmasına yöneliktir (Akyüz Y., 1999).

Eğitim Hakkı İhlali İddiasıyla Bireysel Başvuru Yapılabilecek Yargı Kolları

Eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği şüphesinin olduğu durumlarda öncelikle idari yargıya; olağan kanun yollarının tüketilmesinden sonra anayasa yargısına (AYM); iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ise uluslararası yargıya (AİHM) bireysel başvuru yapılabilmektedir.

İdari Yargı

Türk yargı sistemi anayasa yargısı, adli yargı, idari yargı ve uyuşmazlık yargısı olmak üzere dört kola ayrılmıştır. İdari yargı, idari makamların hukuka aykırı faaliyetlerinden kaynaklanan uyuşmazlıkları inceleyen yargı koludur (Anayurt, 2021, s.468). İdari yargının temel görevi, hukuk devletinin gereği olarak, kamu gücü karşısında zayıf konumda olan bireyin hak ve özgürlüklerinin korunmasıdır (Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, 2021, s.15). Başka bir deyişle, idari yargının adli yargıdan en önemli farkı, uyuşmazlıkta en azından bir tarafın kamu gücünü kullanan devlet (idare) organlarından biri olmasıdır.

Türkiye’de idari yargı kolu, 18.06.2014 tarihli, 6545 sayılı Kanunla ilk, ara (istinaf) ve üst (temyiz) derece mahkemeler olmak üzere üç dereceli olarak örgütlenmiştir (Gözler, 2020a, s.133). İdari yargı kolunun ilk derece mahkemeleri idare ve vergi mahkemeleridir. İdare mahkemelerinin verdikleri kararlara karşı yapılan istinaf başvurularını bölge idare mahkemeleri; bölge idare mahkemelerinin verdikleri kararlara karşı yapılan temyiz başvurularını ise Danıştay inceleyip karara bağlamaktadır (Gözler, 2020a, s.135).

İdari yargının işleyişi ve çalışma usulleri 06.01.1982 tarihli, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) ile düzenlenmiştir. İYUK’a göre “Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır” (m. 1). İdari dava açma süresi, özel kanunlarında özel olarak belirtilmediği hallerde vergi mahkemelerinde otuz, diğer idari mahkemelerde ise altmış gündür (m. 7). Dava, yapılan bir idari işlemin iptaline yönelik ise “iptal davası”, idari işleminden dolayı uğranılan maddi veya manevi zararın giderilmesine yönelik ise “tam yargı davası” olarak isimlendirilir (Gözler, 2020a, s.136-137).

İdare Mahkemeleri

İdare mahkemeleri, vergi mahkemeleri ile birlikte idari yargı kolunun ilk derece mahkemeleridir. Bu mahkemeler 26.01.1982 tarihli, 2576 sayılı Kanuna dayanarak kurulmuşlardır (Anayurt, 2021, s.468; Gözler, 2020a, s.133). Bu Kanuna göre kural olarak bir başkan ve iki üyeden oluşan idare mahkemeleri kurullarında kararlar oy çokluğuyla verilir (m. 3-4). Bu mahkemeler, idari yargı kolunun “genel görevli ilk derece mahkemeleri” olarak vergi mahkemelerinin ile Danıştay’ın görev alanına bırakılmayan iptal ve tam yargı davalarını çözümler (m.5).

Bölge İdare Mahkemeleri

Bölge idare mahkemeleri, 2576 sayılı Kanunla, idare mahkemelerinin verdikleri kararlara karşı yapılacak istinaf başvurularını inceleyip karara bağlamak üzere kurulmuştur (m. 3). Bu Kanuna göre “bölge idare mahkemeleri, bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi göz önünde tutularak Adalet Bakanlığınca kurulur ve yargı çevreleri tespit olunur” (m. 2). 2022 yılı Haziran ayı itibarıyla Türkiye’de bulunan bölge idare mahkemesi sayısı dokuzdur. 2576 sayılı Kanunda 18.06.2014 tarihli, 6545 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle bölge idare mahkemelerinin teşkilat yapısı tekrar düzenlenmiştir (Gözler, 2020a, s.135). Buna göre “bölge idare mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur”. Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunur. Bir başkan ve iki üyenin katılımıyla toplanan bu dairelerde kararlar oy çokluğuyla verilir (m. 3).

Danıştay

Danıştay, idari yargı kolunun üst derece mahkemesidir. 1868 yılında Şura-yı Devlet adıyla kurulan bu mahkeme, “hem yargısal hem de idari görevleri bulunan yüksek idare mahkemesidir” (Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, 2021, s.21). Danıştay’ın kuruluşu, görev ve yetkileri Anayasanın yanı sıra 2575 sayılı Danıştay Kanunu tarafından düzenlenmiştir. Bu Kanununa göre Danıştay, “Anayasa ile görevlendirilmiş Yüksek İdare Mahkemesi, danışma ve inceleme merciidir” (m. 1). Anayasada “idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii” (m. 155) olarak tanımlanan Danıştay, ayrıca, 2575 sayılı Danıştay Kanununda yer alan davalara ilk derece mahkemesi olarak bakmaktadır (m. 24).

Kuruluşu. Anayasanın 155. maddesine göre, Danıştay üyelerinin dörtte üçü, birinci sınıf idari yargı hâkim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu; dörtte biri, nitelikleri de kanunda belirtilen görevliler arasından Cumhurbaşkanı tarafından seçilir. Seçilen üyelerin görev süreleri, 2575 sayılı Danıştay Kanununa göre on iki yıldır ve bir kimse iki defa Danıştay üyesi seçilemez (m. 9).

Görev ve yetkileri. Anayasa’da öngörülen Yüksek Mahkemelerden biri olan Danıştay, Anayasanın 155. maddesine göre, yürütme organına yardımcı bir inceleme, danışma ve karar organı olmanın yanı sıra, yönetimin yargı yoluyla denetlenmesinde etkin ve önemli görev yapan bir yargı kuruluşudur. Danıştay’ın idari görevleri ile yargı görevi birbirlerinden kesin olarak ayrılmış ve her iki görevi yürütecek daireler birbirinden tamamen ayrı olarak kurulmuşlardır. Buna göre, Anayasanın 155. maddesi ve 2575 sayılı Danıştay Kanunun 23. maddesinde belirtilen “kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirmek” Danıştay’ın idari görevleri arasında yer alır. Ayrıca, 2575 sayılı Danıştay Kanunun, 24. maddesinde sayılan davalara ilk derece mahkemesi olarak bakmak ve 25. maddesinde düzenlenen “temyiz görevi” Danıştay’ın yargısal görevleridir (Gözler, 2020a, s.136).

Teşkilat yapısı ve çalışma düzeni. Danıştay’ın karar organları, 2575 sayılı Danıştay Kanunun 5. maddesinde sıralanmıştır: Daireler, Danıştay Genel Kurulu, İdari İşler Kurulu, İdari Dava Daireleri Kurulu, Vergi Dava Daireleri Kurulu, İçtihatları Birleştirme Kurulu, Başkanlar Kurulu, Başkanlık Kurulu, Yüksek Disiplin Kurulu ve Disiplin Kurulu.

2575 sayılı Danıştay Kanununa göre Danıştay, on biri dava, biri idari olmak üzere toplam on iki daireden oluşmaktadır. Sıra numaralarıyla gösterilen bu dairelerden Birinci Daire, idari daire olarak görev yaparken geriye kalan on bir dava dairesinin yedisi (2, 5, 6, 8, 10, 12 ve 13. daireler) İdari Dava Dairesi, dördü (3, 4, 7 ve 9. daireler) ise Vergi Dava Dairesi olarak çalışmaktadır. Söz konusu dairelerin her birinde bir başkan ve yeteri kadar üye bulunur. Dairelerin üye sayısına göre bir başkan ve dört üyenin katılımıyla toplanan heyetler oluşturulur. Bu heyetlerde kararlar oy çokluğuyla verilir (m. 13).

Anayasa Yargısı

Katı ve yazılı anayasaya sahip olan her ülkede anayasa, o ülkenin iç hukuk sistemindeki en üstün yasadır (Kaya, 2018, s.23). Buna göre “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982, m.11). Anayasaya aykırı kuralların denetimi ve yaptırıma bağlanmasında görevli yargı kolu anayasa yargısıdır (Anayurt, 2021, s.472). Anayasa yargısı, “doğrudan doğruya anayasaya uyulmasını sağlamak amacını güden her türlü yargı işlemidir” (Özbudun, 2003, s.367). Hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri olan anayasa yargısı, Türkiye’de 1961 Anayasası ile kurulan AYM tarafından yürütülmektedir.

Kuruluşu

AYM, on beş üyeden oluşmaktadır. Bu üyelerin on ikisi Cumhurbaşkanı, üçü ise Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından seçilmektedir. Aslî görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamayan AYM üyelerin seçim yöntemi Anayasanın 146. maddesine göre şu şekildedir:

Türkiye Büyük Millet Meclisi;

- İki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden,
- Bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer.

Cumhurbaşkanı;

- Üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden,
- Üç üyeyi (en az ikisi hukukçu olmak üzere) Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden,
- Dört üyeyi ise üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış AYM raportörleri arasından seçer.

Seçilen üyelerin görev süreleri, Anayasanın 147. maddesine göre on iki yıldır ve bir kimse iki defa AYM üyesi seçilemez. AYM üyeleri altmış beş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar. Zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışmaları ve özlük işleri kanunla düzenlenir.

Görev ve Yetkileri

“AYM’nin asıl görevi, anayasal denetim yoluyla kanunlar ile Anayasada belirtilen diğer normların Anayasaya uygunluğunu denetlemektir” (Kaya, 2018, s.64). AYM, bu görevi “soyut norm denetimi”, “somut norm denetimi” ve “bireysel başvuru” yolları ile yerine getirir (Gözler, 2020a, s.120).

Soyut norm denetimi. AYM’ye doğrudan iptal davası açma yetkisi verilen organlar (Cumhurbaşkanı, TBMM’de en fazla üyeye sahip iki parti grubu ve toplam yüz yirmi milletvekili) tarafından Kanunlar, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve TBMM İçtüzüğü’nün madde ve hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla AYM’ye iptal davası açmalarıyla gerçekleşen denetimdir (Gözler, 2020a, s.120; Kaya, 2018, s.66).

Somut norm denetimi. Görülmekte olan bir davada, davada uygulanacak olan hukuk normunun (kanun ya da cumhurbaşkanı kararnamesi) mahkeme (ilk derece mahkemesi, istinaf ya da temyiz mahkemesi) tarafından anayasaya aykırı olduğu iddiası üzerine yapılan denetimdir (Gözler, 2020a, s.121; Kaya, 2018, s.70).

Bireysel başvuru. Anayasada “Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve TBMM İçtüzüğü’nün Anayasa’ya şekil ve esas bakımından uygunluğunu denetleme ve Yüce Divan sıfatıyla anayasada belirtilen kişileri görevleriyle ilgili suçlardan dolayı yargılama yapma” (m. 148) yetkisi verilen AYM’nin kuruluşu, görev ve yetkileri 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan halk oylamasıyla yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklik ile birlikte Türk hukuk sistemine temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM’ye bireysel başvuru yolu eklenmiş, AYM’ye mevcut görevlerinin yanında bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesini yapma ve bu başvuruları karara bağlama görevleri verilmiştir. Başka bir anlatımla, kanunlar ve anayasada belirtilen diğer normların anayasaya uygunluğu görevini “soyut norm denetimi” ve “somut norm denetimi” yolları ile yerine getiren AYM, “bireysel başvuru” yolu ile temel hak ve özgürlükleri doğrudan güvence altına almıştır (Kaya, 2018, s.35). Bu denetim yolları sonucunda AYM’nin aldığı kararlar kesindir ve Resmi Gazetede yayınlandığı gün yürürlüğe girmektedir. Bu kararlara karşı temyiz veya itiraz yolu yoktur (Gözler, 2020a, s.122).

Teşkilat Yapısı ve Çalışma Düzeni

AYM'nin teşkilat yapısı ve çalışma düzeni anayasanın 149. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre “Anayasa Mahkemesi, iki Bölüm ve Genel Kurul halinde çalışır. Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar oluşturulabilir”.

Bölümler. Başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır ve kararlarını salt çoğunlukla alır. Bireysel başvurular, bölümlerce karara bağlanır.

Genel Kurul. Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği Başkan Vekilinin başkanlığında en az on üye ile toplanır ve kararlarını salt çoğunlukla alır. Siyasî partilere ilişkin dava ve başvurulara, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurulca bakılır.

Uluslararası Yargı

Bu bölümde öncelikle Avrupa Konseyi ve AİHS ile ilgili bilgi verilmiştir.

Avrupa Konseyi ve AİHS

İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan insan hakları ihlalleri ve savaş sonrasında ortaya çıkan iki kutuplu dünya sistemi, Avrupalı devletleri “siyasal birlik” arayışına yöneltmiştir. Avrupa Konseyi, 1949 yılında “Avrupa’nın birleştirilmesi” düşüncesi ile kurulmuştur (Özdek, 2004, s.1-2). Avrupa Konseyi, insan haklarını korunması ve geliştirilmesi gereken değerler olarak kabul etmiş ve insan haklarının uluslararası düzeyde güvence altına alınmasını sağlayacak yasal dayanaklardan biri olan AİHS’i hazırlamıştır. 4 Kasım 1950 tarihinde Türkiye’nin de içinde bulunduğu 15 ülke tarafından imzalanan AİHS, 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Getirdiği uluslararası koruma sistemi ile kamu gücü tarafından yapılan insan hakları ihlallerini ulus devletlerin iç işleri alanından çıkarıp uluslararası alana taşıyan Sözleşme, yaptırım gücüne sahip uluslararası bir mahkeme olan AİHM eliyle uluslararası yargı düzeni kurarak devletlerin insan hakları ihlalleri iddiasıyla uluslararası alanda yargılanabilmelerini sağlamaktadır. Diğer yandan AİHS, kurduğu bu yargı düzenine bireysel başvuru hakkı tanıyarak bireyleri uluslararası hukukun öznesi haline getirmiştir. (Özdek, 2004, s.28).

AİHM

AİHS'e daha sonraki yıllarda ek olarak kabul edilen protokollerle, temel hak ve özgürlükleri güvence altına alan yargı organlarının yapısı ve işleyişi yeniden düzenlenmiştir. 11 No'lu Ek Protokol'ün 1 Kasım 1998 tarihinde yürürlüğe girmesiyle AİHM, daha önce oluşturulan İnsan Hakları Komisyonu ve İnsan Hakları Divanı yerine AİHS'in tek ve tam zamanlı yargı organı haline gelmiştir (Bozkurt ve Kanat, 2004, s.27-28). Avrupa Konseyi'nin, AİHM'de çıkan kararlar ile ilgili yıllık raporuna göre 2021 yılında, Türkiye aleyhine açılmış olan 6 bin 221 başvuru sonuçlanırken bu başvuruların 76'sında hak ihlali kararı verilmiştir. Aynı rapora göre, 2021 yılının sonu itibarıyla Türkiye hakkında 15 bin 251 başvuruda yargılama süreci devam etmektedir. Bu istatistiklere göre Türkiye, 2021 yılında en fazla hak ihlali kararı verilen ülkeler sıralamasında üçüncü, yargılama süreci devam eden ülkeler sıralamasında ise ikinci ülke konumundadır (İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı, 2022).

Kuruluşu. AİHS'in 20. maddesine göre AİHM, sözleşmeye taraf devlet sayısı kadar yargıçtan oluşur. Yargıçlar, sözleşmeye taraf her devlet adına, sözleşmeye taraf devletin sunacağı üç adaylık liste üzerinden Parlamenterler Meclisi tarafından oy çokluğu ile seçilirler (m. 22). Yargıçlar dokuz yıllık bir süre için seçilirler ve tekrar seçilmeleri mümkün değildir (m. 23).

Görev ve yetkileri. AİHS ile güvence altına alınan hakların kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e devlet başvurusu ve bireysel başvuru olmak üzere iki farklı başvuru usulü öngörülmüştür (Gözler, 2020b, s.328). "Sözleşmeye taraf her devlet, taraf başka bir devlete karşı Sözleşme ve Protokollerinin hükümlerinin ihlali iddiasıyla AİHM'e başvuru yapabilir" (m.33) hükmüyle devlet başvurusu; "Sözleşme veya Protokollerinde tanınan haklarının taraf devletlerden biri tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu iddia eden herkes, hükümet dışı kuruluş veya kişi grubu AİHM'e başvuru yapabilir" (m.34) hükmüyle de uluslararası hukukta önemli bir yenilik oluşturan bireysel başvuru düzenlenmiştir. Bu başvurularda verilen kararlar kesindir.

Teşkilat yapısı ve çalışma düzeni. AİHS'in 26. maddesine göre AİHM, önüne gelen başvuruları incelemek üzere tek yargıçlı Birim, üç yargıçlı Komite, yedi yargıçlı Daire ve on yedi yargıçlı Büyük Daire düzeninde toplanır. Daireler, belirli bir süre için komiteleri kurarlar (m.26).

AYM ve AİHM’e Yapılan Bireysel Başvuruların İncelenmesi

Türkiye’de eğitim hakkının kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM’e bireysel başvuru yapıldıktan sonra yapılan başvuru “usul (kabul edilebilirlik) bakımından” ve “esas bakımından” incelenir (Gözler, 2020b, s.341; Kaya, 2018, s.213).

Usul (Kabul Edilebilirlik) Bakımından İnceleme

Anayasa ve AİHS ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM’e yapılan bireysel başvurular öncelikle usul (kabul edilebilirlik) bakımından incelenir. AYM’ye yapılan bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 48. maddesinde; AİHM’e yapılan bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ise AİHS’in 35. maddesinde yer almaktadır.

Usule (Kabul Edilebilirliğe) İlişkin Kararlar

Anayasa ve AİHS ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM’ye yapılan bireysel başvurularda usule (kabul edilebilirliğe) ilişkin kararlar, oluşturulan Komisyonlar tarafından oy birliğiyle alınır. Oy birliğinin sağlanamadığı durumlarda başvuru, karar verilmek üzere, Bölüme havale edilir (Kaya, 2018, s.214). AİHS ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AİHM’e yapılan bireysel başvurularda usule (kabul edilebilirliğe) ilişkin kararlar, duruma göre Birim, Komite veya Daire tarafından alınır. Komite ve Daire oy birliğiyle karar verir (Gözler, 2020b, s.341-343).

Kabul Edilebilirlik Kararları

AYM’ye yapılan bireysel başvurular, ilgili Komisyon tarafından başvuru şartlarını taşıdığı ve “kabul edilebilir” bulunması durumunda esastan incelenmek ve karara bağlanmak üzere Bölüme havale edilir. Ayrıca, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir (Kaya, 2018, s.228). AİHM’e yapılan bireysel başvurular, ilgili Birim, Komite veya Daire tarafından başvuru şartlarını taşıdığı ve “kabul edilebilir” bulunması durumunda esastan incelenmek ve karara bağlanmak üzere Komite veya Daireye gönderilir (Gözler, 2020b, s.343).

Kabul Edilmezlik Kararları

Anayasa ve AİHS ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM'e yapılan bireysel başvurular, ilgili birimler tarafından aşağıdaki gerekçelerle başvuru şartlarını taşımadığı ve “kabul edilemez” bulunması durumunda dosya kapatılır (Kaya, 2018, s.217-228):

- Yetkisizlik (kişi, zaman veya konu bakımından)
- Süre aşımı
- Açıkça dayanaktan yoksunluk
- Başvuru yollarının tüketilmemesi

Esas Bakımından İnceleme

AYM ve AİHM'in ilgili birimleri tarafından başvuru şartlarını taşıdığı ve “kabul edilebilir” bulunan başvurular esas bakımından incelenir. “Bu aşamada temel amaç, kamu gücü tarafından temel hak ve özgürlüklere müdahale edilip edilmediği ve müdahale varsa bu müdahalenin anayasal yargı sınırları içerisinde olup olmadığının araştırılmasıdır” (Kaya, 2018, s.230).

Esasa İlişkin Kararlar

Anayasa ve AİHS ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM ve AİHM'e yapılan bireysel başvurular, ilgili birimler tarafından esastan incelenerek aşağıdaki kararlar verebilir:

- İhlal olmadığı kararı
- Hak ihlali kararı
- Düşme kararı

Hak ihlali kararı verildiğinde, varsa, tazminat talebine ilişkin karar ayrı olarak verilir. AİHM, esas hakkında hüküm aşamasına geçmeden önce belirli bir tazminat miktarı ile “dostane çözüm” ya da “tek taraflı deklarasyon” usulüyle kayıttan düşürülme kararı verebilmektedir (Gözler, 2020b, s.344-347).

İlgili Araştırmalar

Ulusal ve Uluslararası Mahkemelerin Temel Hak ve Özgürlükler ile İlgili Kararlarının İncelendiği Araştırmalar

Ulusal ve uluslararası mahkeme kararlarının konu edinildiği araştırmalar incelendiğinde araştırmacıların ulusal (Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay) ve/veya uluslararası (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) mahkemelerin adil ve makul sürede yargılanma hakkı (Aktepe Artık, 2014; Bayburtlu, 2013; Karakoç, 2010; Mara Badıllı, 2019; Özcan, 2015), güvenlik hakkı (Bayram, 2013; Orak, 2015; Şahin, 2011), özel hayatın gizliliği (Alkan, 2019; Güntürk, 2010; Karadeniz, 2016), ifade özgürlüğü (Özalp, 2016; Sakarya, 2019), din ve vicdan özgürlüğü (Demir, 2011) ve kişisel verilerin korunması (Yılmaz B., 2019) gibi temel hak ve hürriyetler ile ilgili kararlarını ele aldıkları görülmektedir.

Demir (2011), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türkiye ulusal mahkemelerinin verdiği kararlar ışığında Türkiye’de din ve vicdan özgürlüğünün varlığının ortaya konulması amacıyla yaptığı çalışmada, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sisteminin din ve vicdan özgürlüğüne bakış açısı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği kararlar esas alınarak ortaya koymuş ve Türkiye’de din ve vicdan özgürlüğüne yönelik toplumsal ve/veya hukukî düzeyde çözüme kavuşmamış sorunları ele almıştır. Bu çalışmada, Türkiye’de, din ve vicdan özgürlüğü kapsamında zorunlu din dersi ve başörtüsü yasağı gibi bazı uygulamaların Sözleşme organlarının ve ulusal mahkemelerin kararlarına konu olduğu ancak henüz toplumun vicdanında ya da hukukî alanda bir çözüme ulaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre demokratik ve özgürlükçü yönetim anlayışının sağlanması için Türkiye’nin din ve vicdan özgürlüğüne yönelik uygulamaların değiştirmesi önerilmiştir.

Sakarya (2019), 2010 yılındaki Anayasa değişikliğiyle bireysel başvuru hakkının kabulünden sonraki süreçte AYM’nin ifade hürriyeti ihlali iddialarına ilişkin vermiş olduğu kararların incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada AİHM’in ifade hürriyetine ilişkin kararlarına da yer vermiştir. Bu çalışmada, AYM’nin ifade hürriyeti ile ilgili genel olarak özgürlükçü bir yaklaşım sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre ifade hürriyetinin kullanımı açısından hürriyetin geniş yorumlanması önerilmiştir.

Karakoç (2010), Türkiye'nin de tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde güvence altına alınan, diğer hakların uygulanabilirliğini sağlayan, hakların sigortası olan ve bu bağlamda Sözleşmenin en önemli haklarından biri olan adil yargılanma hakkının tanımlanması ve unsurlarının açıklanması amacıyla yaptığı çalışmada, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi çerçevesinde adil yargılanma hakkını irdemiştir, Mahkemenin konuyla ilgili içtihatlarına yer vermiştir. Bu araştırmada, Türkiye aleyhine AİHM'e yapılan başvuruların pek çoğunun adil yargılanma hakkı ile ilgili olduğu, adil yargılanma hakkı ile ilgili Türkiye'de yapılan yasal düzenlemelerin ve kurulan yeni müesseselerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin özellikle uzun süren yargılamalar nedeniyle AİHM tarafından sıklıkla yaptırıma tabi tutulmasını engelleyemediği ve açılan davaların çoğunun "adil yargılanma hakkının ihlal edildiği" şeklinde neticelendiği sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre temel hak ve özgürlüklerin korunması için yapılan düzenlemelerin uygulanması, hukuk pratiğinde hayata geçirilmesi önerilmiştir.

Mara Badıllı (2019), çoğunlukla ceza yargılamalarında gündeme gelen adil yargılanma hakkının yalnızca ceza yargılamaları ile sınırlı olmadığı ve idari yargılamalarda da uygulanabileceğinin uygulamadan örneklerle ortaya konulması amacıyla yaptığı çalışmada, AİHS'in 6. maddesinin idari yargı bakımından uygulanması, Sözleşmenin uygulayıcısı olan AİHM'in içtihatları ve Mahkemenin "medeni hak ve yükümlülükler" kavramına yüklediği anlamı esas alarak irdemiştir. Bu çalışmada, AİHM'in Sözleşmenin 6. maddesinin uygulanmasını yalnızca ceza yargılamalarıyla sınırlı tutmadığı, mülkiyet hakkı, meslekî, ticarî veya iktisadî bir faaliyetin yürütülmesi, idarenin kusurundan kaynaklanan zararların tazmini, aile hukukuna ilişkin, sosyal güvenlik sistemiyle hak ve yükümlülüklerin söz konusu olduğu uyuşmazlıklar, kamu personeli ile ilgili idarî işlem ve kararların da madde metninde yer alan "medeni hak ve yükümlülükler" kavramı kapsamında değerlendirildiği ve AİHM tarafından 6. maddenin kapsamının idari yargı uygulamaları açısından sürekli genişletildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre bireysel temel hak ve hürriyetlerin AİHM içtihatlarına uygun olarak değerlendirilmesi konusunda tüm idari mercilerin farkındalık edinerek bu yöndeki devlet politikasının kesintisiz sürdürülmesi önerilmiştir.

Bayburtlu (2013), AİHM kararları ışığında hem makul sürede yargılanma hakkı, hem de tutukluluk süreleri yönünden Türkiye'nin ne durumda olduğunun ortaya konması amacıyla yaptığı çalışmada, AİHM'in tutukluluk sürelerine ilişkin olarak Türkiye hakkında vermiş olduğu güncel kararlar ışığında uygulamada göze çarpan yanlışlıklara dikkat çekmiştir. Bu çalışmada Türkiye'de tutukluluk kararına etkili bir itiraz yolunun bulunmaması nedeniyle AİHM'in bu konuda Türkiye hakkında birçok ihlal kararı verdiği sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre tutuklama kurumunun yapısı, kişi haklarında ortaya çıkardığı kayıplar noktasında uygulamanın içinde bulunan hâkim ve savcılarının düzenli olarak hizmetiçi eğitimden geçirilmesi önerilmiştir.

Aktepe Artık (2014), adil yargılanma hakkının medeni yargılama hukukundaki yerinin belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada, adil yargılanma hakkının genel çerçevesini ortaya koymakla birlikte, konuya özellikle medeni yargılama hukuku perspektifinden bakmıştır. Bu çalışmada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce alınan adil yargılanma hakkının ihlal kararları nedeniyle Türkiye'nin çok ciddi tazminatlar ödemek durumunda kaldığı ve AİHM içtihatlarının etkisiyle, son yıllarda hız kazanan iyileştirme çabaları kayda değer olmakla birlikte Türk medenî usul hukukunda, adil yargılanma hakkının tamamen garanti altına alınabilmesi için atılması gereken daha pek çok adım olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre Mahkemeye erişim hakkının Türk medenî usul hukuku bakımından gerçekleştirilmesi için öncelikle adli yardım sisteminin iyileştirilmesi önerilmiştir.

Özcan (2015), makul sürede yargılama yapma yükümlülüğüne ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin değerlendirmeye esas alınan sürenin makul olup olmadığını nasıl değerlendirdiğini ve makul olup olmama değerlendirmesi yaparken kullandığı kriterleri açıklamıştır. Bu çalışmada Türk yargılama sisteminde yargılama faaliyetinin makul süreyi aşmasının önlenmesi ve sürenin uzamasını önleyici ya da yargılama faaliyetinin uzamasından doğan zararları tazmin edici niteliği haiz etkin bir çarenin halen bulunamadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre Türk yargılama sisteminde makul sürede yargılama yapma yükümlülüğüne ilişkin olarak etkin bir çare bulunmamasından dolayı AİHS'nin 13. maddesinin ihlalinin önlenmesi için tıpkı karşılaştırmalı hukukta olduğu gibi bir takım yasal düzenlemelerin yapılması önerilmiştir.

Özalp (2016), modern demokratik toplumların oluşmasında büyük rolü olan ifade özgürlüğünün Türkiye’de uygulanmasının, gerek AİHM gerekse Yargıtay kararları perspektifinde incelenerek her iki Mahkemenin konuya bakışındaki benzerliklerin ve farklılıkların belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada AİHM’in ifade özgürlüğü ile ilgili Türkiye hakkında verdiği kararlar ile Yargıtay’ın verdiği ifade özgürlüğüne ilişkin kararları incelemiştir. Bu araştırmada, demokrasinin vazgeçilmez kurucu unsuru ve aynı zamanda sonucu olan ifade özgürlüğü ilgili mevzuat ve uygulama kaynaklı temel sorunların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre İnsan Hakları ve Vatandaşlık derslerinin nitelik ve nicelik itibarıyla artırılması ve hukuk fakültelerinde her sınıfta bu konunun bir ders olarak işlenmesi önerilmiştir.

Eğitim Hakkı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Eğitim hakkının konu edildiği araştırmalar incelendiğinde araştırmacıların Türkiye’de eğitim hakkını ulusal (Çallı, 2009), uluslararası (Işıksal Apaydın, 2017; Yılmaz O., 2016) ya da hem ulusal hem de uluslararası (Adıgüzel, 2016; Koçyiğit, 2014) hukuk standartları ışığında ele aldıkları; bir araştırmada (Değerli, 2016) ise eğitim hakkının Avrupa Birliği özelinde incelendiği görülmektedir.

Adıgüzel (2016), uluslararası hukukta ve Türk hukukunda eğitim hakkının içeriğinin ve devletlerin ilgili ödevlerinin açıklanması amacıyla yaptığı çalışmada özellikle Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (madde 26), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 1. Protokol’ün 2. maddesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (madde 13 ve 14) kapsamında eğitim hakkının ne şekilde düzenlendiğini ve sınırlarını incelemiştir. Bu araştırmada, iç hukukta yapılan düzenlemeler, ülkenin ekonomik durumu, çevresel ve bölgesel, kültürel farklılıklar nedeniyle uygulamada herkese eşit oranda eğitim hakkı sağlanamadığı ve Türkiye’nin gelişmiş ülkelerin imzaladığı temel haklar ve özgürlükleri düzenleyen bazı sözleşmeleri imzalamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre Avrupa Birliği müktesebatında önemli derecede yol alan Türkiye’nin özellikle dinî eğitim özgürlüğü konusunda yol alması için sözleşmelere koyduğu çekinceleri kaldırması önerilmiştir.

Koçyiğit (2014), uluslararası belgeler ve Türk hukukunda eğitim hakkının incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin eğitim hakkına ilişkin çeşitli kararlarıyla özellikle Türkiye’deki eğitim hakkına yönelik kararlarına yer vererek eğitim hakkına yönelik sorunlar üzerinde karşılaştırma yapmıştır. Bu araştırmada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları kapsamında, eğitim hakkına ilişkin sınırlamaların bu hakkın bağlantılı olduğu diğer haklarla beraber değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre Türkiye’nin eğitim hakkı konusunda düzenleme yaparken eğitim hakkını uluslararası standartlar kapsamında, bağlantılı olduğu diğer haklarla beraber ele alması önerilmiştir.

Işıksal Apaydın (2017), İstanbul İli Beykoz ilçesindeki resmî ilk ve ortaokullarda görev yapmakta olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin Türk eğitim sistemini Çocuk Hakları Sözleşmesinin (ÇHS) "eğitim hakkı" ilkeleri doğrultusunda değerlendirerek sistemle ilgili gözlemlenen eksikliklerin belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışma ilişkisel tarama modellerinden "karşılaştırma" türünde, betimsel nitelikte bir çalışmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen, yirmi sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Bu araştırmada, araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin Çocuk Hakları Sözleşmesinin Eğitim Hakkı ilkelerinde belirtilen kriterleri kısmen taşıdığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre etkili bir çocuk hakları eğitimi için çocuk haklarına yönelik geliştirilen çalışmaların, yalnızca öğrencileri değil okul yöneticileri, öğretmen ve velileri de kapsayacak şekilde planlanması önerilmiştir.

Yılmaz O. (2016), öncelikle Türkiye’de sunulan temel eğitimin İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve temel eğitim alanında standartlar getiren diğer uluslararası antlaşmalarda tanımlanan standartlar açısından değerlendirilmesi amacıyla yaptığı çalışmada araştırma modellerinden sıralı karma yöntem kullanmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmenler ve veliler için hazırlanan “Temel Eğitim Hakkının Kullanılması” ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmada, okulu terk eden ya da herhangi bir sebeple okula devam etmeyenlerin, özellikle de kızların eğitime devam etmeleriyle ilgili gerekli çalışmanın yeterince yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre ekonomik açıdan zor durumda olan ailelerin çocuklarının eğitimini desteklemesi amacıyla burs ile diğer imkânların artırılması ve yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yapılması önerilmiştir.

Çallı (2009), Türk Anayasa Hukukunda eğitim hakkının incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada “türban” sorunu ve “5735 sayılı kanunla yapılan değişiklik” hakkında görüşler sunarak “türban” sorunu ile ilgili ulusal ve uluslararası mahkeme kararlarına değinmiştir. Bu araştırmada, “Türban” tartışmasının sadece Türkiye’de değil, aynı zamanda Avrupa’da da söz konusu olduğu; Batı’nın bu konudaki yaklaşımın ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, bazı ülkelerde, türbanlı kişilerin hizmet veren ve hizmetten yararlanan şeklinde ayrıma tutularak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre devletin eğitim hakkını kullanmaktan ötekileri yoksun bırakmaması önerilmiştir.

Ulusal ve Uluslararası Mahkemelerin Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının İncelendiği Araştırmalar

Ulusal ve uluslararası mahkemelerin eğitim hakkına ilişkin kararlarının konu edildiği araştırmalar incelendiğinde erişilebilen araştırmaların birinde (Aydoğan, 2018) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında eğitim hakkı incelenirken birinde (Ülker, 2010) de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Türk Anayasa Hukukunda eğitim hakkı ve özgürlüğü değerlendirilmiştir. Ancak sözü edilen araştırmaların ilkinde (Aydoğan, 2018) eğitim hakkı genel olarak değerlendirilmişken, ikincisinde (Ülker, 2010) ise somut olaylara yer verilmemiştir. Ayrıca ne Yargıtay’ın ne de Danıştay’ın eğitim hakkı ile ilgili verdiği kararların incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ülker (2010), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Türk Anayasa Hukukunda eğitim hakkı ve özgürlüğünün incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada eğitim hakkını hem Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hem de 1982 Anayasası çerçevesinde tüm yönleri ile ele almış; AİHS ile kurulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin eğitim hakkına ilişkin kararları ışığında değerlendirmeler yapmıştır. Bu araştırmada, Eğitimde fırsat eşitliğini yok eden cinsiyet ayrımı, bölgesel farklılıklar, köy-kent ayrımı gibi eğitimde eşitliği zedeleyen farklılıkların gün geçtikçe azalmasına rağmen halen etkinliğini devam ettirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre Türkiye’de eğitim hakkının gerçek anlamda sağlanması ve Türkiye’nin bilim ve teknolojiye gelişmiş ülkelerle yarışan bir konuma gelmesi için öncelikle 1982 Anayasasının değiştirilerek daha sivil ve özgürlükçü bir yaklaşımla yeni bir anayasanın hazırlanması önerilmiştir.

Aydoğan (2018), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında eğitim hakkının nasıl yorumlandığı, söz konusu kararlar alınırken hangi değer ve ilkelerin temel alındığı ve söz konusu bu kararların eğitim alanındaki mevcut sorunlara çözüm getirip getirmediğinin tespit edilmesi amacıyla yaptığı çalışmada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin konuya yönelik kararlarını araştırmış, bu kararlardan çıkarılan temel ilke ve esasları, eğitim hakkının farklı yönlerine ilişkin durumları açıklamıştır. Bu araştırmada, AİHM'in, eğitim hakkının yorumlanmasında, evrensel bir tanımlı veya görüşü temel almadığı ve eğitim hakkına ilişkin görüşlerini ortak düşünsel bir temele oturtmadığı; bu nedenle, eğitim hakkının, yalnızca eğitim kurumlarına erişim ve bu eğitim kurumlarından alınan eğitimin resmi makamlarca tanınması şeklinde yorumladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre AİHM'in eğitim hakkı hususunda, ortaya çıkan sorunlara işlevsel çözümler üretebilmesi, somut olaylara dair belirlediği ilkeler ile ürettiği çözümler arasında ortaya çıkan çelişkilerden kurtulabilmesi için evrensel bir bakış açısı ile hareket etmesi önerilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, veri kaynaklarına, veri toplama araçlarına, veri toplama tekniklerine ve elde edilen verilerin analiz sürecine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili kararları, var olduğu şekliyle inceleneceğinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2014).

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman (belge) incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırılacak konu ile ilgili yazılı kaynakların analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu teknik, resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde yararlanılan bir veri toplama sürecidir (Korkmaz, 2018).

Veri Kaynakları

Bu araştırmanın veri kaynakları Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin resmi internet sitelerinde yer alan örnek mahkeme kararlarıdır. Veri kaynaklarına ilişkin ayrıntılı bilgilere Veri Toplama Süreci başlığı altında yer verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada incelenen mahkeme kararlarındaki veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Mahkeme Kararı İnceleme Formu” (Ek 2) ile toplanmış; incelenen tüm mahkeme kararları “Mahkeme Kararı Bilgi Formu” (Ek 3) aracılığıyla özetlenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın verileri 2021 yılının Aralık ayı sonu itibariyle Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin e-kütüphane uygulamasında yer alan 'hukuktürk' ve 'kazancı' adlı hukuk arama motorları, eğitim alanında faaliyet gösteren sendikalar ile AYM ve AİHM'in resmi internet sitelerinde yer alan dava dosyalarının arasından anahtar kelimelerle filtrelenen AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararlarını içeren belgelerden toplanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararlarına ulaşmak adına AYM'nin resmi internet sitesinde yer alan bireysel başvuruların paylaşıldığı bölümün web sayfasına (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>) girilmiş, kararlara bu sayfa üzerinden ulaşılmıştır. İlgili bölümdeki paylaşılan tüm kararlar arasından gerekli filtreleme işlemleri yapılarak eğitim hakkı ile ilgili olan toplam 70 karar belirlenmiştir. Belirlenen kararlar, başvuru tarihine göre en eskiden en yeniye doğru sıralanarak analiz edilmek üzere kayıt altına alınmıştır. Ayrıca, AYM tarafından başvuru konuları yönünden hukuki ilişki kurulması nedeniyle 66 bireysel başvuru dosyasının yedi bireysel başvuru dosyası (Doğan Yüksekbağ ve Diğerleri (No. 2014/1197); Ebru Yaman ve Diğerleri (No. 2014/3310); Pelin Taşdivar ve Diğerleri (No. 2014/3773); Adem Öğüt ve Diğerleri (No. 2014/20527); Mevlüt Huzeyfe Uğur ve Diğerleri (No. 2015/2924); Alperen Ak ve Diğerleri (No. 2015/7633) ve Nuray Gündoğdu ve Diğerleri (2019/33965)) üzerinde birleştirildiği tespit edilmiş, bu bireysel başvurular ayrı ayrı incelenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararlarına ulaşmak adına AİHM'in resmi internet sitesinde yer alan dava dosyalarının paylaşıldığı bölümün web sayfasına (<https://hudoc.echr.coe.int/>) girilmiş, kararlara bu sayfa üzerinden ulaşılmıştır. İlgili bölümdeki paylaşılan tüm kararlar arasından gerekli filtreleme işlemleri yapılarak eğitim hakkı ile ilgili olan 26 karar belirlenmiştir. Belirlenen bu kararlar başvuru tarihine göre en eskiden en yeniye doğru sıralanarak analiz edilmek üzere kayıt altına alınmıştır. Ayrıca, AİHM tarafından başvuru konuları yönünden hukuki ilişki kurulması nedeniyle 11 bireysel başvuru dosyasının iki bireysel başvuru dosyası (Mehmet Reşit Arslan ve Orhan Bingöl/Türkiye (No. 47121/06) ve Çölgeçen ve Diğerleri/Türkiye (No. 50124/07)) üzerinde birleştirildiği tespit edilmiş, bu bireysel başvurular ayrı ayrı incelenmiştir.

İncelenen mahkeme kararlarında başvuru konuları yönünden hukuki ilişki kurulması nedeniyle birleştirilen bireysel başvuru bilgilerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmada İncelenen Mahkeme Kararlarında Birleştirilmesine Karar Verilen Bireysel Başvuru Bilgileri

Mahkeme	Ana Başvuru	Birleştirilen Başvurular	Birleştirilen Başvuru Sayısı
AYM (n=66)	Doğan Yüksekbağ ve Diğerleri Başvurusu	2014/1197, 2014/1199, 2014/1200, 2014/1396	4
	Ebru Yaman ve Diğerleri Başvurusu	2014/3310, 2014/3313, 2014/3775, 2014/3776, 2014/5797, 2014/6381, 2014/14567	7
	Pelin Taşdivar ve Diğerleri Başvurusu	2014/3773, 2014/3774, 2014/14563, 2014/14568, 2014/14625, 2014/14629	6
	Adem Ögüt ve Diğerleri Başvurusu	2014/20527, 2014/20529, 2014/20531, 2014/20533, 2014/20534, 2014/20536, 2014/20537, 2014/20538, 2014/20539, 2014/20540, 2014/20541, 2014/20542, 2014/20543, 2014/20544, 2014/20545, 2014/20547, 2014/20548, 2014/20549, 2014/20550, 2014/20551, 2014/20552, 2014/20553, 2014/20554, 2015/474, 2015/1003, 2015/1004, 2015/1005, 2015/1007, 2015/1008, 2015/1010, 2015/1011, 2015/1012, 2015/1013, 2015/1014, 2015/1016, 2015/1017, 2015/1019, 2015/1495	38
	M. Huzeyfe Uğur ve Diğerleri Başvurusu	2015/2924, 2015/2925, 2015/2926	3
	Alperen Ak ve Diğerleri Başvurusu	2015/7633, 2015/7635, 2015/7638, 2015/7649, 2015/7640	5
	Nuray Gündoğdu ve Diğerleri Başvurusu	2019/33965, 2019/33966, 2019/33967	3
AİHM (n=11)	Mehmet Reşit Arslan ve Orhan Bingöl/Türkiye	47121/06, 13988/07, 34750/07	3
	Çölgeçen ve Diğerleri/Türkiye	50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08	8
Toplam			77

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili mahkeme kararlarında başvuru konuları yönünden hukuki ilişki kurulması nedeniyle AYM tarafından 66 bireysel başvurunun yedi bireysel başvuru üzerinde; AİHM tarafından ise 11 bireysel başvurunun iki bireysel başvuru üzerinde birleştirildiği görülmektedir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada incelenen Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararlarından elde edilen veriler, altı ana başlıkta ve bu ana başlıkların alt başlıklarında incelenmiştir:

1. Başvuranlar yönünden:
 - a. Başvuranların cinsiyeti,
 - b. Başvuranların yaşı
2. Başvurular yönünden:
 - a. Başvuruların yapıldığı yıl,
 - b. Başvuruların dayandığı eğitim hakkı dışındaki diğer hak ve özgürlükler,
3. Eğitim hakkı ihlali iddiaları yönünden:
 - a. Eğitim hakkı ihlali iddialarının dayanağı,
 - b. Eğitim hakkı ihlali iddialarının ilişkisi olduğu eğitim kademesi,
 - c. Eğitim hakkı ihlali iddialarının konusu,
 - d. Eğitim hakkı ihlali iddialarının eğitime erişim sürecindeki konumu,
4. Verilen kararlar yönünden:
 - a. Verilen kararların çeşitleri,
 - b. Verilen kararların biçimine,
5. Yargılama süreleri yönünden:
 - a. AYM/AİHM öncesi yargılama süreleri,
 - b. AYM/AİHM yargılama süreleri,
 - c. Toplam yargılama süreleri,
6. Tazminat miktarları yönünden:
 - a. Talep edilen tazminat miktarları,
 - b. Hükmedilen tazminat miktarları,
 - c. Tazminat miktarlarının kazanılma oranları,
 - d. Hükmedilen tazminatın 2022 yılı Ocak ayı değerleri,
 - e. Hükmedilen tazminat miktarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değeri
7. Esastan incelenen bireysel başvuruların özet bilgileri

İncelenen AYM ve AİHM Kararlarının Analiz Ölçütleri

Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları başvurular yönünden incelenirken, eğitim hakkı ihlali iddiasıyla AYM ve AİHM’e başvuruların yaş ve cinsiyet bilgilerine ait frekans ve yüzde değerleri belirlenmiştir. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM başvurular yönünden aşağıdaki ölçütlere göre incelenmiştir:

- AİHM tarafından verilen kararlar ayrıntılı olarak raporlaştırıldığından, başvuruların yaş ve cinsiyet bilgilerine kolayca ulaşılırken; AYM’ye başvuruların bazılarının yaş ve cinsiyet bilgilerine gerek alınan gizlilik kararları gerekse raporlaştırılma işleminin özensizliği nedeniyle ulaşılamamıştır.
- AYM/AİHM’e 18 yaşından küçük başvuruların ebeveynleri veya temsilcileri de başvuran olarak görünse de araştırma hesaplamalarına dâhil edilmemiştir.

Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları başvurular yönünden incelenirken eğitim hakkı ihlali iddiasıyla AYM ve AİHM’e yapılan başvuruların yapıldığı yıl ve eğitim hakkının yanı sıra başvuruda ihlal edildiği iddia edilen diğer hak ve özgürlüklere ait bilgilerine ait frekans ve yüzde değerleri belirlenmiştir. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM başvurular yönünden aşağıdaki ölçütlere göre incelenmiştir:

1. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili;
 - a. AYM kararları yapıldığı yıla göre incelenirken olarak AYM’ye bireysel başvuruların başladığı 23.09.2012 tarihi; AİHM kararları yapıldığı yıla göre incelenirken AİHM’in, daha önce oluşturulan İnsan Hakları Komisyonu ve İnsan Hakları Divanı yerine AİHS’in tek ve tam zamanlı yargı organı haline geldiği 01.11.1998 tarihi başlangıç kabul edilmiştir.
 - b. AYM kararları ilgili hak ve özgürlükler yönünden incelenirken Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yer alan hak ve özgürlüklerin AİHS’deki karşılıklarına; AİHM kararları ilgili hak ve özgürlükler yönünden incelenirken AİHS’de yer alan hak ve özgürlüklerin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasındaki karşılıklarına parantez içinde yer verilmiştir.
2. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AİHM kararları başvurular yönünden incelenirken AYM’den farklı olarak, başvuruların önem seviyesi bilgilerine ait frekans ve yüzde değerleri de hesaplanmıştır.

İncelenen eğitim hakkı ile ilgili kararlarda yer alan başvurulara ve başvurulara ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. İncelenen Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarda Yer Alan Başvurulara ve Başvurulara İlişkin Bilgiler

Mahkeme			Başvurulara Ait Bilgiler		Başvurulara Ait Bilgiler	
			f	%	f	%
T.C. Anayasa Mahkemesi (AYM)			129	78.7	133	70.7
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)			35	21.3	55	29.3
Toplam			164	100.0	188	100.0

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili mahkeme kararlarının 129’unun (%78.7) AYM’ye, 35’inin (%21.3) ise AİHM’e yapılan başvurulardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca eğitim hakkı ile ilgili başvuru başvuranın 133’ünün (%70.7) AYM’ye, 55’inin (%29.3) ise AİHM’e başvuranlardan oluştuğu belirlenmiştir.

Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları başvurularda iddia edilen eğitim hakkı ihlalleri yönünden incelenirken AYM ve AİHM’e yapılan başvurularda bulunan eğitim hakkı ihlali iddialarının dayanağı, ilgili olduğu eğitim kademesi, konusu ve eğitime erişim sürecindeki konumu bilgilerine ait frekans ve yüzde değerleri belirlenmiştir. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM’e yapılan başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaları yönünden aşağıdaki ölçütlere göre incelenmiştir:

1. İncelenen başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaları;
 - a. Dayanağına göre “doğrudan” ve “dolaylı” olmak üzere iki grupta,
 - b. Eğitime erişim sürecindeki konumuna göre “eğitime erişim öncesi”, “eğitime erişim sırası” ve “eğitime erişim sonrası” olmak üzere üç grupta toplanmıştır.
2. Ana gündem maddesi eğitim hakkı ihlali iddiası olmayan ve “dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiası” grubuna alınan başvuruların ilgili olduğu eğitim kademesi bilgileri araştırma hesaplamalarına dâhil edilmemiştir.

Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları verilen kararlar yönünden incelenirken kararların çeşit ve veriliş biçimlerine ait frekans ve yüzde değerleri belirlenmiştir. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları;

1. Çeşitleri yönünden incelenirken “esasa ilişkin verilen kararlar” (eğitim hakkı ihlaline yönelik kararlar ve tazminat kararları), “usule ilişkin kararlar” (kabul edilmezlik kararları) ve “diğer kararlar” (düşme ya da kayıttan düşürölme kararları) olmak üzere üç grupta,
2. Biçimleri yönünden incelenirken “oy birliğı” ve “oy çokluğu” olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Oy çokluğu ile alınan kararlarda Mahkeme Başkanının; AİHM kararları veriliş biçimi yönünden incelenirken Türkiye temsilcisi olarak yer alan Hâkimin görüşü ayrı olarak incelenmiştir.

Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları yargılama süreleri yönünden incelenirken verilen kararların AYM/AİHM öncesi, AYM/AİHM ve toplam yargılama sürelerine ait frekans, yüzde ve ortalama değerleri belirlenmiştir. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları yargılama süreleri yönünden aşğıdaki ölçütlere göre incelenmiştir:

1. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları;
 - a. AYM ve AİHM öncesi yargılama süreleri yönünden incelenirken doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına yönelik ilk derece mahkemelerine yapılan ilk başvurunun tarihi ile AYM/AİHM öncesi verilen son kararın tarihi arasında geçen süre (toplam gün ve gün, ay, yıl biçiminde olmak üzere),
 - b. AYM ve AİHM yargılama süreleri yönünden incelenirken eğitim hakkı ihlali iddiasına yönelik AYM/AİHM’e başvuru tarihi ile AYM/ AİHM’in karar tarihi arasında geçen süre,
 - c. Toplam yargılama süreleri yönünden incelenirken doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına yönelik ilk derece mahkemelerine yapılan ilk başvurunun tarihi ile AYM/AİHM’in karar tarihi arasında geçen süre hesaplanmış, bu sürelerin ortalama değerleri belirlenmiştir.
2. Dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddialarına yönelik olarak yapılan başvurulardan elde edilen veriler, AYM/AİHM öncesi ve toplam yargılama süresi hesaplamalarına dâhil edilmemiştir.

Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları tazminat miktarları yönünden incelenirken eğitim hakkı ihlali iddiası nedeniyle talep edilen tazminat miktarları, hükmedilen tazminat miktarları, talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları, hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayı değerleri ve hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerlerine ait frekans, yüzde ve ortalama değerleri belirlenmiştir. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları tazminat miktarları yönünden aşağıdaki ölçütlere göre incelenmiştir:

1. AYM/AİHM’den talep edilen tazminat miktarları ve AYM/AİHM’in hükmettiği tazminat miktarları değerlerine ait frekans, yüzde ve ortalama değerleri belirlenmiştir.
2. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranlarına göre incelenirken doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına yönelik olarak kazanılan tazminat miktarının talep edilen tazminat miktarlarına yüzde olarak oranları hesaplanmış, bu oranların ortalama değerleri belirlenmiştir.
3. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayı değerlerine göre incelenirken doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına yönelik olarak kazanılan tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayı değerleri Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) hesapladığı tüketici fiyat endeksine (TÜFE) göre hesaplanmış, bu değerlerin ortalama değerleri belirlenmiştir.
4. Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerlerine göre incelenirken doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına yönelik olarak kazanılan tazminat miktarının 2022 yılı Ocak ayı değerlerinin toplam yargılama gün sayılarına bölünmesiyle hesaplanmış, bu değerlerin ortalama değerleri belirlenmiştir.
5. Dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddialarına yönelik olarak yapılan başvurulardan elde edilen veriler, talep edilen tazminat miktarları, hükmedilen tazminat miktarları, talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları, hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayı değerleri ve hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerleri hesaplamalarına dâhil edilmemiştir.

Son olarak, Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM tarafından esastan incelenen bireysel başvuruların özet bilgileri çıkarılmıştır. Bu bağlamda, AYM/AİHM tarafından esastan incelenerek verilen kararlar, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi akademik kadrosunda yer alan Doç. Dr. Erdal Küçüker tarafından geliştirilen ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde Eğitim Hukuku dersinde kullanılan “Mahkeme Kararı İnceleme İlkeleri” kapsamında aşağıdaki ölçütlere ilişkin bilgilere göre özetlenmiştir:

1. Başvuruda iddia edilen hak ihlali,
2. Başvurunun konusunu oluşturan olay ve işlemler,
3. Başvurunun konusunu oluşturan olay ve işlemlere karşı AYM/AİHM öncesi hukuki süreç,
4. Başvurunun konusunu oluşturan olay ve işlemlerin yasal dayanakları,
5. AYM/AİHM’in başvurunun konusunu oluşturan olay ve işlemleri değerlendirme ilkeleri ve hak ihlali iddiasına karşı verdiği karar.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın alt amaçları çerçevesinde toplanan verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarının Analizinden Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda Türkiye’de eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasıyla AYM’ye yapılan bireysel başvuruların analizinden elde edilen bulgular verilmiştir.

AYM Kararlarının Başvuranlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı çerçevesinde incelenen eğitim hakkı ile ilgili 129 AYM kararındaki 133 başvuranın yaşına ve cinsiyetine ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Başvuranların Yaş Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM’ye başvuranların yaş aralığı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM’ye Başvuranların Yaş Aralığı Bilgileri

Yaş Aralığı	f	%
< 18	4	3.0
18 yaş ve üzeri	129	97.0
Toplam	133	100.0

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM’ye başvuranların büyük çoğunluğunun (n=129; %97.0) 18 yaş ve üzeri başvurulardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, 18 yaşından küçüklerin (n=4, %3.0) adına ebeveynleri veya temsilcileri tarafından velayeten dört başvuru (Yusuf Burak Çelik (No. 2013/2538); M.M.E. ve T.E. (No. 2013/2910); Cevat Sargın ve Diğerleri (No. 2015/12766); Ali Saraç (No. 2015/18525)) yapıldığı belirlenmiştir.

Başvuranların Cinsiyet Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye başvuranların cinsiyet bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Başvuranların Cinsiyet Bilgileri

Cinsiyet	f	%
Erkek	108	81.2
Kadın	18	13.5
Belirlenemeyen	7	5.3
Toplam	133	100.0

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye başvuranların 108'inin (%81.2) erkek, 18'inin (%13.5) ise kadın başvuruclardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, gizlilik kararı verilen başvurularda (n=7, %5.3) (M.E. (No. 2012/74); M.M.E. ve T.E. (No. 2013/2910); Y.B. (No. 2014/4792); U.D.K. ve Diğerleri (No. 2014/19352); E.S.K. (No. 2017/20801); T.G. (No. 2017/21163); İ.Ç. (No. 2017/32858)) başvuranların cinsiyet bilgilerine ulaşılamamıştır.

AYM Kararlarının Başvurular Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye yapılan 129 başvurunun yapıldığı yıla ve ilişkili olduğu diğer hak ve özgürlüklere ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Başvuruların Yapıldığı Yıl Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların yapıldığı yıl bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Yapılış Yılları

Başvuru Yılı	f	%	Başvuru Yıl Aralığı	f	%
2012	4	3.1	2012 - 2014	16	12.4
2013	12	9.3			
2014	56	43.4			
2015	31	24.0	2014 - 2016	87	67.4
2016	3	2.3			
2017	16	12.4			
2018	2	1.6	2016 - 2018	19	14.7
2019	4	3.1			
2020	0	0.0			
2021	1	0.8	2018 - 2020	6	4.7
2022	0	0.0			
2023	0	0.0	2020 - 2022	1	0.8
2024	0	0.0			
Toplam	129	100.0	Toplam	129	100.0

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 87'sinin (%67.4) 2014 ile 2016 yılları arasında, 19'unun (%14.7) 2016 ile 2018 yılları arasında, 16'sının (%12.4) 2012 ile 2014 yılları arasında, altısının (%4.7) 2018 ile 2020 yılları arasında, birinin (%0.8) ise 2020 ile 2022 yılları arasında başvurusu yapılan davalardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, darbe girişiminin yaşandığı 15 Temmuz 2016 tarihinden sonra AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan toplam 26 başvurunun büyük çoğunluğunun (n=18, %69.2) (Melih Sivas (No. 2016/15634); Tarık Kavak (No. 2016/22177); Barış Yiğit (No. 2016/67924); Ahmet Karakaş (No. 2017/6293); Mustafa Kahraman (No. 2017/7090); Ayşenur Parıldak (No. 2017/15375); Halil Özhan Koral (2017/18895); Mahmut Sinan Abit (No. 2017/19431); E.S.K. (No. 2017/20801); T.G. (No. 2017/21163); Erol Yüksel (No. 2017/21274); Mahmut Mumcu (No. 2017/24655); Fatih Dokur (No. 2017/32217); İ.Ç. (No. 2017/32858); Mehmet Ali Eneze (No. 2017/35352); Şevket Yirik (No. 2017/36503); Müjdat Gürbüz (No. 2017/36529); Mehmet Cevri (No. 2018/32097)) 21 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen ve 18 Temmuz 2018 tarihine kadar devam eden Olağanüstü Hal (OHAL) sürecinde çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) ile alınan kararlar nedeniyle yapıldığı belirlenmiştir.

Başvuruların Dayandığı Diğer Hak ve Özgürlükler Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM’ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı diğer hak ve özgürlükler bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM’ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Diğer Hak ve Özgürlükler

Hak ve Özgürlükler (*) (**)	f	%
Adil Yargılanma Hakkı	78	60.5
Kişî Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı (Özgürlük ve Güvenlik Hakkı)	16	12.4
Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması Hakkı (Özel ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı)	9	7.0
Kötü Muamele Yasağı (İşkence Yasağı)	8	6.2
Ayrımcılık Yasağı	6	4.7
İfade Özgürlüğü	4	3.1
Din ve Vicdan Özgürlüğü (Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü)	3	2.3
Maddi ve Manevi Varlığın Korunması Hakkı (Yaşama Hakkı)	3	2.3
Etkili Başvuru Hakkı (Etkili Bir Hukuk Yoluna Başvuru Hakkı)	1	0.8
"Suç ve cezaların kanuniliği" İlkesi (“Kanunsuz ceza olmaz” İlkesi)	1	0.8

(*) Bazı başvurular, eğitim hakkı dışında, birden fazla hak ve özgürlüklere dayanmaktadır

(**) Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yer alan hak ve özgürlüklerin AIHS’deki karşılıkları parantez içinde verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili toplam 129 AYM kararlarının 78’inin (%60.5) adil yargılanma hakkına, 16’sının (%12.4) kişî hürriyeti ve güvenliği hakkına, dokuzunun (%7.0) özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkına, sekizinin (%6.2) kötü muamele yasağına, altısının (%4.7) ayrımcılık yasağına, dördünün (%3.1) ifade özgürlüğüne, üçünün (%2.3) din ve vicdan özgürlüğüne, üçünün (%2.3) maddi ve manevi varlığın korunması hakkına, birinin (%0.8) “suç ve cezaların kanuniliği” ilkesine, birinin (%0.8) ise etkili başvuru hakkına dayanan başvurulardan oluştuğu görülmektedir.

AYM Kararlarının Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye yapılan 129 başvurunun dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiasına, bu iddiaların ilişkili olduğu eğitim kademesine, konusuna ve eğitime erişim sürecindeki konumuna ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiası Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiası bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları

Eğitim Hakkı İhlali İddiası	f	%
Doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası	115	89.1
Dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiası	14	10.9
Toplam	129	100.0

Tablo 7 incelediğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 115'inin (%89.1) doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına, 14'ünün (%10.9) ise dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiasına dayanan davalardan oluştuğu görülmektedir.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İddialarının İlişkili Olduğu Eğitim Kademesi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiasının ilişkili olduğu eğitim kademesi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının İlişkili Olduğu Eğitim Kademeleri

Eğitim Kademesi	f	%
İlköğretim	2	1.6
Ortaöğretim	3	2.3
Yükseköğretim	110	85.3
Belirlenemeyen	14	10.9
Toplam	129	100.0

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı iddiasının büyük çoğunluğunun (n=110, %85.3) yükseköğretim kademesiyle ilişkili davalardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiasıyla yapılan başvurulara (n=14, %10.9) (M.M.E. ve T.E. (No. 2013/2910); Orhan Dikgöz ve Hasan Geçgin (No. 2013/3919); Erkin Kocaman (No. 2013/7637); Kasım İlimoğlu (No. 2013/8136); Doğan Yüksekbağ ve Diğerleri (No. 2014/1197); Şafı Tunç (No. 2014/2142); Feyyaz Bayram (No. 2014/7822); Seyran Çakmakçı (No. 2014/16310); Özgür Gültekin (No. 2015/14209); Ali Saraç (No. 2015/18525); Ayşenur Parıldak (No. 2017/15375)) ilişkin eğitim kademesi bilgisi belirlenememiştir.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İddialarının Eğitime Erişim Sürecindeki Konumu Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların ilişkili olduğu eğitim hakkı ihlali iddiasının eğitime erişim sürecindeki konumu bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının Eğitime Erişim Sürecindeki Konumları

Eğitime Erişim Sürecinde Konumu	f	%
Eğitime erişim öncesi	10	7.8
Eğitime erişim sırası	66	51.2
Eğitime erişim sonrası	53	41.1
Toplam	129	100.0

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı iddiasının 66'sının (%51.2) eğitime erişim sırasına, 53'ünün (%41.1) eğitime erişim sonrasına, 10'unun (%7.8) ise eğitime erişim öncesine ilişkin başvurulardan oluştuğu görülmektedir.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İddiasının Konusuna İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların ilişkili olduğu eğitim hakkı ihlali iddiasının konularına ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM'ye Yapılan Başvuruların Konuları

Eğitim Hakkı İhlali İddiasının Konusu		f	%
Eğitime Erişim Öncesi (n=10, %7.8)	Gerekli şartların sağlandığı halde eğitim kurumuna kaydın yapılmaması / geç yapılması	5	3.9
	Kazanılan yükseköğretim kurumunun bulunduğu ile memur olarak atanma isteğinin kabul edilmemesi	3	2.3
	Yükseköğretime Giriş Sınavı esnası ve sonrasında yaşanan sorunlar	2	1.6
Eğitime Erişim Sırası (n=66, %51.2)	Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar nedeniyle derslere ve sınavlara girilememesi / ders materyallerine ulaşamaması	18	14.0
	Öğrencilik statüsünün kazanılmaması gerekçesiyle yükseköğretim kurumuyla ilişkin kesilmesi	16	12.4
	Uzun gözaltı ve tutukluluk süresi nedeniyle eğitime devam edilememesi	12	9.3
	Yükseköğretimden uzaklaştırma veya çıkarma cezası nedeniyle eğitime devam edilememesi	11	8.5
	Okulda mobbing uygulanması / eksik ders notu girilmesi / ek sınav hakkı verilmemesi	4	3.1
	Özel eğitimin niteliği ve finansmanı ile özel eğitime erişimde yaşanan sorunlar	2	1.6
	Yürütülen soruşturma nedeniyle yükseköğretim kurumunun bulunduğu ülkeye gidişin engellenmesi / burs verilmemesi	2	1.6
	Parçalanmış aile çocuklarının eğitime erişimde yaşadığı sorunlar	1	0.8
Eğitime Erişim Sonrası (n=53, %41.1)	Alınan eğitimin çeşitli kazanımlarının değiştirilmesi / kaldırılması	47	36.4
	Alınan eğitimin çeşitli kazanımlar için yeterli görülmemesi / denklik verilmemesi	6	4.7
Toplam		129	100.0

Tablo 10 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı iddiasının konusu ile ilgili sonuçlar aşağıdadır:

1. İncelenen başvuruların 47'sinin (%36.4) alınan eğitimin çeşitli kazanımlarının değiştirilmesi ya da kaldırılması konusunda yapıldığı görülmektedir. Bu başvuruların 46'sı (Adem Öğüt ve Diğerleri (No. 2014/20527); Mevlüt Huzeyfe Uğur ve Diğerleri (No. 2015/2924); Alperen Ak (No. 2015/7633)) Polis Koleji mezunlarına Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesine sınavsız giriş imkânı sağlayan düzenlemelerin kaldırılmasına, biri (Şehmus Altuğrul (No. 2017/38317) ise yüksek lisansa giriş sınavının İdare Mahkemesi tarafından iptal edilmesi gerekçesiyle yüksek lisans eğitiminin iptal edilmesine dayanmaktadır.
2. İncelenen başvuruların 18'inin (%14.0) Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar nedeniyle derslere ve sınavlara girilememesi ya da ders materyallerine ulaşamaması konusunda yapıldığı görülmektedir. Bu başvuruların sekizi (Mustafa Kahraman (No. 2017/7090); E.S.K. (No. 2017/20801); Erol Yüksel (No. 2017/21274); Fatih Dokur (No. 2017/32217); İ.Ç. (No. 2017/32858); Mehmet Ali Eneze (No. 2017/35352); Şevket Yirik (No. 2017/36503); Müjdat Gürbüz (No. 2017/36529)) Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesine, yedisi (Mehmet Reşit Arslan (No. 2014/15734); Tarık Kavak (No. 2016/22177); Barış Yiğit (No. 2016/67924); Halil Özkan Koral (No. 2017/18895); Mahmut Sinan Abit (No. 2017/19431); T.G. (No. 2017/21163); Mahmut Mumcu (No. 2017/24655)) eğitim materyallerinin teslim edilmemesine, üçü (Mehmet Reşit Arslan ve Diğerleri (No. 2013/583); Mehmet Reşit Arslan (No. 2013/750); Mehmet Al (No. 2021/6664)) ise uzaktan eğitim için gerekli olan bilgisayar kullanımına ve kaynaklara ulaşma izin verilmemesine dayanmaktadır.
3. İncelenen başvuruların 16'sının (%12.4) öğrencilik statüsünün kazanılmaması gerekçesiyle yükseköğretim kurumuyla ilişkin kesilmesi konusunda yapıldığı görülmektedir. Bu başvuruların tamamı (Melih Durmazgezer (No. 2014/2753); Ezgi Pınarlar (No. 2014/3237); Ebru Yaman ve Diğerleri (No. 2014/3310); Pelin Taşdivar ve Diğerleri (No. 2014/3773); Nesil Dinçelmas (No. 2014/14441)) Ege Üniversitesi BESYO Müdürlüğüne kayıt işlemlerinin sırasında personel hatası nedeniyle yaşanan olaya dayanmaktadır.

AYM Kararlarının Verilen Kararlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye yapılan 129 başvuruda verilen kararların çeşitlerine ve biçimlerine ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

AYM Kararlarının Çeşit Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvurularda verilen kararların çeşitlerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarının Çeşitleri

Kararın Çeşidi		f	%
Esasa İlişkin Kararlar (İhlal ve Tazminat Kararları) (n=9, %7.0)	İhlal yok	3	2.3
	Eğitim hakkı ihlali	1	0.8
	Eğitim hakkı ihlali + Tazminat	5	3.9
Usule İlişkin Kararlar (Kabul edilmezlik Kararları) (n=119, %92.2)	Açıkça dayanaktan yoksunluk	93	72.1
	Başvuru yollarının tüketilmemesi	23	17.8
	Yetkisizlik	2	1.6
	Başvuru koşullarının sağlanmaması	1	0.8
Diğer Kararlar (n=1, %0.8)	Düşme	1	0.8
Toplam		129	100.0

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 119'u (%92.2) hakkında usule ilişkin kararlar, dokuzu (%7.0) hakkında ise esasa ilişkin karar verildiği görülmektedir. Kabul edilmezlik kararı verilen başvurularda genel olarak (n=93; %78.2) başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca, eğitim hakkının ihlal edildiği kararı verilen başvuruların (n=6, %4.7) beşinde (%83.3) başvuruculara tazminat ödenmesinin karara bağlandığı belirlenmiştir. Bunların dışında, AYM, bir (%0.8) başvuruda (T.G. (No. 2017/21163)) başvuranın vefat etmesi üzerine başvurunun düşmesine karar vermiştir.

AYM Kararlarının Veriliş Biçimi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvurularda verilen kararların biçimlerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarının Veriliş Biçimleri

Kararın Veriliş Biçimi	f	%
Oy Birliği	124	96.1
Oy Çokluğu	5	3.9
Toplam	129	100.0

Tablo 12 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 124'ünde (%96.1) oy birliğiyle, 5'inde (%3.9) ise oy çokluğuyla karar verildiği görülmektedir. Ayrıca, oy çokluğu ile alınan kararların dördünde (Selçuk Taşdemir (No. 2013/7860); Melih Durmazgezer (No. 2013/2753); Ezgi Pınarlar (No. 2014/3237); Nesil Dinçelmas (No. 2014/14441)) davada Başkan olarak yer alan Hâkimin çoğunluk kararına uymadığı belirlenmiştir.

AYM Kararlarının Yargılama Süreleri Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili AYM'ye yapılan 115 başvuruda yargılama sürelerine ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

AYM Öncesi Yargılama Süresi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda AYM öncesi yargılama süresi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 13'de yer almaktadır.

Tablo 13. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında AYM Öncesi Yargılama Süreleri

Yargılama Süresi (AYM Öncesi)	f	%
< 1 yıl	61	53.0
1 - 4 yıl	31	27.0
4 - 7 yıl	8	7.0
> 7 yıl	5	4.3
Belirlenemeyen	10	8.7
Toplam	115	100.0
Ortalama	1 yıl 9 ay 1 gün (636 gün)	

Tablo 13 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların 61'inde (%53.0) 1 yıldan az sürede, 31'inde (%27.0) 1 ile 4 yıl aralığında, 8'inde (%7.0) ise 4 ile 7 yıl aralığında olağan hukuk yollarının tüketildiği görülmektedir. Bu başvuruların AYM öncesi yargılama sürelerinin 21 gün (Mehmet Al (No. 2021/6664)) ile 4.038 gün (11 yıl 23 gün) (Halil Bulut (No. 2015/2575)) arasında değiştiği, AYM öncesi yargılama süreleri ortalamasının ise 636 gün (1 yıl 9 ay 1 gün) olduğu belirlenmiştir.

AYM Yargılama Süresi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda AYM yargılama süresi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 14'de yer almaktadır.

Tablo 14. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında AYM Yargılama Süreleri

Yargılama Süresi (AYM)	f	%
< 1 yıl	11	9.6
1 - 3 yıl	78	67.8
3 - 5 yıl	25	21.7
> 5 yıl	1	0.9
Toplam	115	100.0
Ortalama	2 yıl 8 ay 4 gün (974 gün)	

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'nin doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların büyük çoğunluğunun (n=78; %67.8) 1 ile 3 yıl aralığında karar verdiği görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların yargılama sürelerinin 154 gün (5 ay 4 gün) (M.E. (No. 2012/74)) ile 2.079 gün (5 yıl 8 ay 14 gün) (Cevat Sargın ve Diğerleri (No. 2015/12766)) arasında değiştiği, yargılama süreleri ortalamasının ise 974 gün (2 yıl 8 ay 4 gün) olduğu belirlenmiştir.

Toplam Yargılama Süresi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda toplam yargılama süresi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 15'de yer almaktadır.

Tablo 15. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Toplam Yargılama Süreleri

Yargılama Süresi (Toplam)	f	%
< 1 yıl	1	0.9
1 - 4 yıl	61	53.0
4 - 7 yıl	30	26.1
7 - 11 yıl	7	6.1
> 11 yıl	6	5.2
Belirlenemeyen	10	8.7
Toplam	115	100.0
Ortalama	4 yıl 7 ay 7 gün (1.677 gün)	

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların büyük çoğunluğunun (n=61, %53.0) 1 ile 4 yıl aralığında toplam yargılamanın yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların yargılama sürelerinin toplamının 289 gün (9 ay 19 gün) (Mehmet Al (No. 2021/6664)) ile 6.019 gün (16 yıl 5 ay 29 gün) (Ahmet İnci (No. 2014/20371)) arasında değiştiği, toplam yargılama süreleri ortalamasının ise 1.677 gün (4 yıl 7 ay 7 gün) olduğu belirlenmiştir.

AYM Kararlarının Tazminat Miktarları Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili AYM'ye tazminat talebiyle yapılan 13 başvuruda tazminat miktarlarına ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Talep Edilen Tazminat Miktarları Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarları

Tazminat Miktarı (Talep Edilen)	f	%	Başvuru No.
< 50.000 ₺	3	23.1	2015/269, 2015/2575, 2018/20182
> 50.000 ₺	4	30.8	2012/782, 2013/2538, 2014/5881, 2014/9074
Belirlenemeyen	6	46.2	2013/583, 2013/6258, 2013/6776, 2013/7171, 2013/7860, 2016/67924
Talep Yok	102		
Toplam	13	100.0	
Ortalama			106 429 ₺

Tablo 16 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvuruların dördünde (%30.8) 50.000 ₺'den fazla, üçünde (% 23.1) ise 50.000 ₺'den az tazminat talep edildiği görülmektedir. Ayrıca, AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının 5.000 ₺ (Ahmet Batur (No. 2018/20182)) ile 200.000 ₺ (Yüksel Baran (No. 2012/782); Yusuf Burak Çelik (No. 2013/2538)) arasında değiştiği, talep edilen tazminat miktarları ortalamasının ise 106.429 ₺ olduğu belirlenmiştir.

Hükmedilen Tazminat Miktarları Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarları

Tazminat Miktarı (Hükmedilen)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok	8	61.5	2012/782, 2013/583, 2013/2538, 2013/6258, 2013/6776, 2013/7171, 2013/7860, 2015/2575
< 10.000 ₺	2	15.4	2016/67924, 2018/20182
> 20.000 ₺	3	23.1	2014/5881, 2014/9074, 2015/269
Talep Yok	102		
Hesaba Katılmayan	14		2013/2910, 2013/3919, 2013/7637, 2013/8136, 2014/1197, 2014/1199, 2014/1200, 2014/1396, 2014/2142, 2014/7822, 2014/16310, 2015/14209, 2015/18525, 2017/15375
Toplam	13	100.0	
Ortalama			17.420 ₺

Tablo 17 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvuruların üçünde (%23.1) 20.000 ₺'den fazla, ikisinde (%15.4) 10.000 ₺'den az tazminata hükmedildiği; başvuruların sekizinde ise (%61.5) AYM tarafından herhangi bir tazminat kararı verilmediği görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının 5.000 ₺ (Ahmet Batur (No. 2018/20182)) ile 30.000 ₺ (Özcan Özsoy (No. 2014/5881)) arasında değiştiği, kazanılan tazminat miktarları ortalamasının ise 17.420 ₺ olduğu belirlenmiştir.

Talep Edilen Tazminat Miktarlarının Kazanılma Oranları Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM’e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarlarının Kazanılma Oranları

Tazminat Miktarı (Kazanılma Oranı)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok (% 0)	8	61.5	2012/782, 2013/583, 2013/2538, 2013/6258, 2013/6776, 2013/7171, 2013/7860, 2015/2575
% 16	1	7.7	2014/9074
% 20	1	7.7	2014/5881
% 100.0	2	15.4	2015/269, 2018/20182
Belirlenemeyen	1	7.7	2016/67924
Talep Yok	102		
Toplam	13	100.0	
Ortalama		% 15.7	

Tablo 18 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM’ye yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvuruların ikisinde (%15.4) talep edilen tazminat miktarının %100’ü, birinde (%7.7) talep edilen tazminat miktarının %16’sı ve %20’si oranında tazminat kazanıldığı; başvuruların sekizinde ise (%61.5) AYM tarafından herhangi bir tazminat kararı verilmediği görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AYM’ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranının %16 (Fehmiye Baskın (No. 2014/9074)) ile %100 (Sara Akgül (No. 2015/269); Ahmet Batur (No. 2018/20182)) arasında değiştiği, talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları ortalamasının ise % 15.7 olduğu belirlenmiştir.

Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Ocak/2022 Değeri Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM’ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayı değeri bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Ocak/2022 Değeri

Tazminat Miktarı (Ocak/2022)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok	8	61.5	2012/782, 2013/583, 2013/2538, 2013/6258, 2013/6776, 2013/7171, 2013/7860, 2015/2575
< 10.000 ₺	2	15.4	2016/67924, 2018/20182
10.000 ₺ - 50.000 ₺	2	15.4	2014/9074, 2015/269
> 50.000 ₺	1	7.7	2014/5881
Talep Yok	102		
Toplam	13	100.0	
Ortalama			33 208 ₺

Tablo 19 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM’ye yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin ikisinin (%15.4) 10.000 ₺’den az, ikisinin (%15.4) 10.000 ₺ ile 50.000 ₺ aralığında, birinin (%7.7) ise 50.000 ₺’den fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AYM’ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin 6.019 ₺ (Ahmet Batur (No. 2018/20182)) ile 68.202 ₺ (Özcan Özsoy (No. 2014/5881)) arasında değiştiği, hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin ortalamasının ise 33.208 ₺ olduğu belirlenmiştir.

Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Bir Günlük Değeri Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değeri bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 20. Eğitim Hakkı ile İlgili AYM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Bir Günlük Değeri

Tazminat Miktarı (Bir Günlük Değer)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok	8	61.5	2012/782, 2013/583, 2013/2538, 2013/6258, 2013/6776, 2013/7171, 2013/7860, 2015/2575
< 10 ₺	1	7.7	2018/20182
10 ₺ - 20 ₺	2	15.4	2014/9074, 2015/269
> 20 ₺	1	7.7	2014/5881
Belirlenemeyen	1	7.7	2016/67924
Talep Yok	102		
Toplam	13	100.0	
Ortalama			13.1 ₺

Tablo 20 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerinin ikisinin (%15.4) 10 ₺ ile 20 ₺ aralığında, birinin (%7.7) 10 ₺'den az, birinin (%7.7) ise 20 ₺'den fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının bir günlük değerinin 3.5 ₺ (Ahmet Batur (No. 2018/20182)) ile 21.4 ₺ (Özcan Özsoy (No. 2014/5881)) arasında değiştiği, hükmedilen tazminat miktarlarının bir günlük değerinin ortalamasının ise 13.1 ₺ olduğu belirlenmiştir.

AYM Tarafından Esastan İncelenen Başvuruların Özet Bilgileri

Araştırmanın yedinci alt amacı çerçevesinde AYM tarafından esastan incelenen eğitim hakkı ile ilgili dokuz başvuruya ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Mehmet Reşit Arslan ve Diğerleri Başvurusu

Başvuru (No. 2013/583), hükümlü olarak bulunulan Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar ve fiili uygulamalarıyla uzaktan eğitim yoluyla katılınan yükseköğrenim dersleri için gerekli olan bilgisayar kullanımı ve kaynaklara ulaşımın kısıtlanmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca, iddiaya ilişkin şikâyetin usul hükümleri gözetilmeksizin İnfaz Hâkimliği tarafından reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği ileri sürülmüş ve tazminat talebinde bulunulmuştur.

Başvurucuların (toplam dört başvuru) terör suçlusu hükümlüsü olarak kaldıkları Kırıkkale F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 18.09.2012 tarihli kararı ile terör suçlusu hükümlülerin 2012-2013 öğretim yılında, mesai günlerinin 13.30 ile 16.30 saatleri arasında ve görevli personel nezaretinde uzaktan eğitim sınıfına çıkarılmalarına karar vermiştir. Uzaktan eğitim yoluyla yükseköğrenimlerine devam eden başvuranlar, önceki öğretim yıllarında belirlenenden daha az süre öngörmesi nedeniyle uzaktan eğitim sınıfına çıkarılma saatlerinin artırılması ve anılan kararını iptali için Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine başvurmuşlardır. İnfaz Hâkimliği, 14.11.2012 tarihli, E.2012/496, K.2012/496 sayılı kararı ile “hükümlülerin okumakta oldukları okullardan temin ettikleri ders kitaplarından çalışarak eğitim sınıfına çıkmadıkları saatlerde de eğitimlerini sürdürmeleri imkân dâhilinde olduğu” gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Anılan karara yapılan itiraz, Kırıkkale Ağır Ceza Mahkemesinin 07.12.2012 tarihli, 2012/820 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Karar, başvurularda 20.12.2012 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurularda, 07.01.2013 tarihinde AYM’ye bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Başvuruya konu olan uzaktan eğitim yoluyla katılınan yükseköğrenim dersleri için gerekli olan bilgisayar kullanımı ve kaynaklara ulaşımın kısıtlanmasına ilişkin işlem, 13.12.2004 tarihli, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 67. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları ile 20.03.2006 tarihli, 2006/10218 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün 90. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkralarına dayanmaktadır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesi, hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkını düzenlemektedir:

(3) Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 90. maddesi, hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkını düzenlemektedir:

(5) İşlediği suçun nitelik ve işleniş biçimi göz önüne alındığında, toplum için ciddi bir tehlike oluşturan, kurumdaki tutum ve davranışlarıyla, suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülerin, idare ve gözlem kurulu kararıyla televizyon yayınlarını izlemesine ve bilgisayar ile internetten yararlanmasına izin verilmez.

Başvuruyu değerlendiren AYM, eğitim hakkının demokratik bir toplumda temel bir yer işgal ettiğini ancak önemine rağmen bu hakkın mutlak olmadığını, doğası gereği devlet tarafından düzenleme yapılması sonucunda kabul edilen bazı kısıtlamalar olabileceğini belirtmiş, getirilen bu kısıtlamaların ilgili kişiler açısından öngörülebilir olması ve meşru bir amaç gütmesi gerektiğini vurgulamıştır. AYM, 10.12.2012 tarihinde, cezaevi idaresinin yeni bir uzaktan eğitim sınıfı açma imkânı olmadığı, farklı suçlardan hükümlü olanların aynı sınıfta olmasının güvenlik riski oluşturacağı gözetilerek ders saatlerinde düzenleme yapıldığı ve hükümlülere diğer ders materyalleri ile derslerine çalışma imkânlarının verildiği hususlarını da gözeterek Anayasa'nın 42. maddesinde ve AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihmal edilmediğine oy birliğiyle karar vermiştir. Ayrıca AYM, iddiaya ilişkin şikâyetin usul hükümleri gözetilmeksizin İnfaz Hâkimliği tarafından reddedilmesi iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

İdris İsen Başvurusu

Başvuru (No. 2013/7171), yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlemin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümünde öğrenim gören başvuru, 19.03.2006 tarihinde terör örgütünün gençlik yapılanması içinde faaliyet gösterdiği iddiasıyla tutuklanmıştır. Bu durumun Sivas İl Emniyet Müdürlüğü tarafından başvuruçunun öğrenim gördüğü Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğüne bildirilmesi üzerine Rektörlüğün 15.05.2006 tarihli, 641 sayılı onayı ile Üniversite yönetimince başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatılmış; başvuru Üniversite Disiplin Kurulunun 01.11.2006 tarihli, 2006/1-1 sayılı kararı ile yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası ile cezalandırılmıştır. Başvuru, 06.11.2006 tarihinde disiplin kurulu kararının iptali ve tazminat talebi ile Sivas İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Sivas İdare Mahkemesi, 26.05.2009 tarihli, E.2007/91, K.2009/524 sayılı kararı ile başvuruçunun iptal ve tazminat taleplerini reddetmiştir. Başvuruçunun temyizi üzerine Danıştay Sekizinci Dairesinin 18.09.2012 tarihli, E.2009/9540, K.2012/6389 kararı ile temyiz isteminin reddine karar verilmiş, bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 07.06.2013 tarihli, E.2013/457, K.2013/4559 sayılı kararı ile reddedilerek başvuru hakkındaki disiplin cezasına ilişkin işlem kesinleşmiştir. Karar, başvuruçuya 15.08.2013 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuru, 16.09.2013 tarihinde AYM'ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlem, 04.11.1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Öğrencilerin Disiplin İşlemleri" başlıklı 54. maddesi ile 13.01.1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin "Yükseköğretim Kurumundan Çıkarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları" başlıklı 10. maddesinin (e) bendine dayanmaktadır.

Mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 10. maddesi, öngörülmemiş disiplin suçlarını düzenlemekteydi:

Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

2) Kanun dışı kuruluşlara üye olmak, bu kuruluşlar adına faaliyet yapmak veya yardımda bulunmak,

Yükseköğretim Kanunu'nun 54. maddesi, öğrencilerin disiplin işlerini düzenlemektedir:

Soruşturma, yetkiler ve cezalar:

- a. Yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükun, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelleme gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysiyetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suç oluştursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları verilir.
- b. Bir fakülte, enstitü veya yüksekokulun içinde veya dışında öğrencilerin işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve doğrudan gerekli cezayı vermeye veya disiplin kuruluna sevk etmeye ilgili fakülte dekanı, enstitü veya yüksekokul müdürü yetkilidir.
- c. Disiplin soruşturmasına, olay öğrenilince derhal başlanılır ve soruşturma en geç on beş gün içinde sonuçlandırılır.
- d. Hakkında kovuşturma yapılan öğrenciye sözlü veya yazılı savunma hakkı verilir. Tanınan süre içinde savunma yapmayan öğrenci bu hakkından vazgeçmiş sayılır.
- e. Disiplin cezaları, ilgili öğrenciye yazı ile bildirilir. Durum, öğrenciye burs veya kredi veren kuruluşa ve Yükseköğretim Kuruluna duyurulur. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararlarına karşı on beş gün içinde üniversite yönetim kuruluna itiraz edilebilir. Cezalar öğrencinin dosyasına ve siciline işlenir.
- f Bu maddeye göre yapılacak işlemler sırasında gerekirse öğrenciye, bağlı bulunduğu öğretim kuruluşunda, ilan yoluyla tebligat yapılabilir.
- g. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı bütün yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu, emniyet makamları ve ilgili askerlik şubelerine bildirilir.

Başvuruyu değerlendiren AYM, eğitim hakkının kurum içi kurallara uymayı sağlamak amacıyla bir eğitim kurumundan uzaklaştırma veya çıkarma da dâhil olmak üzere disiplin tedbirlerine başvurmayı engellemediğini, ancak bu tip bir müdahalenin hakkın özüne zarar vermemesi ve AİHS'te yer alan diğer haklarla ters düşmemesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, AİHM'e göre eğitim hakkı, ulusal hukuk kurallarına uymak amacıyla bir eğitim kurumundan uzaklaştırma veya çıkarma da dâhil olmak üzere disiplin tedbirlerine başvurmayı engellememektedir. AYM, 13.04.2016 tarihinde, bu hususları da gözeterek söz konusu olayda Anayasa'nın 42. maddesinde ve AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihmal edilmediğine oy birliğiyle karar vermiştir.

Selçuk Taşdemir Başvurusu

Başvuru (No. 2013/7860), yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlemin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler Bölümünde öğrenim gören başvuru, 19.3.2006 tarihinde terör örgütünün gençlik yapılanması içinde faaliyet gösterdiği iddiasıyla tutuklanmış, Üniversite Disiplin Kurulunun 01.11.2006 tarihli, 2006/1-1 sayılı kararı ile yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası ile cezalandırılmıştır. Başvuru, 17.11.2006 tarihinde disiplin kurulu kararının iptali ve tazminat talebi ile Sivas İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Sivas İdare Mahkemesi, 26.5.2009 tarihli, E.2007/93, K.2009/517 sayılı kararı ile başvuru iptal ve tazminat taleplerini reddetmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Sekizinci Dairesinin 18.09.2012 tarihli, E.2009/9643, K.2012/6344 kararı ile temyiz isteminin reddine karar verilmiş, bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 14.06.2013 tarihli, E.2013/478, K.2013/4926 sayılı kararı ile reddedilerek başvuru hakkındaki disiplin cezasına ilişkin işlem kesinleşmiştir. Karar, başvurucuya 20.09.2013 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuru, 21.10.2013 tarihinde AYM’ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlem, 04.11.1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Öğrencilerin Disiplin İşlemleri” başlıklı 54. maddesi ile 13.01.1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim Kurumundan Çıkarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları” başlıklı 10. maddesinin (e) bendine dayanmaktadır.

AYM, 03.03.2016 tarihinde, eğitim hakkının ulusal hukuk kurallarına uymak amacıyla bir eğitim kurumundan uzaklaştırma veya çıkarma da dâhil olmak üzere disiplin tedbirlerine başvurmayı engellemediği gerekçesiyle eğitim hakkının ihmal edilmediğine oy çokluğuyla karar vermiştir. Başvuruyu inceleyen on yedi Hâkimden üçü, “başvurucunun aldığı disiplin cezası nedeniyle başka bir yükseköğretim kurumuna başvuramamasının eğitim hakkını ihlal ettiği” gerekçesiyle çoğunluk kararına katılmamıştır.

Özcan Özsoy Başvurusu

Başvuru (No. 2014/5881), öğrencisi olunan üniversite yönetimine verilen dilekçede dile getirilen görüşlerden dolayı disiplin cezası verilmesi ve bu sebeple okula devam edilememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca, idari mahkemelerdeki yargılamaların uzun sürmesinin makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği ileri sürülmüş, tazminat talep edilmiştir.

2002 yılının Mart ayında, pek çok üniversitede, başvurusunun da dâhil olduğu bazı öğrenciler, okul yönetimlerine Kürtçenin seçmeli ders olarak okutulması için eş zamanlı olarak dilekçeler vermişlerdir. Başvurucunun öğrenim gördüğü İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, matbu bir metin içeren dilekçelerin “terör örgütüne düzenlenmiş bir kampanya çerçevesinde verildiği” gerekçesiyle başvuru hakkında soruşturma başlatmıştır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığının 07.03.2002 tarihli kararı ile başvuruca yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezası verilmiştir. Başvurucunun yürütmenin durdurulması talepleri reddedilmiş ancak İstanbul İdare Mahkemesi, 31.12.2004 tarihinde disiplin cezasını hukuka aykırı bularak iptal etmiştir. Başvurucu bu tarihten sonra okuluna devam edebilmiştir.

Başvurucu, hukuka aykırı bir işlemle üç yıla yakın bir süre eğitim hakkının elinden alındığını ileri sürerek maddi ve manevi zararının tazmin edilmesi için Üniversite yönetimine başvurmuş, talebinin reddedilmesi üzerine İdare Mahkemesinde 29.05.2008 tarihinde tam yargı davası açmıştır. İstanbul İdare Mahkemesi, 20.03.2009 tarihli kararında “davaya konu idari işlemde idarenin tazminat sorumluluğuna yol açacak ölçüde önemli bir hukuki yanlışlık ve ağır bir kusur bulunmadığı” gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay, 01.12.2012 tarihli kararı ile temyiz isteminin reddine karar vermiş, bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebi de 30.12.2013 tarihli sayılı karar ile reddedilmiştir. Karar, başvuruca 07.03.2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuruca, 07.04.2014 tarihinde AYM’ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlem, 04.11.1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 54. maddesi ile 13.01.1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin 10. maddesinin (e) bendine dayanmaktadır.

Yükseköğretim Kanunu'nun 54. maddesi, öğrencilerin disiplin işlerini düzenlemektedir:

Soruşturma, yetkiler ve cezalar:

- a. Yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükun, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelleme gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysiyetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları verilir.
- b. Bir fakülte, enstitü veya yüksekokulun içinde veya dışında öğrencilerin işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve doğrudan gerekli cezayı vermeye veya disiplin kuruluna sevk etmeye ilgili fakülte dekanı, enstitü veya yüksekokul müdürü yetkilidir.
- c. Disiplin soruşturmasına, olay öğrenilince derhal başlanılır ve soruşturma en geç on beş gün içinde sonuçlandırılır.
- d. Hakkında kovuşturma yapılan öğrenciye sözlü veya yazılı savunma hakkı verilir. Tanınan süre içinde savunma yapmayan öğrenci bu hakkından vazgeçmiş sayılır.
- e. Disiplin cezaları, ilgili öğrenciye yazı ile bildirilir. Durum, öğrenciye burs veya kredi veren kuruluşa ve Yükseköğretim Kuruluna duyurulur. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararlarına karşı on beş gün içinde üniversite yönetim kuruluna itiraz edilebilir. Cezalar öğrencinin dosyasına ve siciline işlenir.
- f Bu maddeye göre yapılacak işlemler sırasında gerekirse öğrenciye, bağlı bulunduğu öğretim kuruluşunda, ilan yoluyla tebligat yapılabilir.
- g. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı bütün yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu, emniyet makamları ve ilgili askerlik şubelerine bildirilir.

Mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 10. maddesi, öngörülmemiş disiplin suçlarını düzenlemekteydi:

Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- 2) Kanun dışı kuruluşlara üye olmak, bu kuruluşlar adına faaliyet yapmak veya yardımda bulunmak,

Başvuruyu değerlendiren AYM, eğitim hakkının kurallara uyulmasını sağlamak amacıyla, bir eğitim kurumundan uzaklaştırma veya çıkarma da dâhil olmak üzere disiplin tedbirlerine başvurmayı engellemeyeceğini, ancak bu tip tedbirlere başvurma demokratik toplum düzeninin gereklerinden olduğu açıkça ortaya konması ve uygulamanın Anayasada yer alan diğer haklarla ters düşmemesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, AİHM'e göre eğitim hakkı, ulusal hukuk kurallarına uymak amacıyla bir eğitim kurumundan uzaklaştırma veya çıkarma da dâhil olmak üzere disiplin tedbirlerine başvurmayı engellememektedir.

AYM, 15.02.2017 tarihinde, başvurunun ifade özgürlüğünü kullanması nedeniyle yükseköğretim kurumundan çıkarıldığı, başvuru daha sonra okuluna dönebilmiş olsa bile maddi ve manevi zararları telafi edilmediğinden başvurunun mağduriyetinin devam ettiği hususlarını da gözeterek Anayasa'nın 42. maddesinde ve AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine oy birliğiyle karar vermiştir. Ayrıca AYM, makul sürede yargılanma hakkının da ihlal edildiğini değerlendirmiş, makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 6.000 TL ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle 24.000 TL olmak üzere başvurucuya toplam 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Fehmiye Baskın Başvurusu

Başvuru (No. 2014/9074), İdris İsen Başvurusu (No. 2013/7171) ve Selçuk Taşdemir Başvurusu (No. 2013/7860) ile aynı iddiaya ve tazminat talebine ilişkindir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören başvuru, 19.3.2006 tarihinde terör örgütünün gençlik yapılanması içinde faaliyet gösterdiği iddiasıyla tutuklanmış, yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası ile cezalandırılmıştır. Başvuru, 15.01.2007 tarihinde disiplin kurulu kararının iptali ve tazminat talebi ile Sivas İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Sivas İdare Mahkemesi 26.5.2009 tarihli kararı ile idari işlemin iptaline, tazminat talebinin ise reddine karar vermiştir. Başvurunun temyizi üzerine Danıştay Sekizinci Dairesinin 18.09.2012 tarihli kararı ile Mahkemece verilen idari işlemin iptaline ilişkin karar kısmının bozulmasına, tazminat isteminin reddine ilişkin karar kısmının ise onanmasına karar verilmiştir. Bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 22.01.2014 tarihli kararı ile reddedilerek başvuru hakkındaki disiplin cezasına ilişkin işlem kesinleşmiştir. Karar, başvurucuya 08.05.2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuru 06.06.2014 tarihinde AYM'ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlem, İdris İsen Başvurusu (No. 2013/7171), Selçuk Taşdemir Başvurusu (No. 2013/7860) ve Özcan Özsoy Başvurusu (No. 2014/5881) ile aynı hükümlere (04.11.1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 54. maddesi ile 13.01.1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 10. maddesinin (e) bendine) dayanmaktadır.

Başvuruyu değerlendiren AYM, başvurucunun disiplin soruşturmasına da konu olan eylemleri nedeniyle yargılandığını fakat açılan ceza davalarının beraat kararıyla sonuçlandığını, bu durumda disiplin cezasına dayanak olan hükümlerin başvurucuya uygulanamayacağını belirtmiştir. AYM, 10.05.2018 tarihinde, yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası derece mahkemeleri tarafından iptal edilmesine rağmen disiplin cezasının verildiği tarihte Fen Edebiyat Fakültesi dördüncü sınıf öğrencisi olan başvurucunun yaklaşık yedi yıl süresince Üniversite imkânlarından ve eğitiminden mahrum kaldığı hususlarını da gözeterek Anayasa'nın 42. maddesinde ve AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle başvurucuya 24.000 TL manevi tazminat ödenmesine oy birliği ile karar vermiştir.

Sara Akgül Başvurusu

Başvuru (No. 2015/269), başörtüsü yasağından dolayı üniversiteden ilişkilerin kesilmesi ve alınan bursların iade etmek zorunda kalınmasının din özgürlüğünü ve eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ve tazminat talebine ilişkindir.

2000 yılında Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümüne kayıt yaptıran başvurucu, 2000 ile 2005 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığından (MEB) mecburi hizmet karşılığı burs almıştır. Başvurucu, bu bursla ilgili olarak 01.11.2000 tarihli bir taahhütname imzalamış ve taahhütnamedeki yükümlülüklerini ihlal etmesi halinde Bakanlıkça yapılacak bütün masrafları yasal faiziyle birlikte tazmin etmeyi kabul etmiştir. Üniversitenin Eğitim Fakültesi Yönetim Kurulunun 11.9.2007 tarihli karar ile dördüncü sınıf öğrencisi iken kaydını yenilemediği gerekçesiyle Üniversiteden ilişkisi kesilen başvurucu, kamuoyunda “Af Kanunu” olarak bilinen 22.10.2008 tarihli, 5806 sayılı Kanun uyarınca Üniversiteye 12.02.2009 tarihinde tekrar kaydını yaptırarak 2012 yılında Üniversiteden mezun olmuştur.

MEB, başvurucunun Üniversiteden ilişkisinin kesilmesi nedeniyle aldığı bursla ilgili “01.11.2000 tarihli taahhüdünü ihlal ettiğini” gerekçe göstererek başvurucunun almış olduğu bursların geri ödemesi gerektiği yönünde 13.11.2012 tarihli işlem tesis etmiştir. Başvurucunun bu işleme itirazı MEB tarafından 25.12.2012 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucunun bursun geri istenmesi işlemine karşı açtığı davada İstanbul 1. İdare Mahkemesi, 27.09.2013 tarihinde anılan işlemi iptal etmiştir.

İdarenin itirazı üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, 28.04.2014 tarihinde, “başvurucunun 2004-2007 yılları arasındaki dönem kayıplarına ilişkin işlemlere dair işleme karşı dava açma hakkını kullanmadığı, dönem kaybetmesinin kendisi dışındaki zorlayıcı sebeplerden kaynaklandığına ve haklılığına dair delil gösteremediği, buna göre, iki yarıyıldan fazla dönem kaybettiği sabit olan başvurucunun, bursluluk halinin sona ermesi nedeniyle hakkında tazminat kovuşturulması yapılmasında hukuka ve mevzuat hükümlerine aykırılık bulunmadığı” gerekçeleriyle, okula devam edememesinin başvurucunun kendi kusurundan kaynaklandığı kanaatiyle idarenin itirazını yerinde bularak ilk derece mahkemesinin kararını bozmuş ve davayı reddetmiştir. Başvurucunun karara karşı yaptığı karar düzeltme başvurusu İstanbul Bölge İdare Mahkemesince 23.10.2014 tarihinde reddedilmiştir. Karar, başvurucuya 03.12.2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucu, 02.01.2015 tarihinde AYM’ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan alınan bursların iade etmek zorunda kalınmasına ilişkin işlem, 05.06.1989 tarihli ve 3580 sayılı Öğretmen ve Eğitim Uzmanı Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Parasız Yatılılık veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun’un “Sorumluluk” kenar başlıklı 12. maddesine dayanmaktadır.

Öğretmen ve Eğitim Uzmanı Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Parasız Yatılılık veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun’un 12. maddesi, parasız yatılılık ve bursluluk ile ilgili hükümleri düzenlemektedir:

Parasız yatılı veya burslu okuma hakkını kaybeden veya öğrenim kurumunu terk edenlere Bakanlıkça yapılmış masraflar, faizi ile birlikte tahsil olunur. Yüklenme senedi hükümleri saklıdır.

Başvuruyu değerlendiren AYM, 22.11.2018 tarihinde, başvurucunun Anayasa’nın 24. maddesinde korunan din özgürlüğünü kullanması nedeniyle Üniversiteye devam edememiş olmasının Anayasa’nın 42. maddesinde ve AIHS’e Ek 1 No’lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının yanı sıra din özgürlüğünün ihlal edildiğine, bu ihlallerin sonuçlarının ortadan kaldırılması için İstanbul Bölge İdare Mahkemesince yeniden yargılama yapılmasına ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle başvurucuya 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine oy birliği ile karar vermiştir.

Barış Yiğit Başvurusu

Başvuru (No. 2016/67924), el konulan bilgisayarın imajının verilmemesi sonrasında bilgisayar içinde yer alan doktora tezinin üniversiteye teslim edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir.

Başvurucu, Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasına (PDY) yönelik soruşturmalar kapsamında 17.07.2016 tarihinde gözaltına alınmış; 18.07.2016 tarihinde ise tutuklanmıştır. Başvurucu hakkında yapılan soruşturma kapsamında Bilecik Sulh Ceza Hâkimliğinin 16.07.2016 ve 19.07.2016 tarihli kararları ile başvurucunun işyerindeki odasında bir kez, konutunda iki kez arama yapılmış; yapılan aramalar kapsamında başvurucunun işyerindeki bilgisayarına soruşturma kapsamında 16.07.2016 tarihinde hâkim kararı ile el konulmuştur. Başvurucu, hakkındaki suç soruşturmasını yürüten Cumhuriyet savcılığı makamına hitaben yazmış olduğu bir dilekçeyle, el konulan bilgisayarı doktora tez çalışmasının kayıtlı olduğunu belirtmiş; tezini teslim edebilmesi için el konulan bilgisayarının imajının çıkartılarak tarafına verilmesini talep etmiştir. Başvurucu, yazmış olduğu ilgili dilekçeye olumlu yahut olumsuz bir yanıt verilmemesi üzerine 15.12.2016 tarihinde AYM'ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan el konulan bilgisayarın imajının verilmemesine ilişkin işlem, 04.12.2004 tarihli, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bilgisayarlarda, Bilgisayar Programlarında ve Kütüklerinde Arama, Kopyalama ve El Koyma" başlıklı 134. maddesi ile 27.07.2016 tarihli, 668 sayılı OHAL Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (668 sayılı KHK) "Soruşturma ve Kovuşturma İşlemleri" başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine dayanmaktadır.

668 sayılı KHK'nın 3. maddesi, soruşturma ve kovuşturma işlemlerini düzenlemektedir:

5271 sayılı Kanunun 134 üncü maddesi uyarınca bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde yapılacak arama, kopyalama ve el koyma işlemlerine, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da karar verilebilir. Bu karar, beş gün içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren on gün içinde açıklar; aksi halde el koyma kendiliğinden kalkar. Kopyalama ve yedekleme işleminin uzun süreceği olması halinde bu araç ve gereçlere el konulabilir. İşlemlerin tamamlanması üzerine el konulan cihazlar gecikme olmaksızın iade edilir.

Başvuruyu değerlendiren AYM, başvurucunun kendisine ait bir dijital materyal hakkında tatbik edilen el koyma koruma tedbirine karşı şikâyetini soruşturma makamlarına taşıdığını, ancak soruşturma ve yargılama makamlarının başvurucunun talebi ile ilgili olarak olumlu ya da olumsuz hiçbir değerlendirmede bulunmadığını belirtmiştir. AYM, 07.09.2021 tarihinde, başvurucunun koruma tedbirine ilişkin güvencelerden beş yıl gibi makul olmayan bir süre ve öngörülemez bir şekilde yararlandırılmadığı hususlarını da gözeterek Anayasa'nın 42. maddesinde ve AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine, eğitim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesince yeniden yargılama yapılmasına ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle başvurucuya 8.100 TL manevi tazminat ödenmesine oy birliği ile karar vermiştir.

Şehmus Altuğrul Başvurusu

Başvuru (No. 2017/38317), yüksek lisans eğitiminin geçersiz sayılmasının eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

Başvurucu, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün Kürt Dili ve Kültürü Ana Bilim Dalında açtığı ve 30'unu “Zazaki” lehçesine, 120'sini “Kurmanci” lehçesine tahsis ettiği toplam 150 kişilik tezsiz yüksek lisans eğitim programına öğrenci alımı için yapılan sınava başvurmuştur. Söz konusu sınavın 21.01.2013 tarihinde yapılacağı Enstitünün internet sitesinde duyurulmuş ancak sınav sorularının internette sınav öncesi yayımlanması nedeniyle sınavın 21.01.2013 tarihinden bir gün sonra yapılmasına karar verilmiştir. Sınav, 22.01.2013 tarihinde yapılmış ve katıldığı bu sınavda başarılı olan başvurucu, anılan yüksek lisans programının “Kurmanci” lehçesine kaydını yaptırmış, 29.07.2013 tarihinde mezun olmuştur. Başvurucu, eğitimini tamamladıktan sonra Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi, 26.09.2013 tarihinde sınav işleminin iptaline karar vermiştir. Başvurucunun diploma ya da mezuniyet belgesi verilmesi talebiyle yaptığı başvuru, “yüksek lisans programına ilişkin işlemlerin mahkeme kararı ile iptal edildiği” belirtmek suretiyle Enstitüsü tarafından 11.01.2016 tarihinde reddedilmiştir. Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi, başvurucunun ret işleminin iptali talebiyle 09.03.2016 tarihinde açtığı davayı 27.10.2016 tarihinde reddetmiştir. Başvurucunun istinaf başvurusu ise Gaziantep Bölge İdare Mahkemesince 26.09.2017 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Karar, başvurucuya 18.10.2017 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucu, 17.11.2017 tarihinde AYM'ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yüksek lisans eğitiminin geçersiz sayılmasına ilişkin işlem, 06.01.1982 tarihli ve 2577 sayılı İYUK'un 28. maddesinin birinci fıkra dayanmaktadır.

İYUK'un 28. maddesi, idari yargı kararlarının sonuçlarını düzenlemektedir:

1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.

Başvuruyu değerlendiren AYM, 13.01.2021 tarihinde, sınavın iptal edilmesinde tüm kusurun idareye ait olduğu, idarenin başvurunun eğitimini tamamlamasının üzerinden uzunca bir süre geçtikten sonra iyi yönetim ilkesine aykırı olarak durumu düzeltme yoluna gittiği ve başvurunun bu sonuca katlanmasını gerektiren haklı gösterebilecek bir nedenin bulunmadığı hususlarını da gözeterek Anayasa'nın 42. maddesinde ve AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine oy birliği ile karar vermiştir.

Ahmet Batur Başvurusu

Başvuru (No. 2018/20182), kişisel sosyal medya hesabından öğrencisi olunan üniversite yönetimi hakkında birtakım iddialarda bulunan bir haberin paylaşılması nedeniyle disiplin cezası verilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir.

Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü öğrencisi olan başvurucuya 10.10.2016 tarihinde kişisel sosyal medya hesabından bir haber sitesinde yayımlanan bir haberi yorumsuz paylaşması nedeniyle üniversite yönetimi tarafından disiplin soruşturması açılmıştır. Yapılan soruşturma sonucunda Dekanlığın 14.11.2016 tarihli kararı ile “yükseköğretim kurumu personelinin kurum içinde ya da dışında şeref ve haysiyetini zedeleyen eylemlerde bulunduğu” gerekçesiyle başvurucuya bir hafta yükseköğretim kurumundan uzaklaştırma disiplin cezası verilmiştir. Başvurucu, 12.01.2017 tarihinde söz konusu idari işlemin iptali istemiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. Davayı inceleyen İstanbul 11. İdare Mahkemesi, başvurunun bir haber sitesinde yer alan bir haberi yorum yapmadan paylaştığını vurgulamış; “eylemin hakaret içermediği, muhatabının şeref ve haysiyetini zedeleyecek mahiyette olmadığı ve ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı” gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir.

Üniversite Rektörlüğünün istinaf talebi üzerine dava dosyasını inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, 27.04.2018 tarihinde başvurunun iftira unsuru taşıyan karalayıcı bir haberi şahsi sosyal medya hesabından paylaştığını belirtilerek “söz konusu paylaşımın kişilerin şeref ve haysiyetini zedeleyecek mahiyette olduğu” gerekçesiyle istinaf talebini kabul ederek Mahkemenin kararını kaldırmış ve başvurunun davasının reddine karar vermiştir. Karar, başvurucuya 28.05.2018 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuru, 27.06.2018 tarihinde AYM’ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan disiplin cezasına ilişkin işlem, 04.11.1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Öğrencilerin Disiplin İşlemleri” başlıklı 54. maddesi ile 18.08.2012 tarihli, 28388 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin 6. maddesine dayanmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 54. maddesi, öğrencilerin disiplin işlemlerini düzenlemektedir:

Soruşturma, yetkiler ve cezalar:

a. Yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükûn, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelleme gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysiyetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suç oluşturursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları verilir.

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin 6. maddesi, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasını gerektiren disiplin suçlarını düzenlemektedir:

d) Yükseköğretim Kurumu personelinin, kurum içinde ya da dışında, şeref ve haysiyetini zedeleyen sözlü veya yazılı eylemlerde bulunmak,

Başvuruyu değerlendiren AYM, 14.09.2021 tarihinde, başvurunun yapmış olduğu paylaşımın başvurunun üniversite dışındaki özel alanında gerçekleştiği hususunu da gözeterek Anayasa’nın 42. maddesinde ve AİHS’e Ek 1 No’lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine, eğitim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için İstanbul 11. İdare Mahkemesince yeniden yargılama yapılmasına ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle başvurucuya 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine oy birliği ile karar vermiştir.

Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarının Analizinden Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda Türkiye’de eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasıyla AİHM’e yapılan bireysel başvuruların analizinden elde edilen bulgular verilmiştir.

AİHM Kararlarının Başvuranlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı çerçevesinde incelenen eğitim hakkı ile ilgili 35 AİHM kararlarındaki 55 başvuranın yaşına ve cinsiyetine ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Başvuranların Yaş Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM’e başvuranların yaş aralığı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM’e Başvuranların Yaş Aralığı Bilgileri

Yaş Aralığı	f	%
< 18	7	12.7
18 - 31 yaş	37	67.3
32 - 45 yaş	8	14.5
46 - 59 yaş	3	5.5
Toplam	55	100.0

Tablo 21 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM’e başvuranların büyük çoğunluğunun (n=37, %67.3) 18 ile 31 yaş aralığında başvuruculardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, 18 yaşından küçüklerin (n=7, %12.7) adına ebeveynleri veya temsilcileri tarafından velayeten beş başvurunun (Hasan ve Eylem Zengin/Türkiye (No. 1448/04); Aşkın ve Diğerleri/Türkiye (No. 19499/10); Şeren/Türkiye (No. 41730/10); Mansur Yalçın ve Diğerleri/Türkiye (No. 21163/11); Sanlısoy/Türkiye (No. 77023/12)) yapıldığı belirlenmiştir.

Başvuranların Cinsiyet Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e başvuranların cinsiyet bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 22'de yer almaktadır.

Tablo 22. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Başvuranların Cinsiyet Bilgileri

Cinsiyet	f	%
Erkek	44	80.0
Kadın	11	20.0
Toplam	55	100.0

Tablo 22 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e başvuranların 44'ünün (%80.0) erkek, 11'inin (%20.0) ise kadın başvuruculardan oluştuğu görülmektedir.

AİHM Kararlarının Başvurular Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e yapılan 35 başvurunun yapıldığı yıla, önem seviyesine ve ilişkili olduğu diğer hak ve özgürlüklere ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Başvuruların Yapıldığı Yıl Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların yapıldığı yıl bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 23'de yer almaktadır.

Tablo 23. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Yapılış Yılları

Başvuru Yılı	f	%	Başvuru No.
1998	1	2.9	44774/98
1999	0	0.0	
2000	1	2.9	60856/00
2001	0	0.0	
2002	3	8.6	1855/02, 19596/02, 36458/02
2003	0	0.0	
2004	3	8.6	1448/04, 37222/04, 37256/04
2005	2	5.7	21903/05, 29601/05
2006	1	2.9	47121/06
2007	5	14.3	13988/07, 34750/07, 50124/07, 53082/07, 53865/07
2008	7	20.0	399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 51500/08, 52772/08
2009	2	5.7	4243/09, 54940/09
2010	5	14.3	19499/10, 39890/10, 41730/10, 59241/10, 59738/10
2011	1	2.9	21163/11
2012	3	8.6	23065/12, 62660/12, 77023/12
2012 sonrası	1	2.9	37866/18
Toplam	35	100.0	

Tablo 23 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 23'ünün (%65.7) 2005 ile 2012 yılları arasında, 8'inin (%29.9) 1998 ile 2005 yılları arasında, 4'ünün ise (%11.4) 2012 ile 2018 yılları arasında başvurusu yapılan davalardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, en fazla başvuru 2008 yılında (n=7; %20.0) yapıldığı ve başvurulardan sadece birinin (Uzun/Türkiye (No. 37866/18)) Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun açıldığı 23 Eylül 2012 tarihinden sonra yapıldığı belirlenmiştir.

Başvuruların Önem Seviyesi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların önem seviyesi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 24’de yer almaktadır.

Tablo 24. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM’e Yapılan Başvuruların Önem Seviyeleri

Önem Seviyesi	f	%	Başvuru No.
Kilit Dava	2	5.7	44774/98, 60856/00
Birinci Seviye	3	8.6	1855/02, 36458/02, 1448/04
İkinci Seviye	16	45.7	37222/04, 47121/06, 13988/07, 34750/07, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 51500/08, 21163/11, 23065/12, 37866/18
Üçüncü Seviye	14	40.0	19596/02, 37256/04, 21903/05, 29601/05, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 41730/10, 59241/10, 59738/10, 62660/12, 77023/12
Toplam	35	100.0	

Tablo 24 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 16’sının (%45.7) ikinci seviye, 14’ünün (%40.0) üçüncü seviye, üçünün (%8.6) birinci seviye, ikisinin (%5.7) (Leyla Şahin/Türkiye (No. 44774/98); Mürsel Eren/Türkiye (No. 60856/00)) ise AİHM tarafından içtihadın gelişmesi, açıklanması veya değiştirilmesi açısından önemli katkıda bulunan ve büyük önem teşkil eden “kilit dava” olarak belirlendiği görülmektedir.

Başvuruların Dayandığı Diğer Hak ve Özgürlükler Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı hak ve özgürlükler bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) Tablo 25’de değerleri yer almaktadır.

Tablo 25. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Dayandığı Hak ve Özgürlükler

Hak ve Özgürlükler (*) (**)	f	%	Başvuru No.
İfade Özgürlüğü	15	42.9	44774/98, 36458/02, 37256/04, 47121/06, 13988/07, 34750/07, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 52772/08
Adil Yargılanma Hakkı	11	31.4	1855/02, 19596/02, 37256/04, 21903/05, 29601/05, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 41730/10, 59241/10, 59738/10
Ayrımcılık Yasağı	9	25.7	44774/98, 37222/04, 21903/05, 51500/08, 54940/09, 39890/10, 59241/10, 23065/12, 77023/12
Özel ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı (Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması Hakkı)	8	22.9	44774/98, 37256/04, 52772/08, 19499/10, 41730/10, 59241/10, 23065/12, 62660/12
Özgürlük ve Güvenlik Hakkı (Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı)	5	14.3	19596/02, 37256/04, 21903/05, 41730/10, 59241/10
Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü (Din ve Vicdan Özgürlüğü)	4	11.4	44774/98, 1448/04, 37256/04, 52772/08
Etkili Bir Hukuk Yoluna Başvuru Hakkı (Etkili Başvuru Hakkı)	4	11.4	19596/02, 41730/10, 59241/10, 77023/12
"Kanunsuz ceza olmaz" İlkesi (“Suç ve cezaların kanuniliği” İlkesi)	2	5.7	41730/10, 59241/10
İşkence Yasağı (Kötü Muamele Yasağı)	2	5.7	41730/10, 59241/10
Yaşama Hakkı (Maddi ve Manevi Varlığın Korunması Hakkı)	1	2.9	4243/09

(*) Bazı başvurular, eğitim hakkı dışında, birden fazla hak ve özgürlüklere dayanmaktadır

(**) AİHS’de yer alan hak ve özgürlüklerin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasındaki karşılıkları parantez içinde verilmiştir.

Tablo 25 incelendiğinde, araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili toplam 35 AİHM kararlarının 15’inin (%42.9) ifade özgürlüğüne, 11’inin (%31.4) adil yargılanma hakkına, dokuzunun (%25.7) ayrımcılık yasağına, sekizinin (%22.9) özel ve aile yaşamına saygı hakkına, beşinin (%14.3) özgürlük ve güvenlik hakkına, dördünün (%11.4) düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne ve etkili bir hukuk yoluna başvuru hakkına, ikisinin (%5.7) “kanunsuz ceza olmaz” ilkesine ve işkence yasağına, birinin (%2.9) ise yaşama hakkına dayanan başvurulardan oluştuğu görülmektedir.

AİHM Kararlarının Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiası Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e yapılan 35 başvurunun dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiasına, bu iddiaların ilişkili olduğu eğitim kademesine, konusuna ve eğitime erişim sürecindeki konumuna ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiası Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiası bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları

Eğitim Hakkı İhlali İddiası	f	%	Başvuru No.
Doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası	29	82.9	44774/98, 60856/00, 1855/02, 36458/02, 1448/04, 37222/04, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 34750/07, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 51500/08, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 21163/11, 23065/12, 62660/12, 77023/12, 37866/18
Dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiası	6	17.1	19596/02, 37256/04, 21903/05, 41730/10, 59241/10, 59738/10
Toplam	35	100.0	

Tablo 26 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 29'unun (%82.9) doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına, altısının (%17.1) ise dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiasına dayanan davalardan oluştuğu görülmektedir.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının İlişkili Olduğu Eğitim Kademesi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiasının ilişkili olduğu eğitim kademesi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının İlişkili Olduğu Eğitim Kademeleri

Eğitim Kademesi	f	%	Başvuru No.
Okul Öncesi Eğitim	1	2.9	77023/12
İlköğretim	2	5.7	1448/04, 19499/10
Ortaöğretim	1	2.9	21163/11
Yükseköğretim	25	71.4	44774/98, 60856/00, 1855/02, 36458/02, 37256/04, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 34750/07, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 51500/08, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 39890/10, 23065/12, 62660/12, 37866/18
Belirlenemeyen	6	17.1	19596/02, 37222/04, 21903/05, 41730/10, 59241/10, 59738/10
Toplam	35	100.0	

Tablo 27 incelendiğinde, incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların büyük çoğunluğunun (n=25, %71.4) yükseköğretim kademesiyle ilişkili davalardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiasıyla yapılan başvurulara (n=6, %17.1) (Mehmet Şahin ve Diğerleri/Türkiye (No. 19596/02); Aktaş/Türkiye (No. 37256/04); Kahveci/Türkiye (No. 21903/05); Şeren/Türkiye (No. 41730/10); Yıldız/Türkiye (No. 59241/10); Kaya/Türkiye (No. 59738/10)) ilişkin eğitim kademesi bilgisi belirlenememiştir.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İddiasının Konusuna İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların ilişkili olduğu eğitim hakkı ihlali iddiasının konularına ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM'e Yapılan Başvuruların Konuları

Eğitim Hakkı İhlali İddiasının Konusu			f	%	Başvuru No.
Eğitime Erişim Öncesi (n=5, %14.3)		Gerekli şartların sağlandığı halde eğitim kurumuna kaydın yapılmaması	2	5.7	60856/00, 51500/08
		Yükseköğretime Giriş Sınavı ile ilgili sorunlar	2	5.7	37222/04, 29601/05
		Özel eğitime erişim sorunu	1	2.9	77023/12
Eğitime Erişim Sırası (n=26, %74.3)		Yükseköğretimden uzaklaştırma veya çıkarma cezası nedeniyle eğitime devam edilememesi	12	34.3	44774/98, 36458/02, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 52772/08, 62660/12
		Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar nedeniyle derslere ve sınavlara girilememesi / ders materyallerine ulaşamaması	5	14.3	47121/06, 13988/07, 34750/07, 4243/09, 37866/18
		Uzun gözaltı ve tutukluluk süresi nedeniyle eğitime devam edilememesi	4	11.4	19596/02, 37256/04, 41730/10, 59241/10
		Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf tutulma isteğinin kabul edilmemesi	2	5.7	1448/04, 21163/11
		Fiziksel engellilik nedeniyle öğrenime devam edilememesi	2	5.7	19499/10, 23065/12
		Yürütülen soruşturma nedeniyle yükseköğretim kurumunun bulunduğu ülkeye gidişin engellenmesi	1	2.9	21903/05
Eğitime Erişim Sonrası (n=4, %11.4)		Alınan eğitimin çeşitli kazanımlar için yeterli görülmemesi / denklik verilmemesi	3	8.6	1855/02, 54940/09, 39890/10
		Alınan eğitimin çeşitli kazanımlarının değiştirilmesi / kaldırılması	1	2.9	59738/10
Toplam			35	100.0	

Tablo 28 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların büyük çoğunluğunun (n=12; %34.3) yükseköğretimden uzaklaştırma veya çıkarma cezası nedeniyle eğitime devam edilememesi konusuna dayandığı yapıldığı görülmektedir. Bu başvuruların dokuzu (İrfan Temel ve Diğerleri/Türkiye (No. 36458/02); Çölgeçen ve Diğerleri/Türkiye (No. 50124/07; 53082/07; 53865/07; 776/08; 1934/08; 2213/08 ve 2953/08)) Kürtçe seçmeli dersi için ortak dilekçe verilmesi nedeniyle üniversiteden iki dönem uzaklaştırma cezası alınmasının, biri (Leyla Şahin/Türkiye (No. 44774/98)) başörtüsü nedeniyle derslere ve sınavlara alınmamanın, biri (İnce/Türkiye (No. 52772/08)) sakallı olunması nedeniyle stajdan başarısız olarak kabul edinilmesinin, biri (Bayram/Türkiye (No. 62660/12)) ise uygunsuz görülen kişisel ilişkilerde ve davranışlarda bulunma iddiası nedeniyle Deniz Harp Okulundan ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına dayanmaktadır.

Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İddiasının Eğitime Erişim Sürecindeki Konumu Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların ilişkili olduğu eğitim hakkı ihlali iddiasının eğitime erişim sürecindeki konumu bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 29’da yer almaktadır.

Tablo 29. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM’e Yapılan Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiasının Eğitime Erişim Sürecindeki Konumları

Eğitime Erişim Sürecinde Konumu	f	%	Başvuru No.
Eğitime erişim öncesi	5	14.3	60856/00, 37222/04, 29601/05, 51500/08, 77023/12
Eğitime erişim sırası	26	74.3	44774/98, 19596/02, 36458/02, 1448/04, 37256/04, 21903/05, 47121/06, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 13988/07, 34750/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 52772/08, 4243/09, 19499/10, 41730/10, 59241/10, 21163/11, 23065/12, 62660/12, 37866/18
Eğitime erişim sonrası	4	11.4	1855/02, 54940/09, 39890/10, 59738/10
Toplam	35	100.0	

Tablo 29 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı iddiasının 26’sının (%71.3) eğitime erişim sırasına, beşinin (%14.3) eğitime erişim öncesine, dördünün (%11.4) ise eğitime erişim sonrasına ilişkin başvurulardan oluştuğu görülmektedir.

AİHM Kararlarının Verilen Kararlar Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e yapılan 35 başvuruda verilen kararların çeşitlerine ve biçimlerine ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

AİHM Kararlarının Çeşit Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e yapılan eğitim hakkı ile ilgili başvurularda verilen kararların çeşidi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 30'da yer almaktadır.

Tablo 30. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarının Çeşitleri

Kararın Çeşidi	f	%	Başvuru No.
Esasa İlişkin İhlal yok	2	5.7	44774/98, 1855/02
(İhlal ve Tazminat Kararları) (n=20, %57.1)	5	14.3	1448/04, 47121/06, 13988/07, 34750/07, 21163/11
Eğitim hakkı ihlali + Tazminat	13	37.1	60856/00, 36458/02, 37222/04, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 51500/08, 23065/12
Usule İlişkin Açıkça dayanaktan yoksunluk	8	22.9	21903/05, 29601/05, 52772/08, 4243/09, 39890/10, 59241/10, 77023/12, 37866/18
(Kabul edilmezlik Kararları) (n=12, %34.3)	2	5.7	41730/10, 59738/10
Başvuru koşullarının sağlanmaması	1	2.9	54940/09
Süre aşımı	1	2.9	19499/10
Başvuru yollarının tüketilmemesi			
Diğer Kararlar (n=3, %8.6)	3	8.6	19596/02, 37256/04, 62660/12
Toplam	35	100.0	

Tablo 30 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 20’si (%57.1) hakkında esasa ilişkin kararlar, 12’si (%34.3) hakkında ise usule ilişkin kararlar alındığı görülmektedir. Kabul edilmezlik kararı verilen başvurularda genel olarak (n=8; %66.7) başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca, eğitim hakkının ihlal edildiği kararı verilen başvuruların (n=18, %51.4) 13’ünde (%37.1) başvuruculara tazminat ödenmesinin karara bağlandığı belirlenmiştir. Bunların dışında, AİHM, üç başvuruda (Mehmet Şahin ve Diğerleri/Türkiye (No. 19596/02); Aktaş/Türkiye (No. 37256/04); Bayram/Türkiye (No. 62660/12)) taraflar arasında arabuluculuk görevi üstlenerek belirlediği tazminat karşılığında başvurunun düşürülmesine karar vermiştir.

AİHM Kararlarının Veriliş Biçimi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvurularda verilen kararların biçimi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 31’de yer almaktadır.

Tablo 31. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarının Veriliş Biçimleri

Kararın Veriliş Biçimi	f	%	Başvuru No.
Oy Birliği	24	68.6	1855/02, 19596/02, 36458/02, 1448/04, 37222/04, 37256/04, 21903/05, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 34750/07, 51500/08, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 41730/10, 59241/10, 59738/10, 21163/11, 62660/12, 77023/12, 37866/18
Oy Çokluğu	11	31.4	44774/98, 60856/00, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 23065/12
Toplam	35	100.0	

Tablo 31 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların 24’ünde (%68.6) oy birliğiyle, 11’inde (%31.4) ise oy çokluğuyla karar verildiği görülmektedir. Ayrıca, kabul edilmezlik ve kayıttan düşme kararlarının tamamının (n=11, %31.4) oy birliği ile alındığı ve oy çokluğu ile alınan kararların sekizinde (Çölgeçen ve Diğerleri/Türkiye (No. 50124/07; 53082/07; 53865/07; 776/08; 1934/08; 2213/08 ve 2953/08)) davada AİHM Türkiye temsilcisi olarak yer alan Hâkimin çoğunluk kararına uymadığı belirlenmiştir.

AİHM Kararlarının Yargılama Süreleri Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili AİHM’e yapılan 29 başvuruda yargılama sürelerine ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

AİHM Öncesi Yargılama Süresi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM’e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda AİHM öncesi yargılama süresi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında AİHM Öncesi Yargılama Süreleri

Yargılama Süresi (İç Hukuk)	f	%	Başvuru No.
< 1 yıl	1	3.4	77023/12
1 - 4 yıl	8	27.6	44774/98, 60856/00, 36458/02, 1448/04, 51500/08, 52772/08, 23065/12, 37866/18
4 - 7 yıl	12	41.4	1855/02, 37222/04, 29601/05, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 21163/11
> 7 yıl	2	6.9	54940/09, 39890/10
Belirlenemeyen	6	20.7	47121/06, 13988/07, 34750/07, 4243/09, 19499/10, 62660/12
Toplam	29	100.0	
Ortalama			3 yıl 8 ay 4 gün (1.339 gün)

Tablo 32 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili başvuruların 12’sinde (%41.4) 4 ile 7 yıl aralığında, sekizinde (%27.6) ise 1 ile 4 yıl aralığında iç hukuk yollarının tüketildiği görülmektedir. Bu başvuruların AİHM öncesi yargılama sürelerinin 188 gün (6 ay 8 gün) (Sanlısoy/Türkiye (No. 77023/12)) ile 3.386 gün (9 yıl 3 ay 11 gün) (Seyhan/Türkiye (No. 54940/09)) arasında değiştiği, iç hukuk yargılama süreleri ortalamasının ise 1.339 gün (3 yıl 8 ay 4 gün) olduğu belirlenmiştir.

AİHM Yargılama Süresi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda AİHM yargılama süresi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 33'de yer almaktadır.

Tablo 33. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında AİHM Yargılama Süreleri

Yargılama Süresi (AİHM)	f	%	Başvuru No.
2 - 4 yıl	4	13.8	1448/04, 4243/09, 21163/11, 37866/18
4 - 6 yıl	4	13.8	60856/00, 1855/02, 23065/12, 77023/12
6 - 8 yıl	5	17.2	44774/98, 36458/02, 51500/08, 54940/09, 39890/10
8 - 10 yıl	2	6.9	37222/04, 62660/12
10 - 12 yıl	10	34.5	50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 52772/08, 19499/10
12 - 14 yıl	4	13.8	29601/05, 47121/06, 13988/07, 34750/07
Toplam	29	100.0	
Ortalama			8 yıl 3 ay 17 gün (3.027 gün)

Tablo 33 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'in doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların 10'unda (%34.5) 10 ile 12 yıl aralığında, beşinde (%17.2) 6 ile 8 yıl aralığında, dördünde (%13.8) 2 ile 4 yıl aralığında, dördünde (%13.8) 4 ile 6 yıl aralığında, dördünde (%13.8) 12 ile 14 yıl aralığında, ikisinde (%6.9) ise 8 ile 10 yıl aralığında karar verdiği görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların AİHM yargılama sürelerinin 846 gün (2 yıl 3 ay 26 gün) (Uzun/Türkiye (No. 37866/18)) ile 4.985 gün (13 yıl 8 ay) (Kılıç/Türkiye (No. 29601/05)) arasında değiştiği, AİHM yargılama süreleri ortalamasının ise 3.027 gün (8 yıl 3 ay 17 gün) olduğu belirlenmiştir.

Toplam Yargılama Süresi Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda toplam yargılama süresi bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 34'de yer almaktadır.

Tablo 34. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Toplam Yargılama Süreleri

Yargılama Süresi (Toplam)	f	%	Başvuru No.
4 - 7 yıl	3	10.3	1448/04, 77023/12, 37866/18
7 - 10 yıl	4	13.8	44774/98, 60856/00, 36458/02, 21163/11
10 - 13 yıl	5	17.2	1855/02, 47121/06, 13988/07, 51500/08, 23065/12
13 - 16 yıl	12	41.4	37222/04, 34750/07, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 52772/08, 39890/10
16 - 20 yıl	2	6.9	29601/05, 54940/09
Belirlenemeyen	3	10.3	4243/09, 19499/10, 62660/12
Toplam	29	100.0	
Ortalama			10 yıl 4 ay 10 gün (3.780 gün)

Tablo 34 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların 12'sinde (%41.4) 13 ile 16 yıl aralığında, beşinde (%17.2) 10 ile 13 yıl aralığında, dördünde (%13.8) 7 ile 10 yıl aralığında, 3'ünde (%10.3) 4 ile 7 yıl aralığında, 2'sinde (%6.9) ise 16 ile 20 yıl aralığında iç hukuk ve AİHM yargılamasının yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvuruların iç hukuk ve AİHM yargılama sürelerinin toplamının 1.464 gün (4 yıl 4 gün) (Uzun/Türkiye (No. 37866/18)) ile 7.172 gün (19 yıl 7 ay 27 gün) (Kılıç/Türkiye (No. 29601/05)) arasında değiştiği, iç hukuk ve AİHM yargılama süreleri ortalamasının ise 3.780 gün (10 yıl 4 ay 10 gün) olduğu belirlenmiştir.

AİHM Kararlarının Tazminat Miktarları Yönünden İncelenmesi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı çerçevesinde incelenen mahkeme kararlarında doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili AİHM'e tazminat talebiyle yapılan 16 başvuruda tazminat miktarlarına ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Talep Edilen Tazminat Miktarları Bilgileri ne İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 35'de yer almaktadır.

Tablo 35. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarları

Tazminat Miktarı (Talep Edilen)	f	%	Başvuru No.
< 50.000 €	11	68.8	36458/02, 34750/07, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08, 23065/12
50.000 € - 350.000 €	3	18.8	60856/00, 37222/04, 51500/08
> 350.000 €	1	6.3	1855/02
Belirlenemeyen	1	6.3	62660/12
Talep Yok	13		44774/98, 1448/04, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 21163/11, 77023/12, 37866/18
Toplam	16	100.0	
Ortalama			194.875 €

Tablo 35 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvuruların büyük çoğunluğunda (n=11, %68.8) 50.000 €'dan az tazminat talep edildiği görülmektedir. Ayrıca, AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının 15.000 € (İrfan Temel ve Diğerleri/Türkiye (No. 36458/02)) ile 5.000.000 € (Kök/Türkiye (No. 1855/02)) arasında değiştiği, talep edilen tazminat miktarları ortalamasının ise 194.875 € olduğu belirlenmiştir.

Hükmedilen Tazminat Miktarları Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM’e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 36’dayer almaktadır.

Tablo 36. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Hükmedilen Tazminat Miktarları

Tazminat Miktarı (Hükmedilen)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok	2	12.5	1855/02, 34750/07
1.500 €	9	56.3	36458/02, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08
1.500 € - 10.000 €	3	18.8	60856/00, 37222/04, 62660/12
10.000 €	2	12.5	51500/08, 23065/12
Talep Yok	13		44774/98, 1448/04, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 21163/11, 77023/12, 37866/18
Toplam	16	100.0	
Ortalama			2.476 €

Tablo 36 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvuruların 9’unda (%56.3) 1 500 €, 3’ünde (%18.8) 1 500 € ile 10 000 € aralığında, 2’sinde (%12.5) 10 000 € tazminata hükmedildiği; başvuruların ikisinde ise (%12.5) AİHM tarafından herhangi bir tazminat kararı verilmediği görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda hükmedilen tazminat miktarlarının 1.500 € (İrfan Temel ve Diğerleri/Türkiye (No. 36458/02); Çölgeçen ve Diğerleri/Türkiye (No. 50124/07; 53082/07; 53865/07; 776/08; 1934/08; 2213/08 ve 2953/08)) ile 10.000 € (Çam/Türkiye (No. 51500/08); Enver Şahin/Türkiye (23065/12)) arasında değiştiği, kazanılan tazminat miktarları ortalamasının ise 2.476 € olduğu belirlenmiştir.

Talep Edilen Tazminat Miktarlarının Kazanılma Oranları Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranı bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 37'de yer almaktadır.

Tablo 37. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Talep Edilen Tazminat Miktarlarının Kazanılma Oranları

Tazminat Miktarı (Kazanılma Oranı)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok (% 0)	2	12.5	1855/02, 34750/07
% 1.4 - % 5.7	10	62.5	60856/00, 37222/04, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08
% 5.7 - % 10.0	2	12.5	36458/02, 51500/08
> % 10.0	1	6.3	23065/12
Belirlenemeyen	1	6.3	62660/12
Talep Yok	13		44774/98, 1448/04, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 21163/11, 77023/12, 37866/18
Toplam	16	100.0	
Ortalama		% 8.0	

Tablo 37 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvuruların 10'unda (%62.5) talep edilen tazminat miktarının %1.4'ü ile %5.7'si arasında, ikisinde (%12.5) %5.7'si ile %10.0'u arasında, birinde (%6.3) ise talep edilen tazminat miktarının %10'undan fazla tazminat kazanıldığı görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranının %1.4 (Altınay/Türkiye (No. 37222/04)) ile %31.3 (Enver Şahin/Türkiye (No. 23065/12)) arasında değiştiği, talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları ortalamasının ise % 8.0 olduğu belirlenmiştir.

Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Ocak/2022 Değeri Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda kazanılan tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayı değeri bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 38'de yer almaktadır.

Tablo 38. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Kazanılan Tazminat Miktarlarının Ocak/2022 Değeri

Tazminat Miktarı (Ocak/2022)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok	2	12.5	1855/02, 34750/07
13.000 ₺ - 29.000 ₺	9	56.3	36458/02, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08
29.000 ₺ - 45.000 ₺	2	12.3	60856/00, 37222/04
> 45.000 ₺	3	18.8	51500/08, 23065/12, 62660/12
Talep Yok	13		44774/98, 1448/04, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 21163/11, 77023/12, 37866/18
Toplam	16	100.0	
Ortalama			23.235 ₺

Tablo 38 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda kazanılan tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin dokuzunun (%56.3) 13.000 ₺ ile 29.000 ₺ aralığında, üçünün (%18.8) 45.000 ₺'den fazla, ikisinin (%12.5) ise 29.000 ₺ ile 45.000 ₺ aralığında olduğu görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda kazanılan tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin 13.767 ₺ (İrfan Temel ve Diğerleri/Türkiye (No. 36458/02)) ile 98.242 ₺ (Bayram/Türkiye (No. 62660/12)) arasında değiştiği, kazanılan tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin ortalamasının ise 23.235 ₺ olduğu belirlenmiştir.

Hükmedilen Tazminat Miktarlarının Bir Günlük Değeri Bilgilerine İlişkin Bulgular

İncelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda kazanılan tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değeri bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 39'da yer almaktadır.

Tablo 39. Eğitim Hakkı ile İlgili AİHM Kararlarında Kazanılan Tazminat Miktarlarının Bir Günlük Değeri

Tazminat Miktarı (Bir Günlük Değer)	f	%	Başvuru No.
Tazminat Yok	2	12.5	1855/02, 34750/07
2.0 ₺ - 14.5 ₺	11	68.8	60856/00, 36458/02, 37222/04, 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08
14.5 ₺ - 27.0 ₺	2	12.5	51500/08, 23065/12
Belirlenemeyen	1	6.3	62660/12
Talep Yok	13		44774/98, 1448/04, 29601/05, 47121/06, 13988/07, 52772/08, 4243/09, 54940/09, 19499/10, 39890/10, 21163/11, 77023/12, 37866/18
Toplam	16	100.0	
Ortalama			6.1 ₺

Tablo 39 incelendiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda kazanılan tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerinin 11'inin (%68.8) 2.0 ₺ ile 14.5 ₺ aralığında, ikisinin (%12.5) ise 14.5 ₺ ile 27.0 ₺ aralığında olduğu görülmektedir. Ayrıca, incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda kazanılan tazminat miktarlarının bir günlük değerinin 2.5 ₺ (Çölgeçen ve Diğerleri/Türkiye (No. 50124/07; 53082/07; 53865/07; 776/08; 1934/08; 2213/08 ve 2953/08)) ile 26.1 ₺ (Enver Şahin/Türkiye (No. 23065/12)) arasında değiştiği, kazanılan tazminat miktarlarının bir günlük değerinin ortalamasının ise 6.1 ₺ olduğu belirlenmiştir.

AİHM Tarafından Esastan İncelenen Başvuruların Özet Bilgileri

Araştırmanın yedinci alt amacı çerçevesinde AİHM tarafından esastan incelenen eğitim hakkı ile ilgili 11 başvuruya ait bilgiler, bu başlık altında incelenmiştir.

Leyla Şahin / Türkiye Davası

Başvuru (No. 44774/98), 23.02.1998 tarihli genelge kapsamında başörtüsü nedeniyle derslere ve sınavlara alınmamanın eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca, yükseköğretim kurumlarında başörtüsünün takılmasına getirilen yasağın düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne haksız müdahale oluşturduğu; ilgili mevzuatın özel hayatına saygı ve ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiği ve ayrımcı olduğu ileri sürülmüştür.

Başvuran, 26.08.1997 tarihinde, Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesindeki beşinci yılında, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesine kaydolmuştur. 23.02.1998 tarihinde, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü tarafından “kadın öğrencilerin başları bağlı olarak (başörtülü olarak), erkek öğrencilerin sakallı olarak ders, staj ve uygulamalara alınmamalarına” ilişkin bir Genelge yayınlamıştır. 12.03.1998 tarihinde, söz konusu Genelge uyarınca, başvuran, başörtüsü takması sebebiyle, gözetmenler tarafından onkoloji yazılı sınavına alınmamıştır. 20.03.1998 tarihinde, Ortopedik Travmatoloji Bölüm Başkanlığı, başvuranın başörtüsü takması sebebiyle kayıt olmasına izin vermemiştir. 16.04.1998 tarihinde nöroloji dersine, 10.06.1998 tarihinde ise aynı gerekçe ile halk sağlığı yazılı sınavına alınmamıştır. 29.07.1998 tarihinde, başvuran, 23.02.1998 tarihli Genelgenin iptali için dava açmıştır. İstanbul İdare Mahkemesi, 09.03.1999 tarihinde verdiği kararda, “2547 sayılı Yüksek Öğrenim Kanunu’nun 13/b maddesinin üniversitenin idare organı olan Rektörlüğe düzenin korunması amacıyla üniversite öğrencilerinin kıyafetini düzenleme yetkisi verdiği” gerekçesiyle başvuruyu reddetmiştir. Başvuranın istinaf başvurusu ise Danıştay tarafından 19.04.2001 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvuran, yükseköğretim kurumlarında başörtüsü takılmasına yasak getirilmesine ilişkin yönetmeliğin AİHS’in 8. (özel ve aile hayatına saygı hakkı), 9. (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü), 10. (ifade özgürlüğü) ve 14. (ayrımcılık yasağı) maddeleri ve 1 No’lu Ek Protokol’ün 2. maddesi (eğitim hakkı) çerçevesindeki hak ve özgürlüklerini ihlal edildiği iddiasıyla 21.07.1998 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yükseköğretim kurumlarında başörtüsü takılmasına yasak getirilmesine ilişkin işlem, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın yükseköğretim kurumları ve üst kuruluşlarını düzenleyen bölümünde yer alan "Yükseköğretim Kurumları" başlıklı 130. maddesi ile 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 13. maddesine dayanmaktadır.

Anayasanın 130. maddesi, yükseköğretim kurumlarını düzenlemektedir:

Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, mali işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı mali kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 13. maddesi, Rektör'ün görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektedir:

- 1) Üniversite kurullarına başkanlık etmek, yükseköğretim üst kuruluşlarının kararlarını uygulamak, üniversite kurullarının önerilerini inceleyerek karara bağlamak ve üniversiteye bağlı kuruluşlar arasında uyumlu çalışmayı sağlamak,
- 5) Üniversitenin birimleri ve her düzeydeki personeli üzerinde genel gözetim ve denetim görevini yapmak. Güvenlik tedbirlerinin alınmasında ve üniversitenin işlevinin idari ve bilimsel yönlerinin izlenmesi ve denetlenmesinde rektör birinci derecede sorumludur.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, eğitim hakkının demokratik bir toplumda temel bir yer işgal ettiğini ancak önemine rağmen bu hakkın mutlak olmadığını, doğası gereği devlet tarafından düzenleme yapılması sonucunda bazı kısıtlamalar olabileceğini belirtmiş, getirilen bu kısıtlamaların ilgili kişiler açısından öngörülebilir olması ve meşru bir amaç gütmesi gerektiğini vurgulamıştır. AİHM, 10.11.2005 tarihinde, yükseköğretim kurumlarında başörtüsü takılmasına getirilen kısıtlamanın eğitim kurumlarının laik karakterini muhafaza etmek amacını taşıdığı ve ilgili kişiler için tahmin edilebilir olduğu hususlarını da gözетerek AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihmal edilmediğine oy çokluğuyla karar vermiştir. Başvuruyu inceleyen on yedi Hâkimden biri, "üniversiteye kaydolduğu ve başörtüsünün herhangi bir sorun teşkil etmediği koşullar altında eğitimini bitirmek arzusunda olan başvuranın, üniversitedeki derslere ve yazılı sınavlara girme yasağı getirilerek eğitim görme hakkından mahrum bırakıldığı" gerekçesiyle çoğunluk kararına katılmamıştır. Ayrıca, başvuranın diğer hak ihlali iddiaları aynı nedenlerle reddedilmiştir.

Mürsel Eren / Türkiye Davası

Başvuru (No. 60856/00), üniversiteye giriş için alınan yeterli puanın daha önceki yıllara ait üniversiteye giriş sınav sonuçları dikkate alınarak akademik konsey tarafından iptal edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir.

1993 yılında liseden mezun olan başvuran, 1994 ve 1996 arasında ilk üç denemesinde iki basamaklı üniversite giriş sınavının birinci basamağını geçememiştir. 1997 yılında yapılan üniversiteye giriş sınavında ilk basamak barajını geçen başvuran, ikinci sınava giren öğrenciler arasında en yüksek puanlardan birini almasına rağmen sınav sonuçları, üç profesörden oluşan bir akademik konseyin “adayın geçmiş yıllardaki düşük puanları dikkate alındığında bu başarısının izah edilemediği” yönündeki görüşü üzerine iptal edilmiştir. Başvuran, 27.08.1997 tarihinde, Danıştay’a başvurmuş ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezinin (ÖSYM) kararının durdurulması ve iptalini talep etmiştir. Davaya bakan Danıştay Sekizinci Dairesi, 10.10.1997 tarihinde oy çokluğuyla “eski sınavlarda çok düşük puanlar alan bir öğrencinin sonraki sınavlarda bu derece başarılı olmasının izah edilemeyeceği” gerekçesiyle ÖSYM kararının iptali başvurusunu reddetmiştir. Başvuranın 30.12.1998 tarihinde yaptığı ÖSYM kararının yürütülmesinin durdurulması talebi 15.03.1999 tarihinde Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu’nda oy çokluğuyla reddedilmiştir. Başvuranın karara karşı yaptığı karar düzeltme başvurusu Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından 09.11.1999 tarihinde yediye karşı sekiz oy çokluğuyla reddedilmiştir. Karar, başvurana 30.12.1999 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuran, 26.06.2000 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan alınan üniversiteye giriş için yeterli puanın daha önceki yıllara ait üniversiteye giriş sınav sonuçları dikkate alınarak akademik konsey tarafından iptal edilmesine ilişkin işlem, mülga 1981 tarihli 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu’nun 10. maddesine dayanmaktadır.

Mülga 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu’nun 10. maddesi, ÖSYM’nin kuruluş, işleyiş ve görevlerini düzenlemekteydi:

ÖSYM, Yükseköğretim Kurulunun tespit ettiği esaslar çerçevesinde yükseköğretim kurumlarına öğrenci alınması amacıyla sınavları hazırlayan, gerçekleştiren ve test sonuçlarını öğrenci adaylarının tercihlerine göre değerlendirerek başarılı öğrencilerin üniversitelere ve diğer yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmesini sağlayan bir kuruluştur.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, 1981 tarihli 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 13. maddesinin ÖSYM'ye adayların başarılı olmalarına bir açıklama getirememesi gerekçesiyle onların sınav sonuçlarını iptal etme yetkisi vermediğini belirtmiştir. AİHM, 07.02.2006 tarihinde, başvuranın kopya çektiğine dair bir kanıt veya bu yönde aleyhine yöneltilen açık bir suçlama olmadığı hususlarını da gözeterek AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihmal edildiğine ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle başvurana 5.000 EUR manevi tazminat ödenmesine oy çokluğuyla karar vermiştir. Başvuruyu inceleyen altı Hâkimden biri çoğunluk kararına katılmamıştır.

Kök / Türkiye Davası

Başvuru (No. 1855/02), Bulgaristan'da başlanılan ve Türkiye'ye zorunlu göçe tabi tutulma nedeniyle yarıda kalan uzmanlık eğitiminin Türkiye'de sürdürebililmesi için Bulgaristan'daki staj süresinin tanınmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca, idari mahkemelerdeki yargılamaların uzun sürmesinin makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği ileri sürülmüş, tazminat talep edilmiştir.

Bulgaristan'da tıp eğitimini tamamlayan başvuran, bu ülkede “kadın hastalıkları ve doğum uzmanlık” eğitimine başlamıştır. Başvuran, uzmanlık eğitimini Türkiye'ye zorunlu göçe tabi tutulması nedeniyle 1990 yılında yarıda bırakmak durumunda kalmıştır. Başvuran, 24.07.1990 tarihinde kendisine verilen denklik belgesi uyarınca Türkiye’de sözleşmeli doktor olarak çalışmaya başlamıştır. Başvuran, 18.03.1994 tarihinde Sağlık Bakanlığına sunduğu dilekçe ile tıp diplomasının tescil edilmesi ve ihtisasını Türkiye’de sürdürebilmek için Bulgaristan’daki staj süresinin tanınmasını talep etmiştir. 26.05.1994 tarihinde verilen kararla üniversite diploması tescil edilmiş ancak uzmanlık stajı süresinin geçerli sayılması talebi “tıpta uzmanlık eğitime yurtdışında başlamış kimselerin Türkiye’de aynı dalda eğitimlerine devam edebilmeleri için Tıpta Uzmanlık Sınavına (TUS) katılarak bu sınavda başarılı olmaları şartı” gerekçesiyle 17.01.1995 tarihinde reddedilmiştir. Başvuran, bu kararın iptali için Ankara İdare Mahkemesine başvuruda bulunmuştur. Ankara İdare Mahkemesi, bu talebi 01.02.1996 tarihinde reddetmiştir. Başvuranın temyizi üzerine Danıştay, 08.02.2000 tarihinde temyiz isteminin reddine karar vermiş, bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebi de 26.04.2001 tarihinde yine Danıştay tarafından reddedilmiştir. Başvuran, 10.10.2002 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yurtdışındaki staj süresinin tanınmamasına ilişkin işlem, mülga Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nün 26. maddesine dayanmaktadır.

Mülga Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nün 26. maddesi, yurt dışında yapılan asistanlıklar ile ilgili işlemleri düzenlemektedir:

Yurt dışında uzmanlık eğitimi vermeye yetkili bir sağlık kurumunda asistanlık yapmış olan Türk vatandaşlarının aldıkları belgeler, talepleri halinde, 5. maddeyle bu Tüzüğe eklenen Çizelgede belirtilen eğitim süreleri ve Türkiye'de merkezi asistanlık giriş sınavından geçerek başarılı olup olmadıkları yönünden, bu Tüzük hükümleri çerçevesinde; biçimsel yönden Sağlık Bakanlığınca, bilimsel yönden de tıp fakülteleri veya eğitim hastanelerince oluşturulacak bilim jürilerince incelenir.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, başvuranın yurtdışındaki staj süresinin tanınmasına ilişkin yürürlükteki mevzuatın gereklerini yerine getirmediği belirtmiştir. AİHM, 19.10.2006 tarihinde, yetkili makamların, başvuranın Bulgaristan'da yaptığı ihtisas stajı süresini tanımayı reddetmeleriyle AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihmal edilmediğine oy birliğiyle karar vermiştir. Ayrıca, AİHM, idari mahkemelerdeki yargılamaların uzun sürmesinin makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiğine ve adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 3.000 EUR manevi tazminat ödenmesine oy birliğiyle karar vermiştir.

İrfan Temel ve Diğerleri / Türkiye Davası

Başvuru (No. 36458/02), öğrencisi olunan üniversite yönetimine verilen dilekçede dile getirilen görüşlerden dolayı disiplin cezası verilmesi ve bu sebeple okula devam edilememesinin ifade özgürlüğünü ve eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir.

27.12.2001 ve 04.01.2002 tarihleri arasında muhtelif tarihlerde başvuranların (toplam 18 başvuran) da dâhil olduğu bazı öğrenciler, okul yönetimlerine Kürtçenin seçmeli ders olarak okutulması için dilekçe vermişlerdir. Başvuranların öğrenim gördüğü Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörlüğü, matbu bir metin içeren dilekçelerin “terör örgütüne düzenlenmiş bir kampanya çerçevesinde verildiği” gerekçesiyle başvuranlar hakkında soruşturma başlatmıştır. Afyon Kocatepe Üniversitesi Yönetim Kurulunun 18.01.2002 tarihli kararı ile başvuranlara 2001-2002 öğretim yılı bahar döneminden başlamak üzere iki dönem süresince okuldan uzaklaştırma disiplin cezası verilmiştir.

Başvuranlar, Denizli İdare Mahkemesinde ayrı davalar açmışlar ve disiplin kararına ilişkin olarak yürütmenin durdurulması ve sonrasında söz konusu kararın iptali talebinde bulunmuşlardır. Başvuranların yürütmenin durdurulmasına ilişkin talepleri, Denizli İdare Mahkemesi tarafından muhtelif zamanlarda, “iç hukukta gerekli olan şartların karşılanmadığı” gerekçesiyle ek bir inceleme olmaksızın reddedilmiştir. Bu kararlar, Denizli Bölge İdare Mahkemesi tarafından, “başvuranlar tarafından öne sürülen hiçbir iddianın ilk derece mahkemesi kararını bozmak için yeterli gerekçe oluşturmadığı” nedeniyle onanmıştır. Aralık 2003’te Danıştay’ın söz konusu kararları bozması ve davayı ilk derece mahkemesine geri göndermesiyle Denizli İdare Mahkemesi, 12.05.2004 tarihinde, Danıştay’ın kararına uyarak başvuranlar hakkındaki disiplin yaptırımlarının iptaline karar vermiştir. Bu süre içinde başvuranlar hakkında başlatılan cezai yargılama, başvuranların yasadışı silahlı bir örgüte yardım ve yataklık yapma suçlarından beraat etmeleri ile sonuçlanmıştır. Başvuranlar, 13.08.2002 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Başvuruya konu olan yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlem, 04.11.1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Öğrencilerin Disiplin İşlemleri” başlıklı 54. maddesi ile 13.01.1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “Yükseköğretim Kurumundan Çıkarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları” başlıklı 10. maddesinin (e) bendine dayanmaktadır.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, eğitim hakkının esas itibarıyla kurallara uyulmasını sağlamak amacıyla, bir eğitim kurumundan uzaklaştırma veya çıkarma da dâhil olmak üzere disiplin tedbirlerine başvurmayı engellemeyeceğini, ancak bu tip tedbirlere başvurma’nın demokratik toplum düzeninin gereklerinden olduğu açıkça ortaya konması ve uygulamanın AİHS’de yer alan diğer haklarla ters düşmemesi gerektiğini belirtmiştir. AİHM, 03.03.2009 tarihinde, başvuranların ifade özgürlüğünü kullanmaları nedeniyle iki dönem süresince okuldan uzaklaştırıldıkları, başvuranların daha sonra okuluna dönebilmiş olsa bile maddi ve manevi zararları telafi edilmediğinden başvuranların mağduriyetinin devam ettiği hususlarını da gözeterek AİHS’e Ek 1 No’lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine, bu ihlaller nedeniyle başvuranların her birine 1.500 EUR manevi tazminat ödenmesine oy birliğiyle karar vermiştir.

Hasan ve Eylem Zengin / Türkiye Davası

Başvuru (No. 1448/04), zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinden muaf tutulma isteğinin kabul edilmemesinin eğitim hakkının yanı sıra düşünce, vicdan ve din özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

Başvuran (Hasan Zengin), 23.02.2001’de İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne başvurarak kızının (Eylem Zengin) zorunlu din kültürü ve ahlâk bilgisi derslerinden muaf tutulmasını talep etmiştir. Başvuran bu talebine gerekçe olarak ailesinin Alevi olduğunu belirtmiş, İHEB gibi uluslararası sözleşmeler bağlamında, ebeveynlerin çocuklarının alacağı eğitim şeklini seçme hakları bulunduğunu dile getirmiştir. Buna ilave olarak, zorunlu din kültürü ve ahlâk bilgisi dersinin laiklik ilkesi ile bağdaşmadığını ileri sürmüştür. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü, bu talebi, 02.04.2001 tarihli kararı ile “din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin ilk ve ortaöğretimde zorunlu olarak okutulmasının Anayasanın 24. maddesi ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 12. maddesinde yer aldığı” gerekçesiyle reddetmiştir. İstanbul İdare Mahkemesi, ret işleminin iptali talebiyle başvuranın açtığı davayı 28.12.2001 tarihinde reddetmiştir. Başvurucunun temyiz başvurusu ise Danıştay tarafından 14.04.2003 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Karar, başvurana 05.08.2003 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuran, 02.01.2004 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin ilk ve ortaöğretimde zorunlu olmasına ilişkin işlem, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 24. maddesi ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 12. maddesine dayanmaktadır:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 24. maddesi, din ve vicdan hürriyetini düzenlemektedir:

Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devlet’in gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 12. maddesi, eğitimde laiklik ilkesini düzenlemektedir:

Türk Milli Eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilköğretim ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, demokratik bir toplumda öğrencilerin dini konular hakkında düşünce, vicdan ve inanç özgürlüğü çerçevesinde eleştirel bir bakış oluşturmalarını sadece eğitimde çoğulculuğun sağlayabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, çocuklarına karşı eğitim gibi doğal bir yükümlülüğü yerine getirmekte olan ebeveynlerin devletten dini ve felsefi inançlarına saygı göstermesini talep edebileceğini; devletin de eğitim programının tamamı boyunca, ister dini ister felsefi olsun, ebeveynlerin inançlarına saygı göstermesi gerektiğini vurgulamıştır. AİHM, 09.10.2007 tarihinde, Türkiye’de hâkim olan dinsel çeşitliliğin din kültürü ve ahlâk bilgisi derslerinde dikkate alınmadığı ve özellikle, Alevi inancına sahip topluluğun Türk nüfusundaki oranının çok büyük olmasına rağmen, öğrencilerin Alevi inancı hakkında eğitim almadıkları hususlarını da gözeterek AİHS’e Ek 1 No’lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine oy birliği ile karar vermiştir.

Altınay / Türkiye Davası

Başvuru (No. 37222/04), Yüksek Öğretim Kurulu'nun Temmuz 1998’de aldığı katsayı kararı nedeniyle istenilen fakülteye gidilememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca, üniversiteye giriş sistemine getirilen değişiklikler ve geçici madde eksikliği nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı öne sürülmüş ve tazminat talebinde bulunulmuştur.

Başvuran, liseden mezun olduktan sonra üniversite de iletişim bilimleri fakültesinde öğrenim görmek ve bunun akabinde gazetecilik mesleğini icra etmek amacıyla 1995 yılında iletişim meslek lisesinde eğitim görmeye başlamıştır. Başvuran meslek lisesinde son sınıftayken, Yükseköğretim Kurulu, 30.07.1998 tarihinde, üniversiteye giriş kurallarına ve özellikle de Öğrenci Seçme Sınavına değişiklik getirerek yeni bir sistem oluşturan 2547 sayılı Kanun’a dayalı bir genelge yayımlamıştır. Genelgeye göre yeni sistemde, düz lise mezunu olanlar ve iletişim fakültesinde eğitimi verilen programlar ya da buna en yakın programlarda eğitim alan mezunlar için lisede elde ettikleri ortalama nota 0,5’lik bir katsayı uygulanmakta ve iletişim meslek lisesi mezunları ile söz konusu fakültede eğitimi verilen programların “devamı ya da en yakın program olmayan” dersleri alan mezunlar için de 0,2’lik bir katsayı uygulanmaktaydı. Buna göre sınav sonuçlarının hesaplamasına giren ve ağırlıklı not ortalaması katsayısı uygulaması, başvuranın da aralarında bulunduğu iletişim meslek lisesi mezunlarını düz lise mezunlarına kıyasla daha olumsuz etkilemiştir.

06.06.1999 tarihinde yükseköğrenime giriş sınavına katılan başvuran, 06.09.1999 tarihinde iletişim bilimleri fakültesine giriş için yeterli puanı alamadığı belli olmuştur. Başvuran, lise not ortalamasına 0,2 puanlık katsayı uygulanmadan ve dolayısıyla yeni sistem tarafından getirilen değişiklikler olmadan sınavda aldığı notun istediği iletişim fakültesine kayıt yaptırması için yeterli olduğu iddiasıyla 20.10.1999 tarihinde Danıştay’a itirazda bulunmuştur. Danıştay savcısı, Danıştay’ın ilgili dairesini “meslek liselerine ilişkin yeni kuralların derhal uygulanmasının ve yayımlanan genelgeyle ilgili geçiş döneminin bulunmamasının meslek lisesi öğrencilerini olumsuz etkilediği” gerekçesiyle 30.07.1998 tarihli genelgenin uygulanmasına ilişkin maddelerin iptaline davet etmiştir. Ancak Danıştay 8. Dairesi, 01.05.2001 tarihinde, “1998-1999 öğretim yılı itibarıyla üniversiteye giriş konusunda yapılan değişikliğin, lise öğrencilerinin eğitimleriyle süreklilik arz eden dönemde, üniversite eğitimine yönelmeyi sağladığı” gerekçesiyle başvuranın itirazını reddetmiştir. Başvuranın temyiz talebi 20.11.2003 tarihinde Danıştay tarafından reddedilmiştir. Karar, başvurana 25.02.2004 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuran, 16.08.2004 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan üniversiteye giriş sınavında katsayı uygulamasına ilişkin işlem, Mürsel Eren / Türkiye Davası (No. 60856/00) ile aynı hükümlere (mülga 1981 tarihli 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu’nun 10. maddesi) dayanmaktadır.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, eğitim hakkının demokratik bir toplumda temel bir yer işgal ettiğini ancak önemine rağmen bu hakkın mutlak olmadığını, doğası gereği devlet tarafından düzenleme yapılması sonucunda bazı kısıtlamalar olabileceğini belirtmiş, getirilen bu kısıtlamaların ilgili kişiler açısından öngörülebilir olması ve meşru bir amaç gütmesi gerektiğini vurgulamıştır. AİHM, 09.07.2013 tarihinde, mesleki yönelimini belirleyen başvuranın sınavın uygulanmasına kısa süre kala üniversiteye giriş şartlarına getirilen değişikliğin öngörülemez niteliği ve başvuranın durumuna uygulanabilir hiçbir geçici tedbirin alınmaması hususlarını da gözeterek AİHS’e Ek 1 No’lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle başvurana 5.000 EUR manevi tazminat ödenmesine oy birliği ile karar vermiştir. Ayrıca, AİHM, üniversiteye giriş sistemine getirilen değişiklikler ve geçici madde eksikliği nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiasını oybirliğiyle reddetmiştir.

Mehmet Reşit Arslan ve Orhan Bingöl / Türkiye Davası

Başvurular (No. 47121/06; 13988/07; 34750/07), F Tipi Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar ve fiili uygulamalarla uzaktan eğitim yoluyla takip edilen yükseköğrenim programı için gerekli olan bilgisayar kullanımının ve kaynaklara ulaşımın kısıtlanmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca, iddiaya ilişkin şikâyetin usul hükümleri gözetilmeksizin İnfaz Hâkimliği tarafından reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği ileri sürülmüş ve tazminat talebinde bulunulmuştur. Konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 13988/07 ve 34750/07 numaralı bireysel başvuru dosyaları, 47121/06 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiştir.

Mehmet Reşit Arslan'ın 47121/06 numaralı başvurusu

Başvuran İzmir Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde terör suçlusu hükümlüsü olarak kalmaktayken 13.03.2006 tarihinde, cezaevi idaresinden, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı hakkında Kanun'un 67. maddesinin 3. fıkrasıyla koşullu olarak sunulan bir imkân olan bilgisayar ve internet erişimine izin verilmesini talep etmiştir. Başvuranın talebi üzerine, İzmir Cezaevi idaresi 24.03.2006 tarihinde, “başvuranın, tutuklu olduğu halde yasa dışı örgütün diğer tutuklu üyeleriyle ilişkilerini sürdürdüğü ve herhangi bir eğitim kurumuna kayıtlı olmadığı” gerekçesiyle söz konusu talebin uygun olmadığını belirtmiştir. Başvuran, 03.04.2006 tarihinde İnfaz Hâkimliğine başvurarak, bu kararın kaldırılmasını talep etmiş, İzmir İnfaz Hâkimliği dosyayı inceledikten sonra, 04.04.2006 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir. Başvuranın bu kararın iptaline yönelik yaptığı 14.04.2006 tarihinde başvuru, İzmir Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, dosya üzerinden incelenerek, 27.04.2006 tarihinde reddedilmiş ve başvuran, 19.09.2006 tarihinde AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuran İzmir Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde terör suçlusu hükümlüsü olarak kalmaktayken bir uzaktan eğitim programı aracılığıyla yükseköğrenimini sürdürmek amacıyla 2006 yılının Haziran ayında düzenlenen üniversiteye giriş sınavına katılmış; bu sınav sonucunda uzaktan eğitim programı bulunan Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine 2006-2007 öğretim yılı için kaydolmuştur. Daha sonra başvuran, Bolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevine nakledilmiştir.

Mehmet Reşit Arslan'ın 37750/07 numaralı başvurusu

a. Hesap ve çeviri fonksiyonlarına sahip elektronik cihazın geri verilmesine ilişkin talep

Başvuranın İzmir Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi idaresi aracılığıyla edindiği İngilizce-Türkçe çeviri ve hesap fonksiyonları bulunan elektronik bir cihazı hücrelerinde kullanmasına izin verilmiştir. Başvuranın Bolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevine nakledilmesinin ardından, söz konusu cihaz emanete alınmış ve başvuranın cihazın kendisine geri verilmesine ilişkin talebi, “17.06.2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik tarafından öngörülen eşya listesinde bulunmadığı” gerekçesiyle cezaevi idaresi tarafından reddedilmiştir. Başvuran, 15.01.2007 tarihinde İnfaz Hâkimliğine başvurarak, bu kararın kaldırılmasını talep etmiş, İzmir İnfaz Hâkimliği dosyayı inceledikten sonra, 29.01.2007 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir. Başvuranın bu kararın iptaline yönelik yaptığı başvuru, İzmir Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, dosya üzerinden incelenerek, 16.02.2007 tarihinde reddedilmiştir.

b. Bilgisayar edinilmesine ve kullanılmasına ilişkin talep

Başvuran, 09.03.2007 tarihinde, “Anadolu Üniversitesinde iktisadi ve idari bilimler alanında uzaktan eğitim gördüğü ve bilgisayar derslerinin zorunlu olduğu” gerekçesiyle Bolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi idaresinden bir bilgisayar satın almasına ve kullanmasına izin verilmesini talep etmiştir. Cezaevi idaresi, 29.03.2007 tarihli kararı ile “5275 sayılı Kanun’un 67. maddesinin 4. fıkrasının belirli bir tehlike arz eden kişiler veya başvuran gibi yasa dışı bir örgüte üye olmaktan mahkûm edilen hükümlüler için bilgisayar ve internet kullanımının kısıtlanması olanağını öngördüğü” gerekçesiyle başvuranın talebini reddetmiştir. Başvuran, İnfaz Hâkimliğine başvurarak, bu kararın kaldırılmasını talep etmiş, Bolu İnfaz Hâkimliği dosyayı inceledikten sonra, 19.04.2007 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir. Başvuranın bu kararın iptaline yönelik yaptığı başvuru, Bolu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, dosya üzerinden incelenerek, 16.05.2007 tarihinde reddedilmiştir.

Başvuran, bu taleplerinin reddedilmesinin ardından 20.07.2007 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Orhan Bingöl'ün 13988/07 numaralı başvurusu

Başvuran Kocaeli Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde terör suçlusu hükümlüsü olarak kalmaktayken bir uzaktan eğitim programı aracılığıyla yükseköğrenimini sürdürmek amacıyla 2006 yılının Haziran ayında düzenlenen üniversiteye giriş sınavına katılmış, bu sınavın sonucunda bir yükseköğretim kurumuna kabul edilmesi için yeterli olduğunu düşündüğü bir puan almıştır. Başvuran, 01.08.2006 tarihinde, “uzaktan eğitim veren bir yükseköğretim kurumunda yükseköğrenimine devam etmek istediği ve bu programa devam edebilmesi için mutlak suretle bu iki araca ihtiyacı olduğu” gerekçesiyle cezaevi idaresinden bilgisayar ve internet erişimi için izin talep etmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı, başvuranın talebini, 08.08 2006 tarihinde 5275 sayılı Kanun’un 67. maddesinin 4. fıkrasına dayanarak reddetmiştir. Başvuran, İnfaz Hâkimliğine başvurarak, bu kararın kaldırılmasını talep etmiş, Kocaeli İnfaz Hâkimliği dosyayı inceledikten sonra, 23.08.2006 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir. Başvuranın bu kararın iptaline yönelik yaptığı başvuru, Kocaeli Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, dosya üzerinden incelenerek, 07.09.2006 tarihinde reddedilmiş ve başvuran, 20.02.2007 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan uzaktan eğitim yoluyla katılınan yükseköğrenim dersleri için gerekli olan bilgisayar kullanımı ve kaynaklara ulaşımın kısıtlanmasına ilişkin işlem, 13.12.2004 tarihli, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 67. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları ile 20.03.2006 tarihli, 2006/10218 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün 90. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkralarına dayanmaktadır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 67. maddesi, hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkını düzenlemektedir:

(3) Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internette yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 90. maddesi, hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkını düzenlemektedir:

(5) İşlediği suçun nitelik ve işleniş biçimi göz önüne alındığında, toplum için ciddi bir tehlike oluşturan, kurumdaki tutum ve davranışlarıyla, suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülerin, idare ve gözlem kurulu kararıyla televizyon yayınlarını izlemesine ve bilgisayar ile internetten yararlanmasına izin verilmez.

Başvuruları değerlendiren AİHM, AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin Sözleşmeciler Devletlere belli eğitim kurumlarını kurma veya destekleme yükümlülüğünü getirdiği şekilde yorumlanamayacak olmasına rağmen, bu tür kurumları kuran bir devletin bu kurumlara etkin erişimi sağlama yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle, belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim, AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin birinci cümlesinde yer alan hakkın ayrılmaz bir parçasıdır. AİHM, 07.10.2019 tarihinde, başvuranların eğitim hakkından yararlanmaya ilişkin taleplerinin yeterli gerekçeler olmadan reddedildiği ve ulusal mahkemelerin başvuranların eğitim hakkı ile kamu düzeninin gerekleri arasında adil bir denge kuramadıkları hususlarını da gözeterek AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine oy birliği ile karar vermiştir. Ayrıca AİHM, adil yargılanma hakkı ile ilgili iddianın esastan incelenmesine gerek olmadığına ve tazminat taleplerinin reddedilmesine karar vermiştir.

Çölgeçen ve Diğerleri / Türkiye Davası

Başvurular (No. 50124/07; 53082/07; 53865/07; 399/08; 776/08; 1931/08; 2213/08; 2953/08), öğrencisi olunan üniversite yönetimine verilen dilekçede dile getirilen görüşlerden dolayı disiplin cezası verilmesi ve bu sebeple okula devam edilememesinin ifade özgürlüğünü ve eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. Konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 53082/07; 53865/07; 399/08; 776/08; 1931/08; 2213/08 ve 2953/08 numaralı bireysel başvuru dosyaları, 50124/07 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiştir.

2001 yılı Kasım ayında muhtelif tarihlerde başvuruların (toplam 8 başvuran) da dâhil olduğu bazı öğrenciler, okul yönetimlerine Kürtçenin seçmeli ders olarak okutulması için eş zamanlı olarak dilekçeler vermişlerdir. Başvuranların öğrenim gördüğü İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, matbu bir metin içeren dilekçelerin “terör örgütüne düzenlenmiş bir kampanya çerçevesinde verildiği” gerekçesiyle başvuru hakkında soruşturma başlatmıştır. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Kurum İdari Kurulu’nun 14.02.2002 tarihli kararı ile iki başvurana bir veya iki yarıyıl için üniversiteden uzaklaştırma, diğer başvuranlara yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezası verilmiştir. Başvuranların yürütmenin durdurulması için ayrı ayrı yaptıkları talepleri reddedilmiş ancak İstanbul İdare Mahkemesi, 09.05.2002 tarihinde “başvuranlara verilen disiplin cezalarının kanuna aykırı olduğu ve dolayısıyla bu cezaların uygulanmasının başvuranlara telafisi mümkün olmayacak zararlar vereceği” gerekçesiyle disiplin cezalarını iptal etmiştir. Başvuranlar bu tarihten sonra okuluna devam edebilmiştir.

Başvuranların her biri, 2004 yılında muhtelif tarihlerde demokratik haklarından biri olan dilekçe haklarını kullanmaları sonucunda verilen disiplin cezaları nedeniyle eğitim ve öğrenim olanaklarının ellerinden alındığını ve psikolojik olarak zarar gördüklerini ileri sürerek maddi ve manevi zararının tazmin edilmesi için Üniversite yönetimine başvurmuş, talebinin reddedilmesi üzerine İstanbul İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmışlardır. İstanbul İdare Mahkemesi, 2004 yılı Eylül ayı ile 2005 yılı Ocak ayı arasında aldığı kararlarında “başvuranların eğitim haklarının engellendiği ve haklarında yöneltilen suçlamalar nedeniyle şeref ve haysiyetlerinin zarar gördüğü” gerekçesiyle başvuranlara tazminat ödenmesine hükmetmiştir. Kararların istinafi üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, 2007 yılı Mart ayı ile Ekim ayı arasında, “disiplin cezalarının yürütmesinin durdurulmasının ardından, üniversite yönetimi tarafından, öğrencilerin bahar döneminde giremedikleri sınavları telafi etmeleri amacıyla Temmuz ayında yapılan bütünleme sınavlarına girmelerine izin verildiği ve dolayısıyla manevi tazminat ödenmesini gerektirecek koşulların oluşmadığı” gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararlarını bozarak davaları reddetmiştir. Başvuranlar, 2007 yılı Kasım ayı ile 2008 yılı Ocak ayı arasında muhtelif tarihlerde, AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Başvuruya konu olan yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlem, İrfan Temel ve Diğerleri / Türkiye Davası (No. 36458/02) ile aynı hükümlere (04.11.1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Öğrencilerin Disiplin İşlemleri" başlıklı 54. maddesi ile 13.01.1985 tarihli ve 18634 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin "Yükseköğretim Kurumundan Çıkarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları" başlıklı 10. maddesinin (e) bendine) dayanmaktadır.

Yükseköğretim Kanunu'nun 54. maddesi, öğrencilerin disiplin işlerini düzenlemektedir:

Soruşturma, yetkiler ve cezalar:

- a. Yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükun, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelleme gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysiyetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suç oluşturursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları verilir.
- b. Bir fakülte, enstitü veya yüksekokulun içinde veya dışında öğrencilerin işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve doğrudan gerekli cezayı vermeye veya disiplin kuruluna sevk etmeye ilgili fakülte dekanı, enstitü veya yüksekokul müdürü yetkilidir.
- c. Disiplin soruşturmasına, olay öğrenilince derhal başlanılır ve soruşturma en geç on beş gün içinde sonuçlandırılır.
- d. Hakkında kovuşturma yapılan öğrenciye sözlü veya yazılı savunma hakkı verilir. Tanınan süre içinde savunma yapmayan öğrenci bu hakkından vazgeçmiş sayılır.
- e. Disiplin cezaları, ilgili öğrenciye yazı ile bildirilir. Durum, öğrenciye burs veya kredi veren kuruluşa ve Yükseköğretim Kuruluna duyurulur. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararlarına karşı on beş gün içinde üniversite yönetim kuruluna itiraz edilebilir. Cezalar öğrencinin dosyasına ve siciline işlenir.
- f Bu maddeye göre yapılacak işlemler sırasında gerekirse öğrenciye, bağlı bulunduğu öğretim kuruluşunda, ilan yoluyla tebligat yapılabilir.
- g. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı bütün yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu, emniyet makamları ve ilgili askerlik şubelerine bildirilir.

Mülga Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 10. maddesi, öngörülmemiş disiplin suçlarını düzenlemekteydi:

Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- 2) Kanun dışı kuruluşlara üye olmak, bu kuruluşlar adına faaliyet yapmak veya yardımda bulunmak,

Başvuruyu değerlendiren AİHM, eğitim hakkının esas itibarıyla kurallara uyulmasını sağlamak amacıyla, bir eğitim kurumundan uzaklaştırma veya çıkarma da dâhil olmak üzere disiplin tedbirlerine başvurmayı engellemeyeceğini, ancak bu tip tedbirlere başvurmanın demokratik toplum düzeninin gereklerinden olduğu açıkça ortaya konması ve uygulamanın AİHS’de yer alan diğer haklarla ters düşmemesi gerektiğini belirtmiştir. AİHM, 12.12.2017 tarihinde, başvuranların ifade özgürlüğünü kullanmaları nedeniyle okuldan uzaklaştırıldıkları, başvuranların daha sonra okuluna dönebilmiş olsa bile maddi ve manevi zararları telafi edilmediğinden başvuranların mağduriyetinin devam ettiği hususlarını da gözeterek AİHS’e Ek 1 No’lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine, bu ihlaller nedeniyle başvuranların her birine 1.500 EUR manevi tazminat ödenmesine oy çokluğuyla karar vermiştir. Başvuruyu inceleyen yedi Hâkimin ikisi, başvuranların aldıkları disiplin cezalarının kısa süre sonra hukuk sistemi tarafından tamamen kaldırmasının eğitim hakkını ihlalini telafi ettiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmamıştır.

Çam / Türkiye Davası

Başvuru (No. 51500/08), yetenek sınavının başarıyla geçilmesine rağmen görme engeli nedeniyle Konservatuvara kaydının yapılmamasının ayrımcılık yasağını ve eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir.

Görme engelli olan başvuran, 2004-2005 öğretim yılı için İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nın giriş sınavına 15.06.2004 tarihinde başvurmuş, 21 ve 31 Ağustos 2004 tarihlerinde bağlama çalarak söz konusu Konservatuvarın giriş sınavlarına girmiştir. Başvuran, 07.09.2004 tarihinde Konservatuvara giriş sınavını kazanması üzerine Konservatuarda eğitim görmeye elverişli olduğunu gösteren bir sağlık raporu almak amacıyla Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ne başvurmuştur. Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlık Kurulu tarafından 16.08.2004 tarihinde tanzim edilen raporda, başvuranın Konservatuarda görme yetisi gerektirmeyen bölümlerde eğitim ve öğretim alabileceği bildirilmiştir. 20.09.2004 tarihinde, Konservatuar Müdürlüğü tarafından, Konservatuardaki yedi bölümün görmeyi gerektirmeyen bölümler olmadığı hususu dikkate alınarak ve dolayısıyla, ilgilinin söz konusu Konservatuarda eğitim ve öğretim görmeye elverişli olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla Başhekimden yeni bir sağlık raporu düzenlenmesi talep edilmiş, başvuranın kaydının yapılması yönündeki talebi reddetmiştir.

Başvuranın ebeveynleri, 24.09.2004 tarihinde, kızları adına, Konservatuara kaydının kabul edilmemesiyle ilgili Konservatuar kararına karşı yürütmeyi durdurma için İstanbul İdare Mahkemesi'ne başvurmuştur. İstanbul İdare mahkemesi, “2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27. maddesinin 2. fıkrasında sıralanan koşulların mevcut olmadığı” gerekçesiyle başvuranın yürütmenin durdurulması talebini 14.10.2004 tarihinde reddetmiştir. Başvuranın ebeveynleri, 26.10.2004 tarihinde, kızlarının adına, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi önünde bu karara karşı itirazda bulunmuşlardır. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, 28.10.2004 tarihinde, “ihtilaf konusu kararın, telafisi güç veya imkânsız olan bir zarara sebep olacak nitelikte olmaması ve söz konusu kararın yasaya aykırı olmaması” gerekçesiyle söz konusu başvuruyu reddetmiştir.

Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimi tarafından, 29.11.2004 tarihinde, 16.08.2004 tarihli sağlık raporundaki “görmeyi gerektirmeyen Konservatuar bölümlerinde eğitim ve öğretim görebilir” ibaresi “eğitim ve öğretim göremez” olarak değiştirilmiştir.

Başvuranın ebeveynleri, 18.07.2005 tarihinde, başvuranın Konservatuara kaydının yapılmamasına dair kararın iptal edilmesi talebi, İstanbul İdare Mahkemesi tarafından, 14.10.2005 tarihinde reddedilmiştir. Başvuranın ebeveynleri, 18.04.2006 tarihinde, kızlarının adına, İstanbul İdare Mahkemesi’nin red kararına karşı temyiz başvurusunda bulunmak için Danıştay’a başvurmuşlardır. Danıştay, 19.02.2008 tarihli kararıyla, temyiz başvurusunu “kararın yasaya aykırı olmadığı ve usul kurallarına uygun olduğu” gerekçesiyle reddetmiş ve iptali istenilen kararı onamıştır. Karar, başvurana 28.04.2008 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuran, 23.10.2008 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan yetenek sınavının başarıyla geçilmesine rağmen görme engeli nedeniyle Konservatuara kaydının yapılmamasına ilişkin işlem, herhangi bir mevzuata dayanmamaktadır.

Ancak gerek eğitim hakkı gerekse engelli hakları Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, Milli Eğitim Temel Kanunu’nda ve Engelliler Hakkında Kanun’da yer almaktadır.

Anayasanın 42. maddesi, eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevini düzenlemektedir:

Madde 42 – Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

24.04.1973 tarihli 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Türk Milli Eğitiminin Temel İlkelerini düzenlemektedir:

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri

I. Genellik ve eşitlik

(...)

Madde 4. Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır.

(...)

II. Eğitim Hakkı

(...)

Madde 7. İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

(...)

V. Fırsat ve İmkân Eşitliği

Madde 8. Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır.

(...)

Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 15. maddesi, engellilerin eğitim ve öğretim hakkını düzenlemektedir:

Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır.

Genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak (...) planlamalara yer verilir.

(...) eğitim programlarına farklı nedenlerle geç başlamış engellilerin bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Üniversite öğrencilerinden engelli olanların öğrenime etkin katılımlarını sağlamak amacıyla (...) yükseköğretim kurumları bünyesinde, engellilere uygun araç-gereç ve ders materyallerinin, uygun eğitim, araştırma ve barınma ortamlarının temini ile eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunların çözümü gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulur (...).

(...) Engellilerin (...) eğitim, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma yazılı, sesli, elektronik [kitap]; alt yazılı, işaret dili tercümeli (...) ve benzeri materyal temin edilmesine ilişkin gerekli işlemler Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülür.

Başvuruları değerlendiren AİHM, AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin Sözleşmeci Devletlere özel eğitim kurumlarını kurma veya destekleme yükümlülüğünü getirdiği şekilde yorumlanamayacak olmasına rağmen, bu tür kurumları kuran bir devletin bu kurumlara etkin erişimi sağlama yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle, belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim, AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin birinci cümlesinde yer alan hakkın ayrılmaz bir parçasıdır. AİHM, 23.02.2016 tarihinde, başvurana Konservatuarda eğitim görme imkânının verilmemesinin dayanağının kanun değil okulun yönetmeliği olduğu ve başvuranın yalnızca görme engelli olması nedeniyle, objektif ve makul bir gerekçe sunulmaksızın, söz konusu Konservatuvarın Müzik Bölümünde eğitim görme imkânının tanınmadığı hususlarını da gözeterek AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ve bu ihlaller nedeniyle başvurana 10.000 EUR manevi tazminat ödenmesine oy birliğiyle karar vermiştir.

Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye Davası

Başvuru (No. 21163/11), Alevi inancına sahip olan ailelerin ilk ve orta dereceli okullarda zorunlu olarak okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersinden çocuklarının muaf tutulması isteğinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

Başvuranlar (toplam on dört başvuran), 22.06.2005 tarihinde MEB'den DKAB ders programının değiştirilmesi amacıyla Alevi inancına mensup din büyükleriyle istişarelerde bulunulmasını ve söz konusu ders müfredatında Alevilerin kültür ve felsefelerine de yer verilmesini talep etmişlerdir. MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, 15.07.2005 tarihli cevap yazısında, ilköğretimde kullanılan DKAB ders kitaplarında, toplumun bütünü tarafından benimsenen ortak ahlaki ve dini değerlerin öğretimine öncelik verildiğini belirtmiştir. Taleplerine olumsuz yanıt verilen başvuranlar ile birlikte 1905 kişi daha, Ankara İdare Mahkemesi'nde MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün kararı hakkında iptal davası açmışlardır. Ankara İdare Mahkemesi, 01.10.2009 tarihli kararla başvuranların davasını reddetmiştir. Danıştay, başvuranların temyiz talebini 13.07.2010 tarihinde reddetmiştir. Karar, başvuranlara 02.08.2010 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuranlar, 02.02.2011 tarihinde AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Başvuruya konu olan din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin ilk ve ortaöğretimde zorunlu olmasına ilişkin işlem, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 24. maddesi ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 12. maddesine dayanmaktadır:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 24. maddesi, din ve vicdan hürriyetini düzenlemektedir:

Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devlet'in gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 12. maddesi, eğitimde laiklik ilkesini düzenlemektedir:

Türk Milli Eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilköğretim ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, demokratik bir toplumda öğrencilerin dini konular hakkında düşünce, vicdan ve inanç özgürlüğü çerçevesinde eleştirel bir bakış oluşturmalarını sadece eğitimde çoğulculuğun sağlayabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, çocuklarına karşı eğitim gibi doğal bir yükümlülüğü yerine getirmekte olan ebeveynlerin devletten dini ve felsefi inançlarına saygı göstermesini talep edebileceğini; devletin de eğitim programının tamamı boyunca, ister dini ister felsefi olsun, ebeveynlerin inançlarına saygı göstermesi gerektiğini vurgulamıştır. AİHM, 16.09.2014 tarihinde, Türkiye'de hâkim olan dinsel çeşitliliğin din kültürü ve ahlâk bilgisi derslerinde dikkate alınmadığı ve özellikle, Alevi inancına sahip topluluğun Türk nüfusundaki oranının çok büyük olmasına rağmen, öğrencilerin Alevi inancı hakkında eğitim almadıkları hususlarını da gözeterek AİHS'e Ek 1 No'lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine oy birliği ile karar vermiştir.

Enver Şahin / Türkiye Davası

Başvuru (No. 23065/12), üniversite binalarının fiziksel engelli öğrencilerin eğitimlerine devam etmelerini sağlayacak biçimde düzenlenmesi isteğinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Ayrıca, devletin bu konuda kendisine düşen pozitif tedbirleri almamasının ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddia edilmiş ve tazminat talebinde bulunulmuştur.

Başvuran, 2005 yılında, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nde makine öğretmenliğinin birinci yılında eğitim gördüğü sırada bir kaza geçirmiştir. Bu kazada ağır yaralanan ve bacakları felç kalan başvuran, fiziksel durumu kendisine okula geri dönme imkânı sağlayıncaya kadar öğrenimine ara vermiştir. Başvuran, 17.03.2007 tarihinde öğrencisi olduğu fakülteye başvurarak, üniversite binalarının 2007-2008 akademik yılı boyunca öğrenimine yeniden başlamasını sağlayacak şekilde düzenlenmesini talep etmiştir. Fakülte, 25.05.2007 tarihli cevap yazısında, “fakülte binasının 3.000 öğrenciyi kabul edebilecek şekilde, çok katlı olarak tasarlandığını ve inşa edildiğini, ayrıca binanın mimarisinin yeniden incelenemeyeceğini” belirtmiştir. Başvuran, “Anayasa’nın 42. maddesi, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un 15. maddesi ve AİHS’e Ek 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesinin gereği olarak, fırsat eşitliği ilkesine saygı çerçevesinde vatandaşlarının eğitim hakkının güvence altına alınmasının devletin sorumluluğu altında olduğu” gerekçesiyle 16.08.2007 tarihinde, Fırat Üniversitesinin Rektörüne ve Fakültenin Dekanına, noter yoluyla, kendilerini talep edilen düzenlemeleri gerçekleştirmeye davet eden bir ihtarname göndermiştir. Rektörlük, 10.09.2007 tarihli yazıyla, “ileri sürülen düzenlemelere ilişkin hususun kamu malları konusundaki kurallara saygı çerçevesinde öngörülmesi gerektiğini ve bu durumun zaman alabileceğini” belirterek bu ihtarnameye cevap vermiştir. Başvuran, 15.11.2007 tarihinde, Elazığ İdare Mahkemesine başvurarak, üniversite idaresinin kendisinin eğitim hakkını kullanmasını engelleyen fiziki engelleri kaldırmamakla suçlamış, manevi tazminat olarak 25.000 TL ve maddi tazminat olarak 30.000 TL talep etmiştir.

Fakülte, 13.10.2008 tarihinde, başvuranın da aralarında bulunduğu bazı öğrencilerin art arda iki kez geri dönmeleri sırasında kayıtlarını yenilemedikleri gerekçesiyle, bu öğrencilerin ilişkilerini kesmiştir.

Elazığ İdare Mahkemesi, 09.04.2010 tarihinde, başvuranın itirazını reddetmiştir. Başvuranın temyizi üzerine Danıştay, 18.01.2011 tarihinde ilk derece mahkemesi kararının usul ve kanuna uygun olduğu kanaatine vararak, bu kararın onaylanmasına ve temyiz başvurusunun reddedilmesine ilişkin bir karar vermiştir. Bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebini de Danıştay, 28.09.2011 tarihli kararı ile reddetmiştir. Bu kararın tebliğ edilmesi üzerine başvuran, 14.03.2012 tarihinde AİHM’e bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruya konu olan üniversite binalarının fiziksel engelli öğrencilerin eğitimlerine devam etmelerini sağlayacak biçimde düzenlenmesi isteğinin kabul edilmemesine ilişkin işlem, herhangi bir mevzuata dayanmamaktadır.

Ancak gerek eğitim hakkı gerekse engelli hakları Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’da yer almaktadır.

Anayasanın 42. maddesi, eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevini düzenlemektedir:

Madde 42 – Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un 3. maddesinin (f) fıkrası, erişilebilirlik kavramını tanımlamıştır:

f) Erişilebilirlik: Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını ifade eder.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un geçici 2. maddesi, kamu kurum ve kuruluşlarının binalarını engellilerin erişilebilirliğine uygunluğunu göre düzenlemektedir:

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl 2 içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilir.

Başvuruyu değerlendiren AİHM, uluslararası metinlerde birçok defa yer verilen eğitim hakkının kullanılmasında ayrımcılık yapılmamasının ve temel evrensellik ilkelerinin önemini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, bu temel ilkeleri güvence altına almak için en uygun olduğu kabul edilen aracın herkes ve özellikle engelli kişiler için fırsat eşitliğini desteklemeyi amaçlayan kapsayıcı eğitim olduğunu vurgulamıştır. AİHM, 30.01.2018 tarihinde, kapsayıcı eğitimin devletlerin uluslararası sorumluluğunun bir parçasını oluşturduğu ve başvuran için Fakülte binasına erişilebilirlik sorununun devletin pasif kalmakla yetinemeyeceği bir görevi olduğu hususlarını da gözeterek AİHS’e Ek 1 No’lu Protokolün 2. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine ve eğitim hakkının ihlali nedeniyle başvurana 10.000 EUR manevi tazminat ödenmesine oy birliği ile karar vermiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararlarının incelenmesiyle elde edilen bulgular, değerlendirilerek tartışılmıştır.

AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Başvuranlar Yönünden Değerlendirilmesi

AYM ve AİHM'in aldığı kararlarda "ırk, cinsiyet, din, etnik köken, yaş gibi farklılıklara bakılmaksızın, tüm bireylerin eğitimden faydalanması" olarak tanımladığı eğitim hakkı, Türkiye'de 1982 Anayasasının 42. maddesinde, AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde güvence altına alınmıştır. Bu maddelere göre, hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Buradaki "hiç kimse..." ifadesi ile eğitim hakkının kullanılmasında tüm vatandaşlara ayırım gözetilmeksizin eşit muamele edilmesi ilkesini ifade edilmektedir. Bu bilgiler ışığında AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararları başvuranlar yönünden değerlendirildiğinde;

- Erkeklerin eğitim hakkı ihlali iddiasıyla her iki mahkemeye de kadınlardan çok daha fazla başvuru yaptığı görülmektedir. Bu bulgular, erkeklerin eğitim hakkı ihlaline kadınlardan daha fazla maruz kaldığı anlamına geleceği gibi eğitim hakkı ihlali nedeniyle mahkemeye başvuru yapma konusunda erkeklerin kadınlara göre daha cesur olduklarını gösteriyor olabilir.
- Eğitim hakkı ihlali iddiasıyla AİHM'e başvuranların büyük çoğunluğunun 18 ile 31 yaş aralığında bulunduğu görülmektedir. Bu bulgular, Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e yapılan başvuruların ilgili olduğu eğitim kademesi (yükseköğretim) ve iç hukuk yargılama süresi ortalaması (1.339 gün; 3 yıl 8 ay 4 gün) bilgileriyle uyumludur. Ancak eğitim hakkı ihlali iddiasıyla AYM'ye başvuranların yaş bilgilerine gerek alınan gizlilik kararları gerekse raporlaştırılma işleminde yer verilmemesi nedeniyle ulaşılamamıştır. Bu bulgular, AYM kararlarının raporlaştırılma işleminde başvuranın bazı kişisel bilgilerinin üçüncü kişilerden gizlendiği anlamına geleceği gibi raporlaştırılma işleminde gereken özenin gösterilmediğini ortaya koyduğu söylenebilir.

AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Başvurular Yönünden Değerlendirilmesi

Eğitim hakkı önemine rağmen mutlak değildir. Doğası gereği devlet tarafından düzenleme yapılmasını gerektirdiğinden, kabul edilen bazı kısıtlamalara tabi olabilir. Şüphesiz ki eğitim kurumlarını düzenleyen kurallar, toplumun ihtiyaçları, kaynakları ve eğitimin farklı düzeylerine has özelliklerine göre zaman ve mekânda değişiklik gösterebilir. Dolayısıyla ulusal makamlar bu konuda belli bir takdir payından yararlanmaktadırlar. Ancak getirilen kısıtlamaların söz konusu eğitim hakkının özünü zedeleyecek ve etkinliğinden yoksun bırakacak düzeyde olmaması gerekir. Bu nedenle, bu kısıtlamaların ilgili kişiler açısından öngörülebilir olduğuna ve meşru bir amaç güttüğüne dikkat edilmelidir. Ayrıca, bu kısıtlamalar AİHS ve Anayasada benimsenen diğer haklarla da çatışmamalı ve bu hükümler bir bütün olarak düşünülmelidir. Dolayısıyla eğitim hakkı, gerektiğinde, “özel hayata saygı hakkı”, “düşünce, vicdan ve din özgürlüğü” ve “ifade özgürlüğü” gibi hak ve özgürlükler ışığı altında ele alınabilmektedir. Bu bilgiler ışığında AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararları başvurular yönünden değerlendirildiğinde;

- Darbe girişiminin yaşandığı 15 Temmuz 2016 tarihinden sonra eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye yapılan başvuruların büyük çoğunluğunun 21 Temmuz 2016 ile 18 Temmuz 2018 tarihleri arasında yürürlükte olan Olağanüstü Hal (OHAL) sürecinde çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) ile alınan kararlar nedeniyle yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca, darbe girişiminin yaşandığı 15 Temmuz 2016 tarihinden sonra ilan edilen OHAL sürecinde eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye yapılan başvurularda adil yargılanma hakkının yanı sıra kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin arttığı göze çarpmaktadır. Bu bulgular, Türkiye'de OHAL sürecinde KHK'lar çıkarılırken insan haklarının ikinci plana atıldığını, söz konusu KHK'lar yoluyla temel hak ve özgürlüklere kısıtlama getirildiğini gösteriyor olabilir.
- Türkiye'de AYM'ye bireysel başvuru yolunun açıldığı 23 Eylül 2012 tarihinden sonra eğitim hakkı ihlali iddiasıyla AİHM'e sadece bir başvurunun yapıldığı belirlenmiştir. Bu bulgular, AYM'ye bireysel başvuru yolunun açılmasıyla iç hukukta temel hak ve özgürlüklerin daha etkin biçimde korunduğu anlamına gelebilir.

- Eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e yapılan başvuruların ikisinin “kilit dava” olarak belirlendiği göze çarpmaktadır. Ayrıca, AİHM'in kilit dava olarak belirlediği iki başvurunun da düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne dayandığı belirlenmiştir. Bu bulgular, eğitim hakkı ile ilgili içtihadın gelişmesi, açıklanması veya değiştirilmesi açısından önemli katkıda bulunan başvuruların yapıldığını göstermektedir.

AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Başvuruların Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiaları Yönünden Değerlendirilmesi

Eğitim hakkı ilkesel olarak, eğitim kurumlarının iç düzenlemelerine uyulmasını sağlamak üzere okuldan geçici ya da daimi olarak uzaklaştırma cezası dâhil, disiplin önlemlerine başvurulmasını hariç tutmamaktadır. Disiplin cezası uygulaması, öğrencilerin kişiliklerinin ve zihinsel yetilerinin geliştirilip biçimlendirilmesi dâhil olmak üzere, bir okulun kuruluşunda var olan hedefe ulaşmaya çalıştığı sürecin ayrılmaz bir parçasını teşkil etmektedir. Ayrıca, AYM ve AİHM, içeriği ekonomik ve toplumsal koşullarda zamana ve yere göre değişebilen eğitim hakkının, esas olarak toplumun ihtiyaçlarına ve kaynaklarına bağlı olarak geliştiğini gözden kaçırmamaktadır. Buna göre eğitim hakkının uygulama alanının AİHS ve Anayasada tanımlanmamış ya da belirtilmemiş olmasına rağmen, hiç kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılamayacağı hükmü “anaokulu, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi” kapsamaktadır. Bu bilgiler ışığında AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararları başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddiaları yönünden değerlendirildiğinde;

- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında hem AYM'ye hem de AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlali iddialarının büyük çoğunluğunun yükseköğretim kademesiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bulgular, kişilerin eğitim seviyesi arttıkça haklarını bilme ve koruma konularında daha bilinçli davrandıkları, haklarını hem ulusal hem de uluslararası mahkemelerde aradıkları anlamına gelebilir. Ayrıca, yükseköğretim seviyesinin en gelişmiş ülkelerde bile zorunlu eğitim kapsamına girmemesine rağmen AYM ve AİHM tarafından eğitim hakkı kapsamında değerlendirilmesi hem bireysel hem de toplumsal gelişim açısından önemlidir.

- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında hem AYM'ye hem de AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvurularda bulunulan eğitim hakkı ihlali iddialarının büyük çoğunluğunun eğitime erişim sırasında yaşanan iş ve işlemlere dayandığı göze çarpmaktadır. Bu bulgular, Türkiye'de eğitime erişim sağlansa bile eğitime devam ederken de idare tarafından yapılan iş ve işlemler nedeniyle eğitim hakkı ihlaline maruz kalınabileceğini gösteriyor olabilir.

AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Verilen Kararlar Yönünden Değerlendirilmesi

Herkes, AİHS ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerde düzenlenmiş olan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM'ye ve akabinde AİHM'e bireysel başvuru yapabilmektedir. Ancak ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörölmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmesi gerekmektedir. Bunun dışında AYM ve AİHM, ihlal iddialarının temellendirilememesi, başvurunun karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret olması veya temel haklara yönelik müdahalenin meşru olması nedeniyle başvuruları açıkça dayanaktan yoksun bularak kabul edilemezliğine karar verebilir. Başvuru yollarının tüketildiği belirlenen ve AYM veya AİHM tarafından açıkça dayanaktan yoksun bulunmayan ihlal iddialarına ilişkin esasa yönelik kararlar salt çoğunluğa göre alınmaktadır. Bu bilgiler ışığında AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararları verilen kararlar yönünden değerlendirildiğinde;

- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların büyük çoğunluğu hakkında usule ilişkin kararlar verildiği görölmektedir. Kabul edilmezlik kararı verilen başvurularda genel olarak başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğuna dikkat çekilmiştir. Esasa ilişkin inceleme yapılan başvuruların oranı çok düşük kalmıştır. Ayrıca, eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin karar verilen toplam altı başvurunun beşinde başvuruçulara tazminat ödenmesine hükmedildiği belirlenmiştir. Bu bulgular, eğitim hakkı ihlali nedeniyle AYM'ye yapılan başvuruların çoğunun temelsiz olduğunu ya da başvuranların iddialarını güçlendirecek hukuki dayanaklardan yoksun olduklarını anlamına gelebileceği gibi eğitim hakkına yönelik müdahalenin meşru olduğunu gösteriyor olabilir.

- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvurularda genel olarak esasa ilişkin karar alındığı görülmektedir. Ayrıca, eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin karar verilen toplam 18 başvurunun 13’ünde başvuruclara tazminat ödenmesine hükmedildiği belirlenmiştir. Kabul edilmezlik kararı verilen başvurularda ise genel olarak başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu bulgular, AİHM’e yapılan başvurularda bulunulan eğitim hakkı ihlali iddialarının AYM’ye oranla daha iyi temellendirildiğini gösteriyor olabilir.

AYM ve AİHM’in Türkiye’de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Yargılama Süreleri Yönünden Değerlendirilmesi

AİHS ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerde düzenlenmiş olan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM’ye veya AİHM’e yapılan bireysel başvurular, geliş sırasına göre incelenerek karara bağlanmaktadır. Ancak AYM ve AİHM, başvuruların konuları itibarıyla önemini ve aciliyetini göz önünde bulundurarak tespit ettiği kriterler çerçevesinde farklı bir inceleme sıralaması belirleyebilmektedir. Bu bilgiler ışığında AYM ve AİHM’in Türkiye’de eğitim hakkı ile ilgili kararları yargılama süreleri yönünden değerlendirildiğinde;

- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM’ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda AYM öncesi yargılama süreleri ortalamasının yaklaşık iki yıl; AYM yargılama süreleri ortalamasının yaklaşık üç yıl ve toplam yargılama süreleri ortalamasının ise yaklaşık dört yıl olduğu görülmektedir.
- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM’e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda AİHM öncesi yargılama süreleri ortalamasının yaklaşık dört yıl; AİHM yargılama süreleri ortalamasının yaklaşık sekiz yıl ve toplam yargılama süreleri ortalamasının ise yaklaşık 10 yıl olduğu görülmektedir.
- Genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmada incelenen mahkeme kararlarında yargılama sürelerinin çok uzun sürdüğüne ilişkin bulgular, yargılama süresinin uzunluğunun başvuranın yaşam kalitesini düşürdüğünü gösteriyor olabilir.

AYM ve AİHM'in Türkiye'de Eğitim Hakkı ile İlgili Kararlarının Tazminat Miktarları Yönünden Değerlendirilmesi

AYM ve AİHM, kabul edilebilirliğine karar verilen başvuruların esası hakkında öncelikle başvuranın hakkının ihlal edilip edilmediğini karara bağlamaktadır. AYM, bir hakkın ihlal edildiğini tespit ettiğinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla dosyayı ilgili mahkemeye göndereceği gibi doğrudan tazminata da hükmedebilmektedir. Aynı şekilde AİHM, AİHS'nin ihlal edilmiş olduğunu tespit etmesi durumunda, ihlalin önlenmesi veya tazmini için başvuranın yerel mahkemeler huzurunda yapmış olduğu masraf ve harcamaların karşılanmasına ilişkin bir karara varabilmektedir. Bu bilgiler ışığında AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararları tazminat miktarları yönünden değerlendirildiğinde;

- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları ortalamasının çok düşük (%16) kaldığı görülmektedir. Ayrıca, hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin ortalamasının yaklaşık 33 bin ₺; hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerinin ortalamasının ise yaklaşık 13 ₺ olduğu belirlenmiştir.
- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları ortalamasının çok düşük (%8) kaldığı görülmektedir. Ayrıca, kazanılan tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin ortalamasının yaklaşık 23 bin ₺; kazanılan tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerinin ortalamasının ise yaklaşık 6 ₺ olduğu belirlenmiştir.
- Genel olarak değerlendirildiğinde, talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranlarının çok düşük kaldığına ilişkin bu bulgular, başvuranların talep ettiği tazminat miktarlarının çok yüksek olduğu anlamına geleceği gibi hükmedilen tazminat miktarının eğitim hakkı ihlalinin uzun yargılama süreci sonunda olumsuz sonuçlarını gidermekten uzak olduğunu gösteriyor olabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak varılan sonuçlara ve bu sonuçlar ışığında geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Eğitim hakkının demokrasiyle doğrudan ilişkisi vardır. Demokrasinin esas prensibi, halkın egemenliği olsa da demokrasi, aslında bir eğitim işidir. Çünkü milletin kendini yönetecek kişileri doğru seçebilmesi için, yetişmiş ve iyi eğitim görmüş bireylerden oluşması şarttır. Eğitim hakkı elinden alınan toplumlarda demokrasinin gelişmeyeceği açıktır. Türkiye'nin fırsat eşitliğini sağlayan, her türlü ayrımcılığa karşı duran ve kolay ulaşılabilen eğitim sistemi oluşturması, demokratik gelişmelerin önünü açacaktır. Zira demokratik ülkelerin varlığı gelişmiş bir eğitim sistemine bağlıdır. Bu bağlamda AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararlarının incelendiği bu araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Araştırmada İncelenen AYM Kararları ile İlgili Sonuçlar

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye başvuranların büyük çoğunluğu (%81.2) erkek başvurulardan oluşmaktadır. Başvurucuların yaş bilgileri ise raporlaştırılma işlemiyle yer verilmemesi nedeniyle belirlenememiştir. Ayrıca, gizlilik kararı verilen başvurularda başvuranların yaş ve cinsiyet bilgilerine ulaşılamamıştır.

Araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili AYM kararlarının çoğu (%60.5) eğitim hakkının yanında adil yargılanma hakkına dayanan davalardan oluşmaktadır. Bu başvurular çoğunlukla (%67.4) 2014 ile 2016 yılları arasında yapılmıştır. Ayrıca, darbe girişiminin yaşandığı 15 Temmuz 2016 tarihinden sonra AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların büyük kısmı (%69.2) 21 Temmuz 2016 ile 18 Temmuz 2018 tarihleri arasında yürürlükte olan OHAL sürecinde çıkarılan KHK'lar ile alınan kararlar nedeniyle yapılmıştır. Ayrıca, OHAL sürecinde eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye yapılan başvurularda adil yargılanma hakkının yanı sıra kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetler artmıştır.

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AYM'ye yapılan başvuruların büyük kısmı (%89.1) doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına dayanmaktadır. Başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlallerinin büyük çoğunluğu (%85.3) yükseköğretim kademesiyle ilişkilidir. Ayrıca AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı iddialarının çoğu (%51.2) eğitime erişim sırasına ilişkindir. Bu başvurular en fazla (%36.4) alınan eğitimin çeşitli kazanımlarının değiştirilmesi ya da kaldırılması konusunda yapılmıştır.

Araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili AYM kararlarının tamamına yakını (%96.1) oybirliği ile alınmıştır. Ayrıca, oy çokluğu ile alınan toplam beş kararın dördünde davada Başkan olarak yer alan Hâkim, çeşitli gerekçelerle çoğunluk kararına uymamıştır. Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların büyük kısmında (%92.2) başvuru usul yönünden incelenerek kabul edilmezlik kararı verilmiştir. Kabul edilmezlik kararı verilen başvurularda genel olarak (%78.2) başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğuna dikkat çekilmiştir. Başvuru yollarının tüketildiği belirlenen ve AYM tarafından açıkça dayanaktan yoksun bulunmayan ihlal iddialarına ilişkin esas ve tazminat kararları oranı (%7.0) çok düşük kalmıştır. Ayrıca, eğitim hakkının ihlal edildiği kararı verilen toplam altı başvurunun beşinde başvuruculara tazminat ödenmesi hükmü verilmiştir. Bunların dışında AYM, bir başvuruda başvuranın vefat etmesi üzerine başvurunun düşmesine karar vermiştir.

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda;

- 21 gün ile 4.038 gün (11 yıl 23 gün) arasında değişen AYM öncesi yargılama sürelerinin ortalaması 636 gün (1 yıl 9 ay 1 gün),
- 154 gün (5 ay 4 gün) ile 2.079 gün (5 yıl 8 ay 14 gün) arasında değişen AYM yargılama süreleri ortalaması 974 gün (2 yıl 8 ay 4 gün) ve
- 289 gün (9 ay 19 gün) ile 6.019 gün (16 yıl 5 ay 29 gün) arasında değişen toplam yargılama süreleri ortalaması ise 1.677 gün (4 yıl 7 ay 7 gün) olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AYM'ye yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda;

- Talep edilen tazminat miktarları ortalaması 106.429 ₺,
- Hükmedilen tazminat miktarları ortalaması ise 17.420 ₺'dir. Buna göre,
 - Talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları ortalaması % 15.7
 - Hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin ortalaması 33.208 ₺;
 - Hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerinin ortalaması ise 13.1 ₺ olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada İncelenen AİHM Kararları ile İlgili Sonuçlar

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e başvuranların büyük çoğunluğu (%80) erkek başvurulardan oluşmaktadır. Bu başvuranların büyük kısmı (%67.3) 18 ile 31 yaş aralığındadır.

Araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili AİHM kararlarının çoğu (%42.9) eğitim hakkının yanında ifade özgürlüğüne, adil yargılanma hakkına, ayrımcılık yasağına ve özel hayata saygı hakkına dayanan davalardan oluşmaktadır. Bu başvurular çoğunlukla (%65.4) 2005 ile 2012 yılları arasında yapılmıştır. Ayrıca, Türkiye'de Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun açıldığı 23 Eylül 2012 tarihinden sonra eğitim hakkı ihlali iddiasıyla AİHM'e sadece bir başvuru yapılmıştır.

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında eğitim hakkı ile ilgili AİHM'e yapılan başvuruların büyük kısmı (%82.9) doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiasına dayanmaktadır. Başvuruların dayandığı eğitim hakkı ihlallerinin büyük çoğunluğu (%71.4) yükseköğretim kademesiyle ilişkilidir. Ayrıca AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların dayandığı eğitim hakkı iddialarının çoğu (%74.3) eğitime erişim sırasına ilişkindir. Bu başvurular en fazla (%34.3) yükseköğretimden uzaklaştırma veya çıkarma cezası nedeniyle eğitime devam edilememesi konusunda yapılmıştır. Ayrıca, başvurular, genel olarak ikinci ve üçüncü seviye davalardan oluşsa da din ve vicdan özgürlüğüne dayanan iki başvuru, AİHM tarafından içtihadın gelişmesi, açıklanması veya değiştirilmesi açısından önemli katkıda bulunan ve büyük önem teşkil eden "kilit dava" olarak belirlenmiştir.

Araştırmada incelenen eğitim hakkı ile ilgili AİHM kararlarının çoğu (%68.6) oybirliği ile alınmıştır. Ayrıca, oy çokluğu ile alınan toplam 11 kararın sekizinde davada Başkan olarak yer alan Hâkim, çeşitli gerekçelerle çoğunluk kararına uymamıştır. Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e eğitim hakkı ile ilgili yapılan başvuruların çoğunda (%57.1) başvuru esas yönünden incelenerek kabul edilebilirlik kararı verilmiştir. Kabul edilebilirlik kararı verilen başvurularda genel olarak (%51.4) başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaları haklı bulunarak başvuranlara tazminat verilmesine hükmedilmiştir. Başvuruların bir kısmında (%34.3) başvuru usul yönünden incelenerek kabul edilmezlik kararı verilmiştir. Kabul edilmezlik kararı verilen başvurularda genel olarak (%66.7) başvurulardaki eğitim hakkı ihlali iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğuna dikkat çekilmiştir. Bunların dışında, AİHM, üç başvuruda taraflar arasında arabuluculuk görevi üstlenerek belirlediği tazminat karşılığında başvurunun düşürülmesine karar vermiştir.

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile ilgili yapılan başvurularda;

- 188 gün (6 ay 8 gün) ile 3.386 gün (9 yıl 3 ay 11 gün) arasında değişen AİHM öncesi yargılama sürelerinin ortalaması 1.339 gün (3 yıl 8 ay 4 gün),
- 846 gün (2 yıl 3 ay 26 gün) ile 4.985 gün (13 yıl 8 ay) arasında değişen AİHM yargılama süreleri ortalaması 3.027 gün (8 yıl 3 ay 17 gün) ve
- 1.464 gün (4 yıl 4 gün) ile 7.172 gün (19 yıl 7 ay 27 gün) arasında değişen toplam yargılama süreleri ortalaması ise 3.780 gün (10 yıl 4 ay 10 gün) olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında AİHM'e yapılan doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ile tazminat talep edilen başvurularda;

- Talep edilen tazminat miktarları ortalaması 194.875 €,
- Hükmedilen tazminat miktarları ortalaması ise 2.476 €'dur. Buna göre,
 - Talep edilen tazminat miktarlarının kazanılma oranları ortalaması % 8.0
 - Hükmedilen tazminat miktarlarının 2022 yılı Ocak ayındaki değerinin ortalaması 23.235 ₺;
 - Hükmedilen tazminat miktarlarının toplam yargılama süresindeki bir günlük değerinin ortalaması ise 6.1 ₺ olarak hesaplanmıştır.

Öneriler

AYM ve AİHM'in Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili kararlarının incelendiği bu araştırmada varılan sonuçlar göz önüne alınarak geliştirilen öneriler aşağıdaki gibidir:

- Bu araştırmada Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili AYM ve AİHM kararları incelenmiştir. Bu iki mahkemenin yanı sıra Türkiye'de eğitim hakkı ile ilgili Danıştay kararlarının da ele alınarak veri kaynaklarının genişletilmesi, bu araştırmadan elde edilen verilerin daha ayrıntılı analizini sağlayacaktır. Ayrıca, eğitim hakkı dışındaki diğer temel hak ve özgürlüklerin konu edildiği AYM ve AİHM kararlarının incelenmesi, Türkiye'de temel hak ve özgürlükler ile ilgili yaşanan sorunların tespitini kolaylaştıracaktır.
- Hem AYM hem de AİHM'in eğitim hakkı ihlali nedeniyle verdikleri tazminat miktarlarının başvuranların yaşadıkları mağduriyet ve stres seviyelerine göre çok düşük kaldığı gözlemlenmiştir. Bu tazminat miktarlarının yükseltilmesi, eğitim hakkının ihlali konusunda hem caydırıcılığı arttıracak hem de yaşanan mağduriyetleri giderecektir.
- Araştırmada incelenen mahkeme kararlarında karar verme sürelerinin çok uzun olduğu belirlenmiştir. Uzun süren mahkeme süreçlerinin başvuranlara hak ihlali iddiasına ek stres kaynağı olduğu ve başvuranların yaşam kalitesini düşürdüğü açıktır. Mahkeme sürecinin sonunda doğru karar verilse bile geciken adaletin stres kaynağı olduğu göz önüne alınarak doğru karar verme sürelerinin kısaltılması, başvuranların yaşam kalitelerini yükseltecektir.

KAYNAKÇA

- Adem, M. (2008). *Eğitim planlaması*. Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Adıgüzel, S. (2016). *Uluslararası hukukta ve Türkiye'de eğitim hakkı*. Yayımlanmamış doktora tezi: İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Aktepe Artık, S. (2014). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında Türk Medeni Usul Hukuku açısından adil yargılanma hakkı*. Yayımlanmamış doktora tezi: Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyılmaz, B., Sezginer, M. ve Kaya, C. (2021). *Türk idari yargılama hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Akyüz, E. (1981). *Eğitim hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fatültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Alkan, F. (2019). *Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları bağlamında özel hayatın gizliliğini ihlal suçu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altunbaş, B. (2020). *Cezaevlerindeki hükümlü çocuklarının beşeri sermaye yatırımı olarak eğitim hakkına erişimi: Adalet anaokulları örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Altunya, N. (2003). *Anayasa Hukuku açısından Türkiye'de eğitim ve öğrenim hakkı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Altunya, N. (2018). Türkiye'de eğitim hakkının hukuksal evrimi. Y. Karaman Kepenekçi, ve P. Taşkın (Ed.) içinde, *Prof. Dr. Emine Akyüz'e armağan - Akademisyenlikte 50 yıl* (s. 525-536). Ankara: Pegem Akademi.
- Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun. (1983). Resmi Gazete (13.11.1983). Sayı: 18220.

- Anayurt, Ö. (2021). *Hukuka giriş ve hukukun temel kavramları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ataman, H. (2008). *Eğitim hakkı ve insan hakları eğitimi*. İzmir: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayınları.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi. (1954). Resmi Gazete (19.03.1954). Sayı: 8662.
- Aydoğan, A. (2018). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında eğitim hakkı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aygül, H. H. (2018). Eğitime erişim, yoksulluk ve formel/enformel işgücü olarak üniversite gençliği: “istihdam için mi eğitim? eğitim için mi istihdam? *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(8), 58-87.
- Başaran, İ. E. (2011). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Bayburtlu, E. (2013). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında makul sürede yargılanma hakkı ve tutukluluk süreleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Bayram, B. (2013). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında özgürlük ve güvenlik hakkı (AİHS m.5)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Binbir, Ü. ve Arastaman, G. (2021). Eğitim hakkı: Bir sistematik derleme çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 5067-5098.
- Bingöl, B. (2012). Türkiye için bir eğitim hukuku teorisinin gerekliliği. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 25-38.
- Bozkurt, E. ve Kanat, S. (2004). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru el kitabı*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(11), 33-41.

- Çalışkan, A. Z. (2007). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında eğitim ve öğrenim hakkı. *Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(3), 295-314.
- Çallı, Y. (2009). *Türk Anayasa Hukukunda eğitim hakkı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çeri, H. N. (2021). *Osmanlı Devleti'nde eğitim hakkı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, H. (2001). Devlet, ideoloji ve eğitim. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 201-211.
- Çiftçi, A. (1995). *Türk eğitim hukuku*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (1995). Resmi Gazete (27.01.1995). Sayı: 22184.
- Çolak, M. (2010). Eğitim ve beşeri sermayenin kalkınma üzerine etkisi. *Kamu-İş Dergisi*, 11(3), 109-125.
- Danıştay Kanunu. (1982). Resmi Gazete (20.01.1982). Sayı: 17580.
- Değerli, A. (2016). *Avrupa Birliği'nde eğitim hakkı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demir, H. S. (2011). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında Türkiye'de din ve vicdan özgürlüğü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, S. (2014). Eğitimin işlevleri. C. T. Uğurlu (Ed.) içinde, *Eğitim bilimine giriş* (s. 39-55). Ankara: Eğiten Kitap.
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme. (2003). Resmi Gazete (11.08.2003). Sayı: 25196.
- Fidan, N., & Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Gök, F. (2004). Eğitim hakkı: Türkiye gerçeği. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004 (s. 86-95). Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

- Gökpınar, M. (2015). Bir kavram olarak insan hakları ve çeşitli açılardan sınıflandırılması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 29(120), 11-73.
- Gözler, K. (2020a). *Hukuka giriş*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gözler, K. (2020b). *İnsan hakları hukukuna giriş*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gözübüyük, Ş. (2009). *Hukuka giriş ve hukukun temel kavramları*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güçlü, M. (2019). Eğitim hakkı. M. Güçlü içinde, *Eğitim hukuku* (s. 109-135). Ankara: Pegem Akademi.
- Gülbahar, O. (2019). *Okul yöneticileri ve velilerin Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin eğitim hakkı ile ilgili hükümlerinin uygulanmasına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, M. (2009). Eğitim hakkı ve sokakta yaşayan/çalışan çocuklar: Mersin ili örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 28-42.
- Güntürk, M. S. (2010). *Türk yüksek mahkemeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında özel hayatın gizliliğinin korunması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı. (2022). *AIHM İstatistikleri*. T.C. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı: <https://inhak.adalet.gov.tr/Home/BilgiDetay/10> adresinden alındı
- İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin Resmi Gazete ile Yayınlanmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı. (1949). Resmi Gazete (27.05.1949). Sayı: 7217.
- İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun. (1954). Resmi Gazete (19.03.1954). Sayı: 8662.
- Işıksal Apaydın, T. (2017). *Türk milli eğitim sisteminin Çocuk Hakları Sözleşmesinin eğitim hakkı ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayırmıcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi. (1985). Resmi Gazete (14.10.1985). Sayı: 18898.
- Kapani, M. (1981). *Kamu hürriyetleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Kaplan, R. (2015). Birleşmiş Milletler belgelerinde eğitim hakkı. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 6(20), 329-373.
- Karadeniz, R. O. (2016). *Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında özel hayatın gizliliği ve korunması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakoç, G. (2010). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında adil yargılanma hakkı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Karaman Kepenekçi, Y. ve Soydan, T. (2008). Eğitim hakkı. G. Akçamete ve İ. Türkkan (Dü.), *Eğitim bilimleri bakış açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde eğitimin çağdaş değerlerle irdelenmesi çalıştayını içinde* (s. 121-135). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Karaman Kepenekçi, Y. ve Taşkın, P. (2017). *Eğitim hukuku*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi - kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, S. (2018). *2017 Anayasa değişiklikleri çerçevesinde Anayasa yargısı ve bireysel başvuru*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Koçyiğit, S. (2014). *Uluslararası belgeler ve Türk Hukukunda eğitim hakkı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, N. (2018). Türkiye'de beş yıllık kalkınma planlarında yetişkin eğitimi. *Yetişkin Eğitimi Dergisi*, 1(1), 30-58.

- Küçük, E. (2005). Eğitim raporu. TMMOB (Dü.), 20. yılında Türkiye'de özelleştirme gerçeği sempozyumu içinde (s. 375-384). Ankara: Kozan Ofset.
- Mara Badıllı, G. (2019). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında idari yargıda adil yargılanma hakkı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). Resmi Gazete (24.06.1973). Sayı: 14574.
- Okçu, D. (2007). Eğitim hakkı ve tarihsel gelişimi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 45-59.
- Orak, C. (2015). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türk Anayasa Mahkemesi kararları ışığında özgürlük ve güvenlik hakkı (AHİS md.5)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özalp, M. (2016). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Yargıtay kararları ışığında Türkiye'de ifade özgürlüğü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Özbudun, E. (2003). *Türk Anayasa hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Özcan, B. (2015). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında makul sürede yargılanma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdek, Y. (2004). *İnsan hakları hukuku ve Türkiye*. Ankara: TODAİE İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi.
- Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: Kavramsal bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Özkan, H. H. (2006). Popüler kültür ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 29-38.

- Sakarya, R. Ö. (2019). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türk Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararlarında ifade hürriyeti*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, B. (2011). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında özgürlük ve güvenlik hakkı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Terzioğlu, S. S. (2007). *Uluslararası hukukta azınlıklar ve ana dilde eğitim hakkı*. Ankara, Yayınlanmamış doktora tezi: Alp Yayınevi.
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu. (1924). Resmi Gazete (06.03.1924). Sayı: 63.
- Turhan, A. (2013). İnsan hakkı kuşakları arasındaki tamamlayıcılık ilişkisi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(2), 357-378.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*. Ocak 4, 2021 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri web sitesi: <https://www.sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). Resmi Gazete (20.10.1982). Sayı: 17863.
- UNİCEF. (2007). *Herkes için eğitime insan haklarını temel alan bir anlayış*. New York: UNİCEF.
- Ülker, İ. (2010). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Türk Anayasa Hukukunda eğitim hakkı ve özgürlüğü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ünsal, S., Bağçeci, B., Meşe, N. N. ve Korkmaz, F. (2015). Eğitimin işlevlerini değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 245-265.
- Wellman, C. (2000). Solidarity, the individual and human rights. *Human Rights Quarterly*(22), 639-657.
- Yaşar, H. N. (2000). *İnsan hakları Avrupa sisteminde ve Türk hukukunda eğitim hakkı ve özgürlüğü*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

- Yeşil, R. (2004). İnsan hakları ve demokrasi eğitiminde yöntem. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 35-41.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Ö. (2018). *Ceza infaz kurumlarında çocukların eğitim hakkı ve ıslahı: Maltepe Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumu örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, B. (2019). *Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında kişisel verilerin korunması*. Yayımlanmamış doktora tezi: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, O. (2016). *Temel eğitim hakkının kullanılmasının uluslararası antlaşmalarda yer alan standartlar açısından değerlendirilmesi (Antalya ili örneği)*. Yayımlanmamış doktora tezi: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

EKLER

Ek 1. İncelenen Mahkeme Kararları

İncelenen AYM Kararları

İncelenen AİHM Kararları

Ek 2. Mahkeme Kararı İnceleme Formu

Ek 3. Mahkeme Kararı Bilgi Formu

Ek 4. İncelenen Mahkeme Kararlarına İlişkin Bilgi Formları

İncelenen AYM Kararlarına İlişkin Bilgi Formları

İncelenen AİHM Kararlarına İlişkin Bilgi Formları

Ek 5. Özgeçmiş

Ek 1. İncelenen Mahkeme Kararları

İncelenen AYM Kararları

Bu araştırmada incelenen Türkiye’de eğitim hakkı ihlali iddiasıyla ilgili AYM kararları başvuru numarasına göre en eskiden en yeniye doğru sıralanmıştır.

M.E. Başvurusu

Sıra No : 1
Başvuru No : 2012/74
Karar Tarihi : 5 Mart 2013
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/74

İhsan Asutay Başvurusu

Sıra No. : 2
Başvuru No : 2012/606
Karar Tarihi : 20 Şubat 2014
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/606

Yüksel Baran Başvurusu

Sıra No : 3
Başvuru No : 2012/782
Karar Tarihi : 26 Haziran 2014
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/782

Hikmet Balabanoğlu Başvurusu

Sıra No : 4
Başvuru No : 2012/1334
Karar Tarihi : 17 Eylül 2013
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/1334

Mehmet Reşit Arslan ve Diğerleri Başvurusu

Sıra No : 5

Başvuru No : 2013/583

Karar Tarihi : 10 Aralık 2014

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/583

Mehmet Reşit Arslan Başvurusu

Sıra No : 6

Başvuru No : 2013/750

Karar Tarihi : 15 Aralık 2015

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/750

Devrim Evin Başvurusu

Sıra No : 7

Başvuru No : 2013/2069

Karar Tarihi : 20 Şubat 2014

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2069

Yusuf Burak Çelik Başvurusu

Sıra No : 8

Başvuru No : 2013/2538

Karar Tarihi : 20 Kasım 2014

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2538

M.M.E VE T.E. Başvurusu

Sıra No : 9

Başvuru No : 2013/2910

Karar Tarihi : 5 Kasım 2015

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2910

Orhan Dikgöz ve Hasan Geçgin Başvurusu

Sıra No : 10

Başvuru No : 2013/3919

Karar Tarihi : 23 Mart 2016

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/3919

Savaş Yıldırım Başvurusu

Sıra No : 11

Başvuru No : 2013/6258

Karar Tarihi : 10 Haziran 2015

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6258

Ünal Yıldırım Başvurusu

Sıra No : 12

Başvuru No : 2013/6776

Karar Tarihi : 5 Kasım 2014

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6776

İdris İsen Başvurusu

Sıra No : 13

Başvuru No : 2013/7171

Karar Tarihi : 13 Nisan 2016

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/7171

Erkin Kocaman Başvurusu

Sıra No : 14

Başvuru No : 2013/7637

Karar Tarihi : 17 Temmuz 2019

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/7637

Selçuk Taşdemir Başvurusu

Sıra No : 15

Başvuru No : 2013/7680

Karar Tarihi : 3 Mart 2016

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/7680

Kasım İlimoğlu Başvurusu

Sıra No : 16

Başvuru No : 2013/8136

Karar Tarihi : 25 Şubat 2015

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/8136

Rauf Bekiroğlu Başvurusu

Sıra No : 17

Başvuru No : 2014/127

Karar Tarihi : 19 Temmuz 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/127

Doğan Yüksekbağ ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 4 başvuru)

Sıra No : 18

Başvuru No : 2014/1197

Karar Tarihi : 13 Eylül 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1197

Birleştirilen Başvurular: 2014/1197, 2014/1199, 2014/1200, 2014/1396**Şafi Tunç Başvurusu**

Sıra No : 19

Başvuru No : 2014/2142

Karar Tarihi : 30 Haziran 2016

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/2142

Melih Durmazgezer Başvurusu

Sıra No : 20

Başvuru No : 2014/2753

Karar Tarihi : 1 Şubat 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/2753

Muhammet Kaya Başvurusu

Sıra No : 21

Başvuru No : 2014/3110

Karar Tarihi : 9 Ocak 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/3110

Ezgi Pınarlar Başvurusu

Sıra No : 22

Başvuru No : 2014/3237

Karar Tarihi : 1 Şubat 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/3237

Ebru Yaman ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 7 başvuru)

Sıra No : 23

Başvuru No : 2014/3310

Karar Tarihi : 2 Şubat 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/3310

Birleştirilen Başvurular: 2014/3310, 2014/3313, 2014/3775, 2014/3776,
2014/5797, 2014/6381, 2014/14567**Pelin Taşdivar ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 6 başvuru)**

Sıra No : 24

Başvuru No : 2014/3773

Karar Tarihi : 2 Şubat 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/3773

Birleştirilen Başvurular: 2014/3773, 2014/3774, 2014/14563, 2014/14568,
2014/14625, 2014/14629

Y.B. Başvurusu

Sıra No : 25
 Başvuru No : 2014/4792
 Karar Tarihi : 6 Aralık 2017
 Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/4792

Özcan Özsoy Başvurusu

Sıra No : 26
 Başvuru No : 2014/5881
 Karar Tarihi : 15 Şubat 2017
 Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/5881

Feyyaz Bayram Başvurusu

Sıra No : 27
 Başvuru No : 2014/7822
 Karar Tarihi : 16 Kasım 2016
 Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/7822

Fehmiye Baskın Başvurusu

Sıra No : 28
 Başvuru No : 2014/9074
 Karar Tarihi : 10 Mayıs 2018
 Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/9074

Nesil Dinçelmas Başvurusu

Sıra No : 29
 Başvuru No : 2014/14441
 Karar Tarihi : 1 Şubat 2017
 Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/14441

Özlem Kızılveren Başvurusu

Sıra No : 30
Başvuru No : 2014/15069
Karar Tarihi : 23 Mart 2017
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/15069

Mehmet Reşit Arslan Başvurusu

Sıra No : 31
Başvuru No : 2014/15734
Karar Tarihi : 20 Aralık 2017
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/15734

Seyran Çakmakçı Başvurusu

Sıra No : 32
Başvuru No : 2014/16310
Karar Tarihi : 19 Nisan 2018
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/16310

U.D.K. ve Diğerleri Başvurusu

Sıra No : 33
Başvuru No : 2014/19352
Karar Tarihi : 24 Mayıs 2018
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/19352

Sedat Oktar Başvurusu

Sıra No : 34
Başvuru No : 2014/20151
Karar Tarihi : 8 Şubat 2018
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/20151

Ahmet İnci Başvurusu

Sıra No : 35

Başvuru No : 2014/20371

Karar Tarihi : 23 Şubat 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/20371

Adem Öğüt ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 38 başvuru)

Sıra No : 36

Başvuru No : 2014/20527

Karar Tarihi : 22 Kasım 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/20527

Birleştirilen Başvurular: 2014/20527, 2014/20529, 2014/20531, 2014/20533, 2014/20534, 2014/20536, 2014/20537, 2014/20538, 2024/20539, 2014/20540, 2014/20541, 2014/20542, 2014/20543, 2014/20544, 2014/20545, 2014/20547, 2014/20548, 2014/20549, 2014/20550, 2014/20551, 2014/20552, 2014/20553, 2014/20554, 2015/474, 2015/1003, 2015/1004, 2015/1005, 2015/1007, 2015/1008, 2015/1010, 2015/1011, 2015/1012, 2015/1013, 2015/1014, 2015/1016, 2015/1017, 2015/1019, 2015/1495

Sara Akgül Başvurusu

Sıra No : 37

Başvuru No : 2015/269

Karar Tarihi : 22 Kasım 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/269

Halil Bulut Başvurusu

Sıra No : 38

Başvuru No : 2015/2575

Karar Tarihi : 23 Mayıs 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/2575

Mevlüt Huzeyfe Uğur ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 3 başvuru)

Sıra No : 39

Başvuru No : 2015/2924

Karar Tarihi : 19 Nisan 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/2924

Birleştirilen Başvurular: 2015/2924, 2015/2925, 2015/2926**Mehmet Fatih Durak Başvurusu**

Sıra No : 40

Başvuru No : 2015/7630

Karar Tarihi : 19 Aralık 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/7630

Alperen Ak ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 5 başvuru)

Sıra No : 41

Başvuru No : 2015/7633

Karar Tarihi : 26 Aralık 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/7633

Birleştirilen Başvurular: 2015/7633, 2015/7635, 2015/7638, 2015/7649,
2015/7640**Kemal Yasir Öztürk Başvurusu**

Sıra No : 42

Başvuru No : 2015/7636

Karar Tarihi : 10 Mayıs 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/7636

Kübra Ece Altun Başvurusu

Sıra No : 43

Başvuru No : 2015/12621

Karar Tarihi : 18 Nisan 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/12621

Cevat Sargın ve Diğerleri Başvurusu

Sıra No : 44

Başvuru No : 2015/12766

Karar Tarihi : 7 Nisan 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/12766

Özgür Gültekin Başvurusu

Sıra No : 45

Başvuru No : 2015/14209

Karar Tarihi : 8 Mart 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/14209

Ali Saraç Başvurusu

Sıra No : 46

Başvuru No : 2015/18525

Karar Tarihi : 9 Mayıs 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/18525

Melih Sivas Başvurusu

Sıra No : 47

Başvuru No : 2016/15634

Karar Tarihi : 28 Haziran 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/15634

Tarık Kavak Başvurusu

Sıra No : 48

Başvuru No : 2016/22177

Karar Tarihi : 26 Eylül 2019

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/22177

Barış Yiğit Başvurusu

Sıra No : 49

Başvuru No : 2016/67924

Karar Tarihi : 7 Eylül 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/67924

Furkan Soysal Başvurusu

Sıra No : 50

Başvuru No : 2017/5812

Karar Tarihi : 20 Aralık 2017

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/5812

Ahmet Karakaş Başvurusu

Sıra No : 51

Başvuru No : 2017/6293

Karar Tarihi : 28 Kasım 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/6293

Mustafa Kahraman Başvurusu

Sıra No : 52

Başvuru No : 2017/7090

Karar Tarihi : 6 Ekim 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/7090

Ayşenur Parıldak Başvurusu

Sıra No : 53

Başvuru No : 2017/15375

Karar Tarihi : 28 Kasım 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/15375

Halil Özkan Koral Başvurusu

Sıra No : 54
Başvuru No : 2017/18895
Karar Tarihi : 9 Ocak 2019
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/18895

Mahmut Sinan Abit Başvurusu

Sıra No : 55
Başvuru No : 2017/19431
Karar Tarihi : 20 Mart 2019
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/19431

E.S.K. Başvurusu

Sıra No : 56
Başvuru No : 2017/20801
Karar Tarihi : 19 Kasım 2020
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/20801

T.G. Başvurusu

Sıra No : 57
Başvuru No : 2017/21163
Karar Tarihi : 9 Ocak 2019
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/21163

Erol Yüksel Başvurusu

Sıra No : 58
Başvuru No : 2017/21274
Karar Tarihi : 28 Kasım 2018
Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/21274

Mahmut Mumcu Başvurusu

Sıra No : 59

Başvuru No : 2017/24655

Karar Tarihi : 9 Temmuz 2020

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/24655

Fatih Dokur Başvurusu

Sıra No : 60

Başvuru No : 2017/32217

Karar Tarihi : 24 Mayıs 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/32217

İ.Ç. Başvurusu

Sıra No : 61

Başvuru No : 2017/32858

Karar Tarihi : 29 Eylül 2020

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/32858

Mehmet Ali Eneze Başvurusu

Sıra No : 62

Başvuru No : 2017/35352

Karar Tarihi : 23 Mayıs 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/35352

Şevket Yirik Başvurusu

Sıra No : 63

Başvuru No : 2017/36503

Karar Tarihi : 29 Eylül 2020

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/36503

Müjdat Gürbüz Başvurusu

Sıra No : 64

Başvuru No : 2017/36529

Karar Tarihi : 23 Mayıs 2018

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/36529

Şehmus Altuğrul Başvurusu

Sıra No : 65

Başvuru No : 2017/38317

Karar Tarihi : 13 Ocak 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/38317

Ahmet Batur Başvurusu

Sıra No : 66

Başvuru No : 2018/20182

Karar Tarihi : 14 Eylül 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/20182

Mehmet Cevri Başvurusu

Sıra No : 67

Başvuru No : 2018/32097

Karar Tarihi : 13 Ocak 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/32097

Yasemin Tekin Başvurusu

Sıra No : 68

Başvuru No : 2019/25326

Karar Tarihi : 23 Kasım 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/25326

Nuray Gündoğdu ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 3 başvuru)

Sıra No : 69

Başvuru No : 2019/33965

Karar Tarihi : 22 Temmuz 2020

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/33965

Birleştirilen Başvurular: 2019/33965, 2019/33966, 2019/33967

Mehmet Al Başvurusu

Sıra No : 70

Başvuru No : 2021/6664

Karar Tarihi : 6 Ekim 2021

Erişim Adresi : kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/6664

İncelenen AİHM Kararları

Bu araştırmada incelenen Türkiye’de eğitim hakkı ihlali iddiasıyla ilgili AİHM kararları başvuru numarasına göre en eskiden en yeniye doğru sıralanmıştır.

Leyla Şahin / Türkiye Davası

Sıra No : 1
Başvuru No : 44774/98
Karar Tarihi : 10 Kasım 2005
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-142300

Mürsel Eren / Türkiye Davası

Sıra No : 2
Başvuru No : 60856/00
Karar Tarihi : 7 Şubat 2006
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-123968

Kök / Türkiye Davası

Sıra No : 3
Başvuru No : 1855/02
Karar Tarihi : 19 Ekim 2006
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-121873

Mehmet Şahin ve Diğerleri / Türkiye Davası

Sıra No : 4
Başvuru No : 19596/02
Karar Tarihi : 12 Aralık 2006
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-123816

İrfan Temel ve Diğerleri / Türkiye Davası

Sıra No : 5
Başvuru No : 36458/02
Karar Tarihi : 3 Mart 2009
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-121747

Hasan ve Eylem Zengin / Türkiye Davası

Sıra No : 6
Başvuru No : 1448/04
Karar Tarihi : 9 Ekim 2007
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-121536

Altınay / Türkiye Davası

Sıra No : 7
Başvuru No : 37222/04
Karar Tarihi : 9 Temmuz 2013
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-142067

Aktaş / Türkiye Davası

Sıra No : 8
Başvuru No : 37256/04
Karar Tarihi : 31 Mart 2009
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-144287

Kahveci / Türkiye Davası

Sıra No : 9
Başvuru No : 21903/05
Karar Tarihi : 1 Şubat 2018
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-198838

Kılıç / Türkiye Davası

Sıra No : 10
 Başvuru No : 29601/05
 Karar Tarihi : 28 Mart 2019
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-199229

Mehmet Reşit Arslan ve Orhan Bingöl / Türkiye Davası (Toplam 3 başvuru)

Sıra No : 11
 Başvuru No : 47121/06
 Karar Tarihi : 7 Ekim 2019
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-200606
Birleştirilen Başvurular: 47121/06, 13988/07, 34750/07

Çölgeçen ve Diğerleri Başvurusu / Türkiye Davası (Toplam 8 başvuru)

Sıra No : 12
 Başvuru No : 50124/07
 Karar Tarihi : 12 Aralık 2017
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-188185
Birleştirilen Başvurular: 50124/07, 53082/07, 53865/07, 399/08, 776/08, 1931/08, 2213/08, 2953/08

Çam / Türkiye Davası

Sıra No : 13
 Başvuru No : 51500/08
 Karar Tarihi : 23 Şubat 2016
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-164211

İnce / Türkiye Davası

Sıra No : 14
 Başvuru No : 52772/08
 Karar Tarihi : 9 Temmuz 2020
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-204565

Özel / Türkiye Davası

Sıra No : 15
 Başvuru No : 4243/09
 Karar Tarihi : 22 Ekim 2013
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-142026

Seyhan / Türkiye Davası

Sıra No : 16
 Başvuru No : 54940/09
 Karar Tarihi : 17 Kasım 2016
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-171638

Aşkın ve Diğerleri / Türkiye Davası

Sıra No : 17
 Başvuru No : 19499/10
 Karar Tarihi : 9 Temmuz 2020
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-204566

Öğretmenoğlu / Türkiye Davası

Sıra No : 18
 Başvuru No : 39890/10
 Karar Tarihi : 1 Aralık 2016
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-200785

Şeren / Türkiye Davası

Sıra No : 19
 Başvuru No : 41730/10
 Karar Tarihi : 19 Mart 2015
 Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-155898

Yıldız / Türkiye Davası

Sıra No : 20
Başvuru No : 59241/10
Karar Tarihi : 24 Mart 2016
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-181874

Kaya / Türkiye Davası

Sıra No : 21
Başvuru No : 59738/10
Karar Tarihi : 21 Kasım 2019
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-200663

Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye Davası

Sıra No : 22
Başvuru No : 21163/11
Karar Tarihi : 16 Eylül 2016
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-156852

Enver Şahin / Türkiye Davası

Sıra No : 23
Başvuru No : 23065/12
Karar Tarihi : 30 Ocak 2018
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-187807

Bayram / Türkiye Davası

Sıra No : 24
Başvuru No : 62660/12
Karar Tarihi : 8 Temmuz 2021
Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-212062

Sanlısoy / Türkiye Davası

Sıra No : 25

Başvuru No : 77023/12

Karar Tarihi : 1 Aralık 2016

Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-175695

Uzun / Türkiye Davası

Sıra No : 26

Başvuru No : 37866/18

Karar Tarihi : 3 Aralık 2020

Erişim Adresi : hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-207878

Ek 2. Mahkeme Kararı İnceleme Formu

MAHKEME KARARI İNCELEME FORMU

Bölüm I - Genel Bilgiler

İncelenen Kararı Veren Mahkeme:

☐ Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi ☐ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

İncelenen Mahkeme Kararının

Adı : _____

Başvuru No : _____ / _____

Konusu : _____

Bölüm II - Mahkeme Kararının Başvuranlar Yönünden İncelenmesi

Başvuranın Cinsiyeti:

☐ Kadın ☐ Erkek ☐ Belirlenemeyen

Başvuranın Yaşı:

☐ 18 yaşından küçük (< 18) ☐ 18 yaş ve üzeri (≥ 18) (_____)

Bölüm III - Mahkeme Kararının Başvurular Yönünden İncelenmesi

Başvurunun Dayandığı Eğitim Hakkı İhlali İddiası:

☐ Doğrudan eğitim hakkı ihlali iddiası ☐ Dolaylı olarak eğitim hakkı ihlali iddiası

Başvurunun İlişkili Olduğu Eğitim Kademesi:

☐ Okul Öncesi Eğitim ☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim
☐ Yükseköğretim ☐ Belirlenemeyen

(☐ Eğitime erişim öncesi ☐ Eğitime erişim sırası ☐ Eğitime erişim sonrası)

Bölüm IV - Mahkeme Kararının İlgili Hak ve Özgürlükler Yönünden İncelenmesi

- ☐ Eğitim hakkı
- ☐ Adil yargılama hakkı
- ☐ Özel ve aile yaşamına saygı hakkı
(Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı)
- ☐ Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü
(Din ve vicdan özgürlüğü)
- ☐ "Kanunsuz ceza olmaz" ilkesi
(“Suç ve cezaların kanuniliği” ilkesi)
- ☐ Yaşama hakkı
(Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı)

- ☐ İfade özgürlüğü
- ☐ Ayrımcılık yasağı
- ☐ Özgürlük ve güvenlik hakkı
(Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı)
- ☐ Etkili başvuru hakkı
(Etkili bir hukuk yoluna başvuru hakkı)
- ☐ İşkence yasağı
(Kötü muamele yasağı)
- ☐ Diğer _____

Bölüm V - Mahkeme Kararının Verilen Kararlar Yönünden İncelenmesi

Kararın Veriliş Biçimi:

- ☐ Oy birliği
- ☐ Oy çokluğu (____’e karşı ____ oy)

Kararın Çeşidi:

A – Usule İlişkin Kararlar

(Kabul Edilmezlik Kararları)

- ☐ Açıkça dayanaktan yoksunluk
- ☐ Başvuru yollarının tüketilmemesi
- ☐ Kişi bakımından yetkisizlik
- ☐ Zaman bakımından yetkisizlik
- ☐ Konu bakımından yetkisizlik
- ☐ Süre aşımı

B – Esasa İlişkin Kararlar

(İhlal ve Tazminat Kararları)

- ☐ İhlal yok
- ☐ Eğitim hakkı ihlali
- ☐ Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

C - Diğer Kararlar

- ☐ Kayıttan düşürülme
- ☐ Düşme

Bölüm VI - Mahkeme Kararının Yargılama Süreleri Yönünden İncelenmesi

Başvuruya Sebep Olan Olay Tarihi : ____ / ____ / ____

A – AYM / AİHM Öncesi Yargılama Süresi Bilgileri

İlk Başvuru Tarihi: ____ / ____ / ____

Son Karar Tarihi: ____ / ____ / ____

*AYM / AİHM Öncesi Yargılama Süresi: __ yıl __ ay __ gün (Toplam ____ gün)

B - AYM / AİHM Yargılama Süresi Bilgileri

Başvuru Tarihi: ____ / ____ / ____

Karar Tarihi: ____ / ____ / ____

*AYM / AİHM Yargılama Süresi: ____ yıl ____ ay ____ gün (Toplam ____ gün)

C - Toplam Yargılama Süresi Bilgileri

*Toplam Yargılama Süresi: ____ yıl ____ ay ____ gün (Toplam ____ gün)

Bölüm VII - Mahkeme Kararının Tazminat Miktarları Yönünden İncelenmesi

A – Talep Edilen Tazminat Miktarı Bilgileri

Maddi Tazminat Miktarı : _____

Manevi Tazminat Miktarı : _____

Toplam Tazminat Miktarı : _____

B – Hükmedilen Tazminat Miktarı Bilgileri

Hükmedilen Tazminat Miktarı: _____

**Kazanılma Yüzdesi : % _____

***Türk Lirası Karşılığı : _____ TRY

****Güncel Değeri : _____ TRY

*****Günlük Değeri : _____ TRY

Bölüm VIII - Hesaplama İpuçları

* Yargılama Sürelerini Hesaplama

<https://iki-tarih-arasindaki-gun-sayisini.hesaplama.net/>

AYM / AİHM Öncesi Yargılama Süresi

= AYM / AİHM öncesi son karar tarihi – AYM / AİHM öncesi ilk başvuru tarihi

AYM / AİHM Yargılama Süresi

= AYM/AİHM karar tarihi – AYM/AİHM başvuru tarihi

Toplam Yargılama Süresi

= AYM/AİHM karar tarihi - AYM / AİHM öncesi ilk başvuru tarihi

** Talep Edilen Tazminat Miktarının Kazanılma Yüzdesini Hesaplama

Talep Edilen Tazminat Miktarının Kazanılma Yüzdesi

= (Kazanılan tazminat miktarı / Talep edilen toplam tazminat miktarı) * 100

*** Kazanılan Tazminat Miktarının Türk Lirası Karşılığını Hesaplama

https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/kurlar_tr.html

Kazanılan Tazminat Miktarının Türk Lirası Karşılığı

= Kazanılan tazminat miktarı * Karar tarihindeki döviz satış kuru

**** Kazanılan Tazminat Miktarının Güncel Değerini Hesaplama

http://www3.tcmb.gov.tr/enflasyoncalc/enflasyon_hesaplayici.html

Kazanılan Tazminat Miktarının Güncel Değeri

= Kazanılan tazminat miktarının Türk Lirası karşılığı * Toplam enflasyon oranı

***** Kazanılan Tazminat Miktarının Günlük Değerini Hesaplama

Kazanılan Tazminat Miktarının Günlük Değeri

= Kazanılan tazminat miktarının güncel değeri / Toplam yargılama gün sayısı

Ek 3. Mahkeme Kararı Bilgi Formu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
				»	»

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
» (Eğitime erişim öncesi / sırası / sonrası)	»
	»
	»
	»
	»
	»
	»
	»
	»
	»

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
	»	»		

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
»	»	»

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
EUR / TRY	EUR / TRY	%	TRY	TRY	TRY

Ek 4. İncelenen Mahkeme Kararlarına İlişkin Bilgi Formları

Bu araştırmada incelenen mahkeme kararlarına ilişkin bilgi formları önce AYM, daha sonra AİHM kararları olmak üzere başvuru numarasına (en eskiden en yeniye doğru) göre sıralanmıştır.

Buna göre,

1 - 70 sıra numaraları arasındaki formlar AYM;

71 - 96 sıra numaraları arasındaki formlar ise AİHM kararlarına ilişkindir.

İncelenen AYM Kararlarına İlişkin Bilgi Formları

Bu araştırmada incelenen AYM kararlarına ilişkin bilgi formları başvuru numarasına (en eskiden en yeniye doğru) göre sıralanmıştır.

M.E. Başvurusu**MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU**

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
1	AYM	2012/74	M.E. BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	-	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, bir üniversite programına kayıt hakkı kazanıldığı hâlde yapılan müracaatın kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Eğitim hakkı » » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
16.01.1998	- » -	- » -	02.10.2012	05.03.2013

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	154 gün » 5 ay 4 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

İhsan Asutay Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
2	AYM	2012/606	İHSAN ASUTAY BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, sivil memur olarak görev yapılan askeri idarenin, eğitim mazeretine dayalı, kurumlar arası atama talebine muvafakat vermemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Ayrımcılık yasağı » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	İç Hukuk		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
28.12.2009	18.07.2011 » Askeri Yüksek İdare Mah.	15.10.2012 » Askeri Yüksek İdare Mah.	09.11.2012	20.02.2014

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
455 gün » 1 yıl 3 ay	468 gün » 1 yıl 3 ay 13 gün	948 gün » 2 yıl 7 ay 8 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Yüksel Baran Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
3	AYM	2012/782	YÜKSEL BARAN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, yasa dışı örgüte üye olmak iddiasıyla yürütülen bir soruşturma dosyası kapsamında adli kontrol kararı olması sebebi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan üniversiteye devam edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
25.12.2009	14.09.2012 » Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mah.	22.10.2012 » Diyarbakır 7. Ağır Ceza Mah.	21.11.2012	26.06.2014

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
38 gün » 1 ay 8 gün	582 gün » 1 yıl 7 ay 7 gün	650 gün » 1 yıl 9 ay 15 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
200 000 TRY	0 TRY	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

Hikmet Balabanoğlu Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
4	AYM	2012/1334	HİKMET BALABANOĞLU BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün (TODAİE) açmış olduğu Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programına katılma hakkı kazanılmasına rağmen, Jandarma Genel Komutanlığı'nın katılımını uygun görmeyerek izin vermemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
18.08.2011	19.09.2011 » Askeri Yüksek İdare Mah.	06.12.2012 » Askeri Yüksek İdare Mah.	31.12.2012	17.09.2013

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
444 gün » 1 yıl 2 ay 19 gün	260 gün » 8 ay 20 gün	729 gün » 1 yıl 11 ay 29 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mehmet Reşit Arslan ve Diğerleri Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
5	AYM	2013/583	MEHMET REŞİT ARSLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek (x4)	> 18 (x4)	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » İhlal yok

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, F Tipi Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar ve fiili uygulamalarla uzaktan eğitim yoluyla takip edilen yükseköğrenim programı için gerekli olan bilgisayar kullanımının ve kaynaklara ulaşımın kısıtlanmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
18.09.2012	25.09.2012 » Kırıkkale İnfaz Hâkimliği	20.12.2012 » Kırıkkale Ağır Ceza Mah.	09.01.2013	10.12.2014

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
86 gün (x4) » 2 ay 26 gün	700 gün » 1 yıl 11 ay 5 gün	806 gün (x4) » 2 yıl 2 ay 26 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
- (x4) TRY	0 (x4) TRY	% 0.0 (x4)	0 (x4) TRY	0 (x4) TRY	0.0 (x4) TRY

Mehmet Reşit Arslan Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
6	AYM	2013/750	MEHMET REŞİT ARSLAN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, F Tipi Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar ve fiili uygulamalarla uzaktan eğitim yoluyla takip edilen yükseköğrenim programı için gerekli olan bilgisayar kullanımının ve kaynaklara ulaşımın kısıtlanmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» İfade özgürlüğü » Adil yargılanma hakkı » Etkili başvuru hakkı » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
18.09.2012	25.09.2012 » Kırıkkale İnfaz Hâkimliği	20.12.2012 » Kırıkkale Ağır Ceza Mah.	17.01.2013	15.12.2015

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
86 gün » 2 ay 26 gün	1 062 gün » 2 yıl 11 ay 2 gün	1 176 gün » 3 yıl 2 ay 21 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Devrim Evin Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
7	AYM	2013/2069	DEVİRİM EVİN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Tezli Yüksek Lisans Programına katılma hakkı kazanılmasına rağmen, bu okulun bulunduğu İstanbul iline atanma talebinin zımnen reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
09.10.2009	16.10.2009 » Ankara 1. İdare Mahkemesi	18.02.2013 » Danıştay	18.03.2013	20.02.2014

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 221 gün » 3 yıl 4 ay 6 gün	339 gün » 11 ay 9 gün	1 588 gün » 4 yıl 4 ay 8 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Yusuf Burak Çelik Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
8	AYM	2013/2538	YUSUF BURAK ÇELİK BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Ortaöğretim	Erkek	< 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, bazı öğretmenlerin uyguladığı psikolojik şiddet (mobbing) sonucunda okulun yasal süresinde bitirilememesi nedeniyle okulla ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı » Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.06.2012	03.09.2012 » Ank. Cumhuriyet Başsavcılığı	19.03.2013 » Ankara Bölge İdare Mahkemesi	16.04.2013	20.11.2014

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
197 gün » 6 ay 17 gün	583 gün » 1 yıl 7 ay 8 gün	808 gün » 2 yıl 2 ay 18 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
200 000 TRY	0 TRY	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

M.M.E VE T.E. Başvurusu**MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU**

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
9	AYM	2013/2910	M.M.E VE T.E. BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	-	< 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, velayeti babasına verilen çocuğunun Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca koruma altında olduğu süreçte eğitimine devam edememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	07.05.2013	05.11.2015

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Orhan Dikgöz ve Hasan Geşgin Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
10	AYM	2013/3919	ORHAN DİKGÖZ VE HASAN GEŞGİN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek (x2)	> 18 (x2)	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Yetkisizlik

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	04.06.2013	23.03.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Savaş Yıldırım Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
11	AYM	2013/6258	SAVAŞ YILDIRIM BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ek sınav hakkı tanınması için öğrenim görülen üniversiteye yapılan başvurunun red edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.09.2011	14.09.2011 » Sivas İdare Mahkemesi	09.07.2013 » Sivas Bölge İdare Mahkemesi	12.08.2013	10.06.2015

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
664 gün » 1 yıl 9 ay 29 gün	667 gün » 1 yıl 10 ay 2 gün	1 365 gün » 3 yıl 9 ay

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
- TRY	0 TRY	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

Ünal Yıldırım Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
12	AYM	2013/6776	ÜNAL YILDIRIM BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ek sınav hakkı tanınması için öğrenim görülen üniversiteye yapılan başvurunun red edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.09.2011	14.09.2011 » Sivas İdare Mahkemesi	25.07.2013 » Sivas Bölge İdare Mahkemesi	23.08.2013	05.11.2014

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
680 gün » 1 yıl 10 ay 15 gün	439 gün » 1 yıl 2 ay 14 gün	1 148 gün » 3 yıl 1 ay 23 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
- TRY	0 TRY	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

İdris İsen Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
13	AYM	2013/7171	İDRİS İSEN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » İhlal yok

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlemin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
01.11.2006	06.11.2006 » Erzurum Ağır Ceza Mahkemesi	15.08.2013 » Danıştay	16.09.2013	13.04.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
2 474 gün » 6 yıl 9 ay 14 gün	940 gün » 2 yıl 7 ay	3 446 gün » 9 yıl 5 ay 11 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
- TRY	0 TRY	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

Erkin Kocaman Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
14	AYM	2013/7637	ERKİN KOCAMAN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	26	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Yetkisizlik

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, keyfi ve gerekçesiz olarak tutuklama kararının verilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » İfade özgürlüğü » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	02.10.2013	17.07.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Selçuk Taşdemir Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
15	AYM	2013/7860	SELÇUK TAŞDEMİR BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy çokluğu » (3'e karşı 14)	Esasa İlişkin Kararlar » İhlal yok

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezasına ilişkin işlemin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
01.11.2006	17.11.2006 » Sivas İdare Mahkemesi	20.09.2013 » Danıştay	21.10.2013	03.03.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
2 499 gün » 6 yıl 10 ay 9 gün	864 gün » 2 yıl 4 ay 14 gün	3 394 gün » 9 yıl 3 ay 19 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
- TRY	0 TRY	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

Kasım İlimoğlu Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
16	AYM	2013/8136	KASIM İLİMOĞLU BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun soruşturma ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Ayrımcılık yasağı » Adil yargılanma hakkı » "Suç ve cezaların kanuniliği" ilkesi » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	11.11.2013	25.02.2015

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Rauf Bekiroğlu Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
17	AYM	2014/127	RAUF BEKİROĞLU BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, üç yıllık eğitim sonucu alınan yüksekokul diplomasının lisans düzeyinde kabul edilmesi için yapılan başvurunun reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
14.12.2010	21.12.2010 » Ankara 10. İdare Mahkemesi	27.12.2013 » Danıştay	06.01.2014	19.07.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 102 gün » 3 yıl 7 gün	1 290 gün » 3 yıl 6 ay 15 gün	2 402 gün » 6 yıl 7 ay 2 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Doğan Yüksekbağ ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 4 başvuru)

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
18	AYM	2014/1197	DOĞAN YÜKSEKBAĞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	29.01.2014	13.09.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Şafi Tunç Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
19	AYM	2014/2142	ŞAFİ TUNÇ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	18.02.2014	30.06.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Melih Durmazgezer Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
20	AYM	2014/2753	MELİH DURMAZGEZER BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy çokluğu » (1'e karşı 4)	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, öğrencilik statüsünün kazanılmaması gerekçesiyle yükseköğretim kurumu ile ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
19.10.2011	26.10.2011 » İzmir 1. İdare Mahkemesi	28.02.2014 » Danıştay	28.02.2014	01.02.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
856 gün » 2 yıl 4 ay 6 gün	1 069 gün » 2 yıl 11 ay 9 gün	1 925 gün » 5 yıl 3 ay 10 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Muhammet Kaya Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
21	AYM	2014/3110	MUHAMMET KAYA BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, polis meslek yüksekokuluna yapılan geçici kaydın silinmesine dayanak gösterilen yönetmelik hükmünün idari yargı tarafından iptal edilmesine rağmen yeniden kayıt hakkı tanınmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
05.02.2010	12.02.2010 » Ankara 12. İdare Mahkemesi	13.11.2014 » Danıştay	10.03.2014	09.01.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 735 gün » 4 yıl 9 ay 5 gün	1 401 gün » 3 yıl 10 ay 6 gün	2 888 gün » 7 yıl 11 ay 3 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ezgi Pınarlar Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
22	AYM	2014/3237	EZGİ PINARLAR BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy çokluğu » (1'e karşı 4)	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, öğrencilik statüsünün kazanılmaması gerekçesiyle yükseköğretim kurumu ile ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
19.10.2011	26.10.2011 » İzmir 2. İdare Mahkemesi	12.02.2014 » Danıştay	11.03.2014	01.02.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
840 gün » 2 yıl 3 ay 20 gün	1 058 gün » 2 yıl 10 ay 28 gün	1 925 gün » 5 yıl 3 ay 10 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ebru Yaman ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 7 başvuru)**MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU**

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
23	AYM	2014/3310	EBRU YAMAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, öğrencilik statüsünün kazanılmaması gerekçesiyle yükseköğretim kurumu ile ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
19.10.2011	26.10.2011 » İzmir 2. İdare Mahkemesi	12.02.2014 » Danıştay	12.03.2014	02.02.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
840 gün » 2 yıl 3 ay 20 gün	1 058 gün » 2 yıl 10 ay 28 gün	1 926 gün » 5 yıl 3 ay 11 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Pelin Taşdivar ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 6 başvuru)

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
24	AYM	2014/3773	PELİN TAŞDİVAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, öğrencilik statüsünün kazanılmaması gerekçesiyle yükseköğretim kurumu ile ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
19.10.2011	26.10.2011 » İzmir 2. İdare Mahkemesi	17.02.2014 » Danıştay	18.03.2014	02.02.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
845 gün » 2 yıl 3 ay 25 gün	1 052 gün » 2 yıl 10 ay 22 gün	1 926 gün » 5 yıl 3 ay 11 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Y.B. Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
25	AYM	2014/4792	Y.B. BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	-	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, lisans diplomasının denklik işlemi için yapılan başvurunun reddedilmesine bağlı olarak lisansüstü eğitimden mahrum kalınmış olunmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
04.05.2009	11.05.2009 » Ankara 3. İdare Mahkemesi	20.03.2014 » Danıştay	07.04.2014	06.12.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 774 gün » 4 yıl 10 ay 14 gün	1 339 gün » 3 yıl 8 ay 4 gün	3 113 gün » 8 yıl 7 ay 1 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Özcan Özsoy Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
26	AYM	2014/5881	ÖZCAN ÖZSOY BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	35	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, öğrencisi olunan üniversitenin yönetimine verilen dilekçede dile getirilen görüşlerden dolayı disiplin cezası verilmesi ve bu sebeple okula devam edilememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.03.2002	29.05.2008 » İstanbul İdare Mahkemesi	07.03.2014 » Danıştay	07.04.2014	15.02.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
2 108 gün » 5 yıl 9 ay 13 gün	1 045 gün » 2 yıl 10 ay 15 gün	3 184 gün » 8 yıl 8 ay 24 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
150 000 TRY	30 000 TRY	% 20.0	30 000 TRY	68 202 TRY	21.4 TRY

Feyyaz Bayram Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
27	AYM	2014/7822	FEYYAZ BAYRAM BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Ayrımcılık yasağı » Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	27.05.2014	16.11.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Fehmiye Baskın Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
28	AYM	2014/9074	FEHMİYE BASKIN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	31	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, öğrencisi olunan üniversite tarafından hakkında yürütülen soruşturma sonucunda yükseköğretim kurumundan çıkarma disiplin cezası verilmesi ve bu sebeple okula devam edilememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
01.11.2006	15.01.2007 » Sivas İdare Mahkemesi	08.05.2014 » Danıştay	06.06.2014	10.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
2 670 gün » 7 yıl 3 ay 25 gün	1 434 gün » 3 yıl 11 ay 9 gün	4 133 gün » 11 yıl 3 ay 28 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
150 000 TRY	24 000 TRY	% 16.0	24 000 TRY	47 330 TRY	11.5 TRY

Nesil Dinçelmas Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
29	AYM	2014/14441	NESİL DİNÇELMAS BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy çokluğu » (1'e karşı 4)	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, öğrencilik statüsünün kazanılmaması gerekçesiyle yükseköğretim kurumu ile ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
19.10.2011	16.10.2011 » İzmir 3. İdare Mahkemesi	01.08.2014 » Danıştay	29.08.2014	01.02.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 010 gün » 2 yıl 9 ay 10 gün	887 gün » 2 yıl 5 ay 7 gün	1 925 gün » 5 yıl 3 ay 10 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Özlem Kızılveren Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
30	AYM	2014/15069	ÖZLEM KIZILVEREN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, 12.04.1991 tarihli, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 2. maddesi kapsamında yapılan burs başvurusunun red edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Ayrımcılık yasağı » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
23.10.2009	30.10.2009 » Ankara 14. İdare Mahkemesi	15.08.2014 » Danıştay	11.09.2014	23.03.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 750 gün » 4 yıl 9 ay 20 gün	924 gün » 2 yıl 6 ay 14 gün	2 701 gün » 7 yıl 4 ay 26 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mehmet Reşit Arslan Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
31	AYM	2014/15734	MEHMET REŞİT ARSLAN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, posta yoluyla gelen bir eğitim CD'sinin Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu tarafından hükümlüye teslim edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
19.03.2014	04.04.2014 » Sincan İnfaz Hâkimliği	25.08.2014 » Ankara 2. Ağır Ceza Mah.	16.09.2014	20.12.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
143 gün » 4 ay 23 gün	1 191 gün » 3 yıl 3 ay 6 gün	1 356 gün » 3 yıl 8 ay 21 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Seyran Çakmakçı Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
32	AYM	2014/16310	SEYRAN ÇAKMAKÇI BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, kapalı ceza infaz kurumunda bulunma nedeniyle lisansüstü eğitime devam edememenin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	30.09.2014	19.04.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

U.D.K. ve Diğerleri Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
33	AYM	2014/19352	U.D.K. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	İlköğretim	-	< 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, rehabilitasyon gören çocuğun özel eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.08.2009	16.10.2009 » Ankara 7. İdare Mahkemesi	12.11.2014 » Ankara Bölge İdare Mahkemesi	11.12.2014	24.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 853 gün » 5 yıl 28 gün	1 260 gün » 3 yıl 5 ay 15 gün	3 142 gün » 8 yıl 7 ay 12 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Sedat Oktar Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
34	AYM	2014/20151	SEDAT OKTAR BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	25	Oy çokluğu » (1'e karşı 4)	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, kendi yerine bir başkasının sınava girmesini sağlama ve soğuk damgası olmayan sahte nüfus cüzdanı kullanma gerekçeleriyle verilen idari cezanın eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
04.07.2012	11.07.2012 » Ankara 4. İdare Mahkemesi	18.11.2014 » Danıştay	18.12.2014	08.02.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
860 gün » 2 yıl 4 ay 10 gün	1 148 gün » 3 yıl 1 ay 23 gün	2 038 gün » 5 yıl 7 ay 3 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ahmet İnci Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
35	AYM	2014/20371	AHMET İNCİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Yetkisizlik

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, üniversiteler arası yatay geçiş isteğinin reddedilmesi üzerine idari işlemin iptali talebiyle açılan davada verilen yürütmenin durdurulması kararının uygulanmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
xx.08.2000	01.09.2000 » İstanbul 2. İdare Mahkemesi	30.01.2006 » Danıştay	23.12.2014	23.02.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 977 gün » 5 yıl 5 ay 2 gün	793 gün » 2 yıl 2 ay 3 gün	6 019 gün » 16 yıl 5 ay 29 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Adem Öğüt ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 38 başvuru)

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
36	AYM	2014/20527	ADEM ÖĞÜT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Polis Koleji mezunlarına Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesine sınavsız giriş imkânı sağlayan düzenlemelerin kaldırılmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
03.06.2014	03.06.2014 » Danıştay	03.12.2014 » Danıştay	31.12.2014	22.11.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
183 gün » 6 ay 3 gün	1 057 gün » 2 yıl 10 ay 27 gün	1 268 gün » 3 yıl 5 ay 28 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Sara Akgül Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
37	AYM	2015/269	SARA AKGÜL BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	33	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, başörtüsü yasağından dolayı üniversiteden ilişkisi kesilen öğrencinin almış olduğu bursları iade etmek zorunda kalmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Din ve vicdan özgürlüğü » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
13.11.2012	25.12.2012 » İstanbul 1. İdare Mahkemesi	03.12.2014 » İstanbul Bölge İdare Mah.	02.01.2015	22.11.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
708 gün » 1 yıl 11 ay 13 gün	1 420 gün » 3 yıl 10 ay 25 gün	2 158 gün » 5 yıl 11 ay 3 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
20 000 TRY	20 000 TRY	% 100.0	20 000 TRY	34 740 TRY	16.1 TRY

Halil Bulut Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
38	AYM	2015/2575	HALİL BULUT BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	38	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ders notunun hatalı verilmesi nedeniyle açılan tazminat davasının reddinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
31.03.2003	09.01.2004 » Samsun İdare Mahkemesi	29.01.2015 » Danıştay	11.02.2015	25.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
4 038 gün » 11 yıl 23 gün	1 197 gün » 3 yıl 3 ay 12 gün	5 248 gün » 14 yıl 4 ay 18 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
20 000 TRY	0 TRY	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

Mevlüt Huzeyfe Uğur ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 3 başvuru)

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
39	AYM	2019/2924	M. HUZEYFE UĞUR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Polis Koleji mezunlarına Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesine sınavsız giriş imkânı sağlayan düzenlemelerin kaldırılmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
03.06.2014	03.06.2014 » Danıştay	03.12.2014 » Danıştay	19.02.2015	19.04.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
183 gün » 6 ay 3 gün	1 155 gün » 3 yıl 2 ay	1 416 gün » 3 yıl 10 ay 21 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mehmet Fatih Durak Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
40	AYM	2015/7630	MEHMET FATİH DURAK BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Ortaöğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Polis Kolejinden haksız şekilde ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
08.04.2015	03.06.2015 » Ankara 6. İdare Mahkemesi	15.06.2017 » Ankara Bölge İdare Mahkemesi	07.05.2015	19.12.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
743 gün » 2 yıl 13 gün	957 gün » 2 yıl 7 ay 17 gün	930 gün » 2 yıl 6 ay 20 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Alperen Ak ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 5 başvuru)

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
41	AYM	2015/7633	ALPEREN AK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Polis Koleji mezunlarına Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesine sınavsız giriş imkânı sağlayan düzenlemelerin kaldırılmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
03.06.2014	03.06.2014 » Danıştay	03.12.2014 » Danıştay	07.05.2015	26.12.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
183 gün » 6 ay 3 gün	1 329 gün » 3 yıl 7 ay 24 gün	1 667 gün » 4 yıl 6 ay 27 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Kemal Yasir Öztürk Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
42	AYM	2015/7636	KEMAL YASİR ÖZTÜRK BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Ortaöğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Polis Kolejinden haksız şekilde ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
03.06.2014	03.06.2014 » Danıştay	03.12.2014 » Danıştay	07.05.2015	10.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
183 gün » 6 ay 3 gün	1 099 gün » 3 yıl 4 gün	1 437 gün » 3 yıl 11 ay 12 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Kübra Ece Altun Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
43	AYM	2015/12621	KÜBRA ECE ALTUN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	19	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, üniversiteye giriş sınavının iptali istemiyle açılan davanın red edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.	» Eğitim hakkı » » » » » » » »
» (Eğitime erişim öncesi)	

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
23.03.2014	29.04.2014 » Ankara 17. İdare Mahkemesi	24.06.2015 »	22.07.2015	18.04.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
421 gün » 1 yıl 1 ay 26 gün	1 001 gün » 2 yıl 9 ay 1 gün	1 450 gün » 3 yıl 11 ay 25 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Cevat Sargin ve Diğerleri Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
44	AYM	2015/12766	CEVAT SARGIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	İlköğretim	Kadın	< 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, engelli çocuğun öğrenim gördüğü okuldaki kaydının ağır ve orta dereceli zihinsel engelli eğitimi verilen bir başka okula nakledilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
10.12.2014	04.03.2015 » Ant. Cumhuriyet Başsavcılığı	15.12.2015 » Ant. Cumhuriyet Başsavcılığı	29.07.2015	07.04.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
286 gün » 9 ay 16 gün	2 079 gün » 5 yıl 8 ay 14 gün	2 226 gün » 6 yıl 1 ay 6 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Özgür Gültekin Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
45	AYM	2015/14209	ÖZGÜR GÜLTEKİN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	34	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, daha sonra iptal edilen disiplin cezası nedeniyle uğranılan zararın giderilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	13.08.2015	08.03.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ali Saraç Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
46	AYM	2015/18525	ALİ SARAÇ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, bürokratik aksaklıklara bağlı olarak okula geç başlamadan kaynaklanan manevi zararların tazmini için açılan davanın red edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	26.11.2015	09.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Melih Sivas Başvurusu**MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU**

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
47	AYM	2016/15634	MELİH SIVAS BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, 31.7.2016 tarihli ve 29787 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Hava Harp Okulundan ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
18.07.2016	25.07.2016 » İstanbul 10. Sulh Ceza Mah.	18.08.2016 » İstanbul 10. Sulh Ceza Mah.	31.08.2016	28.06.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
24 gün » 24 gün	666 gün » 1 yıl 10 ay 1 gün	703 gün » 1 yıl 11 ay 8 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Tarık Kavak Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
48	AYM	2016/22177	TARIK KAVAK BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, yabancı dil eğitimi için gerekli yasal ve bandrollü kitapların ceza infaz kurumuna girişinin engellenmesi ve ceza infaz kurumu kütüphanesinden yararlanma isteğinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kötü muamele yasağı » Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
04.08.2016	- » -	- » -	17.10.2016	16.09.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	1 074 gün » 2 yıl 11 ay 14 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Barış Yiğit Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
49	AYM	2016/67924	BARIŞ YİĞİT BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	35	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, el konulan bilgisayarın imajının verilmemesi sonrasında bilgisayar içinde yer alan doktora tezinin üniversiteye teslim edilememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.11.2016	- » -	- » -	15.12.2016	07.09.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	1 727 gün » 4 yıl 8 ay 27 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
- TRY	8 100 TRY	% -	8 100 TRY	9 751 TRY	- TRY

Furkan Soysal Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
50	AYM	2017/5812	FURKAN SOYSAL BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinden haksız şekilde ilişkin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
04.04.2015	27.05.2015 » Ankara 13. İdare Mahkemesi	09.01.2017 » Danıştay	08.02.2017	20.12.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
593 gün » 1 yıl 7 ay 18 gün	315 gün » 10 ay 15 gün	938 gün » 2 yıl 6 ay 28 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ahmet Karakaş Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
51	AYM	2017/6293	AHMET KARAKAŞ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, kapalı ceza infaz kurumunda bulunma nedeniyle lisansüstü eğitime devam edememenin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.08.2016	- » -	- » -	01.03.2017	28.11.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	637 gün » 1 yıl 9 ay 2 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mustafa Kahraman Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
52	AYM	2017/7090	MUSTAFA KAHRAMAN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunma nedeniyle sınavlara girişin yasaklanmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kötü muamele yasağı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
24.11.2016	01.12.2016 » İzmir İnfaz Hâkimliği	16.01.2017 » İzmir Ağır Ceza Mahkemesi	02.01.2017	06.10.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
46 gün » 1 ay 16 gün	1 738 gün » 4 yıl 9 ay 8 gün	1 770 gün » 4 yıl 10 ay 10 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ayşenur Parıldak Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
53	AYM	2017/15375	AYŞENUR PARILDAK BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Kadın	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kötü muamele yasağı » Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » İfade özgürlüğü » Eğitim hakkı » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	24.03.2017	28.11.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Halil Özkan Koral Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
54	AYM	2017/18895	HALİL ÖZKAN KORAL BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumundaki tutukluya ailesi tarafından getirilen kitapların teslim edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
16.11.2016	20.12.2016 » Ankara İnfaz Hâkimliği	01.03.2017 » Ank. 2. Ağır Ceza Mahkemesi	30.03.2017	09.01.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
71 gün » 2 ay 11 gün	650 gün » 1 yıl 9 ay 15 gün	750 gün » 2 yıl 20 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mahmut Sinan Abit Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
55	AYM	2017/19431	MAHMUT SİNAN ABİT BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, tutuklu yakını tarafından getirilecek ders kitaplarının ceza infaz kurumuna kabul edilmesi talebinin reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
26.12.2016	02.01.2017 » Ankara İnfaz Hâkimliği	01.03.2017 » Ankara 2. Ağır Ceza Mah.	24.03.2017	20.03.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
58 gün » 1 ay 28 gün	726 gün » 1 yıl 11 ay 26 gün	807 gün » 2 yıl 2 ay 17 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

E.S.K. Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
56	AYM	2017/20801	E.S.K. BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	-	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kötü muamele yasağı » Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » Din ve vicdan özgürlüğü » Eğitim hakkı » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
-	- » -	- » -	06.04.2017	19.11.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	1 323 gün » 3 yıl 7 ay 18 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

T.G. Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
57	AYM	2017/21163	T.G. BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	-	> 18	Oy birliği »	Diğer Kararlar » Düşme

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, tutuklu yakını tarafından getirilecek ders kitaplarının ceza infaz kurumuna kabul edilmesi talebinin reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kötü muamele yasağı » Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
21.07.2016	- » -	- » -	12.04.2017	09.01.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	637 gün » 1 yıl 9 ay 2 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Erol Yüksel Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
58	AYM	2017/21274	EROL YÜKSEL BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kötü muamele yasağı » Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
-	- » -	- » -	13.04.2017	28.11.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	594 gün » 1 yıl 7 ay 19 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mahmut Mumcu Başvurusu**MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU**

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
59	AYM	2017/24655	MAHMET MUMCU BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, posta yoluyla gönderilen ders kitaplarının tutukluyla teslim edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
23.02.2017	02.03.2017 » İzmir İnfaz Hâkimliği	25.04.2017 » İzmir Ağır Ceza Mahkemesi	17.05.2017	09.07.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
54 gün » 1 ay 24 gün	1 149 gün » 3 yıl 1 ay 24 gün	1 225 gün » 3 yıl 4 ay 10 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Fatih Dokur Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
60	AYM	2017/32217	FATİH DOKUR BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	32	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
-	- » -	- » -	09.08.2017	24.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	288 gün » 9 ay 18 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

İ.Ç. Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
61	AYM	2017/32858	İ.Ç. BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	-	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru koşullarının sağlanmaması

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Kötü muamele yasağı » Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » Din ve vicdan özgürlüğü » Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
-	- » -	- » -	15.08.2017	29.09.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	1 141 gün » 3 yıl 1 ay 16 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mehmet Ali Eneze Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
62	AYM	2017/35352	MEHMET ALİ ENEZE BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	43	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
-	- » -	- » -	23.08.2017	23.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	273 gün » 9 ay 3 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Şevket Yirik Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
63	AYM	2017/36503	ŞEVKET YİRİK BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	34	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
22.11.2016	02.03.2017 » Dinar İnfaz Hâkimliği	25.04.2017 » Dinar Ağır Ceza Mahkemesi	19.10.2017	29.09.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
54 gün » 1 ay 24 gün	1 076 gün » 2 yıl 11 ay 16 gün	1 307 gün » 3 yıl 7 ay 2 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Müjdat Gürbüz Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
64	AYM	2017/36529	MÜJDAT GÜRBÜZ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı » Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı » İfade özgürlüğü » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
24.11.2016	02.03.2017 » İzmir İnfaz Hâkimliği	25.04.2017 » İzmir Ağır Ceza Mahkemesi	06.10.2017	23.05.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
54 gün » 1 ay 24 gün	229 gün » 7 ay 19 gün	447 gün » 1 yıl 2 ay 22 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Şehmus Altuğrul Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
65	AYM	2017/38317	ŞEHMUS ALTUĞRUL BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	27	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, yüksek lisans eğitiminin yüksek lisansa giriş sınavının İdare Mahkemesince iptal edildiği gerekçe gösterilerek geçersiz sayılmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
11.01.2016	09.03.2016 » Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi	18.10.2017 » Gaziantep Bölge İdare Mah.	17.11.2017	13.01.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
588 gün » 1 yıl 7 ay 13 gün	1 153 gün » 3 yıl 1 ay 28 gün	1 771 gün » 4 yıl 10 ay 11 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ahmet Batur Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
66	AYM	2018/20182	AHMET BATUR BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	25	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, kişisel sosyal medya hesabından öğrencisi olunan üniversite yönetimi hakkında birtakım iddialarda bulunan bir haberi paylaşılması nedeniyle bir hafta uzaklaştırma disiplin cezası verilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
14.11.2016	12.01.2017 » İstanbul 11. İdare Mahkemesi	28.05.2018 » İstanbul Bölge İdare Mah.	27.06.2018	14.09.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
501 gün » 1 yıl 4 ay 16 gün	1 175 gün » 3 yıl 2 ay 20 gün	1 706 gün » 4 yıl 8 ay 6 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
5 000 TRY	5 000 TRY	% 100.0	5 000 TRY	6 019 TRY	3.5 TRY

Mehmet Cevri Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
67	AYM	2018/32097	MEHMET CEVRİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, doçentlik müracaatının kamu görevinden ihraç edilmesi gerekçe gösterilerek iptal edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
22.02.2017	12.01.2017 » Ankara 5. İdare Mahkemesi	28.05.2018 » Ankara Bölge İdare Mahkemesi	22.10.2018	13.01.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
501 gün » 1 yıl 4 ay 16 gün	814 gün » 2 yıl 2 ay 24 gün	1 462 gün » 4 yıl 2 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Yasemin Tekin Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
68	AYM	2019/25326	YASEMİN TEKİN BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	44	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, yurt dışında alınan yüksek lisans eğitiminin tanınması için bir yıllık staj koşulu öngörülmesinin eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
28.02.2018	07.03.2018 » -	29.06.2019 » -	19.07.2019	23.11.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
479 gün » 1 yıl 3 ay 24 gün	858 gün » 2 yıl 4 ay 8 gün	1 357 gün » 3 yıl 8 ay 22 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Nuray Gündoğdu ve Diğerleri Başvurusu (Toplam 3 başvuru)

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
69	AYM	2019/33965	NURAY GÜNDOĞDU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Tıbbi Biyolojik Bilimler Bölümü mezuniyeti üzerine Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) uyarınca atanma talebinin reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
25.06.2009	02.07.2009 » Danıştay	22.09.2019 » Danıştay	09.10.2019	22.07.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
3 734 gün » 10 yıl 2 ay 24 gün	287 gün » 9 ay 17 gün	4 038 gün » 11 yıl 23 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mehmet Al Başvurusu

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
70	AYM	2021/6664	MEHMET AL BAŞVURUSU

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	> 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, üniversite derslerine ve sınavlarına katılma talebinin ceza infaz kurumu tarafından reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
14.12.2020	21.12.2020 » Silivri 2. İnfaz Hâkimliği	11.01.2021 » Silivri Ağır Ceza Mahkemesi	02.02.2021	06.10.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
21 gün » 21 gün	246 gün » 8 ay 26 gün	289 gün » 9 ay 19 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

İncelenen AİHM Kararlarına İlişkin Bilgi Formları

Bu araştırmada incelenen AİHM kararlarına ilişkin bilgi formları başvuru numarasına (en eskiden en yeniye doğru) göre sıralanmıştır.

Leyla Şahin / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
1	AİHM	44774/98	LEYLA ŞAHİN / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	25	Oy çokluğu » (1'e karşı 16)	Esasa İlişkin Kararlar » İhlal yok

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, 23.02.1998 tarihli genelge kapsamında başvürtüsü nedeniyle derslere ve sınavlara alınmamanın eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü » İfade özgürlüğü » Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
xx.03.1998	29.07.1998 » İstanbul İdare Mahkemesi	19.04.2001 » Danıştay	21.07.1998	10.11.2005

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
995 gün » 2 yıl 8 ay 25 gün	2 669 gün » 7 yıl 3 ay 24 gün	2 661 gün » 7 yıl 3 ay 16 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mürsel Eren / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
2	AİHM	60856/00	MÜRSEL EREN / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	28	Oy çokluğu » (1'e karşı 6)	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, üniversiteye giriş için alınan yeterli puanın daha önceki yıllara ait üniversiteye giriş sınav sonuçları dikkate alınarak akademik konsey tarafından iptal edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
xx.08.1997	27.08.1997 » Danıştay	30.12.1999 » Danıştay	26.06.2000	07.02.2006

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
855 gün » 2 yıl 4 ay 5 gün	2 052 gün » 5 yıl 7 ay 17 gün	3 086 gün » 8 yıl 5 ay 16 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
104 000 EUR	5 000 EUR	% 4.8	7 930 TRY	43 988 TRY	14.3 TRY

Kök / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
3	AİHM	1855/02	KÖK / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	40	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » İhlal yok

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Bulgaristan'da başlanılan ve Türkiye'ye zorunlu göçe tabi tutulma nedeniyle yarıda kalan uzmanlık eğitiminin Türkiye'de sürdürebilmesi için Bulgaristan'daki staj süresinin tanınmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
17.01.1995	01.02.1995 » Ankara İdare Mahkemesi	26.04.2001 » Danıştay	10.10.2002	19.10.2006

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
2 276 gün » 6 yıl 2 ay 26 gün	1 470 gün » 4 yıl 10 gün	4 278 gün » 11 yıl 8 ay 23 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
5 000 000 EUR	0 EUR	% 0.0	0 TRY	0 TRY	0.0 TRY

Mehmet Şahin ve Diğerleri / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
4	AİHM	19596/02	MEHMET ŞAHİN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek (x2)	23 (x2)	Oy birliği »	Diğer Kararlar » Kayıttan düşürülme

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özgürlük ve güvenlik hakkı » Adil yargılanma hakkı » Etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	18.04.2002	12.12.2006

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

İrfan Temel ve Diğerleri / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
5	AİHM	36458/02	İRFAN TEMEL VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	E (x16) K (x2)	> 18 (x18)	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Kürtçe seçmeli dersi için ortak dilekçe verilmesi nedeniyle üniversiteden iki dönem uzaklaştırma cezası alınmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» İfade özgürlüğü » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
18.01.2002	25.01.2002 » Denizli İdare Mahkemesi	12.05.2004 » Denizli İdare Mahkemesi	13.08.2002	03.03.2009

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
838 gün (x18) » 2 yıl 3 ay 18 gün	2 394 gün » 6 yıl 6 ay 24 gün	2 594 gün (x18) » 7 yıl 1 ay 9 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
15 000 (x18) EUR	1 500 (x18) EUR	% 10.0 (x18)	3 249 (x18) TRY	13 767 (x18) TRY	5.3 (x18) TRY

Hasan ve Eylem Zengin / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
6	AİHM	1448/04	HASAN VE EYLEM ZENGİN / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	İlköğretim	Kadın	< 18	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinden muaf tutulma isteğinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
02.04.2001	09.04.2001 » İstanbul İdare Mahkemesi	05.08.2003 » Danıştay	02.01.2004	09.10.2007

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
848 gün » 2 yıl 3 ay 28 gün	1 376 gün » 3 yıl 9 ay 11 gün	2 374 gün » 6 yıl 6 ay 4 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Altınay / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
7	AİHM	37222/04	ALTINAY / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	23	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Yüksek Öğretim Kurulu'nun Temmuz 1998'de aldığı katsayı kararı nedeniyle istenilen fakülteye gidilememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
06.09.1999	20.09.1999 » Danıştay	25.02.2004 » Danıştay	16.08.2004	09.07.2013

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 619 gün » 4 yıl 5 ay 9 gün	3 249 gün » 8 yıl 10 ay 29 gün	5 041 gün » 13 yıl 9 ay 26 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
350 000 EUR	5 000 EUR	% 1.4	12 476 TRY	38 529 TRY	7.6 TRY

Aktaş / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
8	AİHM	37256/04	AKTAŞ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	28	Oy birliği »	Diğer Kararlar » Kayıttan düşürülme

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özgürlük ve güvenlik hakkı » Adil yargılanma hakkı » Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü » İfade özgürlüğü » Eğitim hakkı » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	09.06.2004	31.03.2009

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Kahveci / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
9	AİHM	21903/05	KAHVECİ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	58	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilen özel bir bankadaki tasarrufların çekilememesi nedeniyle yaşanan mali sıkıntılar sonucunda çocukların üniversite eğitimini tamamlamada zorluklar yaşamalarının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özgürlük ve güvenlik hakkı » Adil yargılanma hakkı » Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	31.05.2005	01.02.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Kılıç / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
10	AİHM	29601/05	KILIÇ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	30	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Yüksek Öğretim Kurulu'nun Temmuz 1998'de aldığı katsayı kararı nedeniyle istenilen fakülteye gidilememesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
01.08.1999	08.08.1999 » Danıştay	20.07.2005 » Danıştay	03.08.2005	28.03.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
2 173 gün » 5 yıl 11 ay 18 gün	4 985 gün » 13 yıl 8 ay	7 172 gün » 19 yıl 7 ay 27 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mehmet Reşit Arslan ve Orhan Bingöl / Türkiye Davası (Toplam 3 başvuru)**MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU**

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
11	AİHM	47121/06	M. REŞİT ARSLAN VE ORHAN BİNGÖL / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	40	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, F Tipi Ceza İnfaz Kurumunun aldığı kararlar ve fiili uygulamalarla uzaktan eğitim yoluyla takip edilen yükseköğrenim programı için gerekli olan bilgisayar kullanımının ve kaynaklara ulaşımın kısıtlanmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
24.03.2006	03.04.2006 » İzmir İnfaz Hâkimliği	- » -	16.10.2006	07.10.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	4 739 gün » 12 yıl 11 ay 29 gün	4 935 gün » 13 yıl 6 ay 10 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Çölgeçen ve Diğerleri / Türkiye Davası (Toplam 8 başvuru)

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
12	AİHM	50124/07	ÇÖLGEÇEN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	30	Oy çokluğu » (2'ye karşı 5)	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Kürtçe seçmeli dersi için ortak dilekçe verilmesi nedeniyle üniversiteden iki dönem uzaklaştırma cezası alınmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» İfade özgürlüğü » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
14.02.2002	21.02.2002 » İstanbul İdare Mahkemesi	01.09.2007 » İstanbul Bölge İdare Mah.	07.11.2007	12.12.2017

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
2 018 gün » 5 yıl 6 ay 13 gün	3 688 gün » 10 yıl 1 ay 8 gün	5 773 gün » 15 yıl 9 ay 28 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
38 500 EUR	1 500 EUR	% 3.9	6 763 TRY	14 190 TRY	2.5 TRY

Çam / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
13	AİHM	51500/08	ÇAM / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	20	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Yetenek Sınavının başarıyla geçilmesine rağmen görme engeli nedeniyle Konservatuvara kaydının yapılmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
16.09.2004	24.09.2004 » İstanbul İdare Mahkemesi	28.04.2008 » Danıştay	22.10.2008	23.02.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 312 gün » 3 yıl 7 ay 7 gün	2 680 gün » 7 yıl 4 ay 5 gün	4 169 gün » 11 yıl 5 ay 4 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
150 000 EUR	10 000 EUR	% 6.7	32 337 TRY	80 960 TRY	19.4 TRY

İnce / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
14	AİHM	52772/08	İNCE / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	36	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, dâhiliye stajına katılmasına rağmen, sakallı olunması nedeniyle stajdan başarısız olarak kabul edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü » İfade özgürlüğü » Eğitim hakkı » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
04.05.2006	16.05.2006 » Sivas İdare Mahkemesi	30.04.2008 » Danıştay	30.10.2008	09.07.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
715 gün » 1 yıl 11 ay 20 gün	4 270 gün » 11 yıl 8 ay 15 gün	5 168 gün » 14 yıl 1 ay 28 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Özel / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
15	AİHM	4243/09	ÖZEL / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	38	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunulduğu sırada kurumda yapılan bazı sınavlara girmeye izin verilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Yaşama hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
-	- » -	- » -	05.01.2009	22.10.2013

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	1 751 gün » 4 yıl 9 ay 21 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Seyhan / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
16	AİHM	54940/09	SEYHAN / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	51	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Süre aşımı

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, lisans eğitiminin tamamlanmasının ardından maaş derecesinin üniversite mezunu olarak edinilen yeni statüye göre düzenlenmesi talebinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Adil yargılanma hakkı » Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
07.06.1999	02.01.2000 » Kayseri İdare Mahkemesi	10.04.2009 » Danıştay	12.10.2009	17.11.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
3 386 gün » 9 yıl 3 ay 11 gün	2 593 gün » 7 yıl 1 ay 8 gün	6 164 gün » 16 yıl 10 ay 24 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Aşkın ve Diğerleri / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
87	AİHM	19499/10	AŞKIN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	İlköğretim	Erkek	< 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru yollarının tüketilmemesi

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, okul dışında elektrik çarpması nedeniyle engelli hale gelmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Adil yargılanma hakkı » Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
04.09.2001	x » x	x » x	09.02.2010	09.07.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	3 803 gün » 10 yıl 5 ay 3 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Öğretmenoğlu / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
18	AİHM	39890/10	ÖĞRETMENOĞLU / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	37	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan bir üniversiteden alınan diplomanın denklik belgesinin Yüksek Öğrenim Kurumu tarafından iptal edilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Adil yargılanma hakkı » Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
27.02.2001	06.03.2001 » Ankara İdare Mahkemesi	10.11.2009 » Danıştay	09.06.2010	01.12.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
3 171 gün » 8 yıl 8 ay 11 gün	2 367 gün » 6 yıl 5 ay 27 gün	5 749 gün » 15 yıl 9 ay 4 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Şeren / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
19	AİHM	41730/10	ŞEREN / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	< 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Başvuru koşullarının sağlanmaması

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» İşkence yasağı » Özgürlük ve güvenlik hakkı » Adil yargılanma hakkı » “Kanunsuz ceza olmaz” ilkesi » Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı » Eğitim hakkı »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	08.06.2010	19.03.2015

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Yıldız / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
20	AİHM	59241/10	YILDIZ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	32	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uzun gözaltı ve tutukluluk sürelerinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» İşkence yasağı » Özgürlük ve güvenlik hakkı » Adil yargılanma hakkı » “Kanunsuz ceza olmaz” ilkesi » Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı » Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	26.08.2010	24.03.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Kaya / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
21	AİHM	59738/10	KAYA / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Dolaylı	x	Erkek	26	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » İncelenmesine yer olmadığı

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Kara Harp Okulu tarafından verilen lisans diplomasının üzerinde disiplinsizlik nedeniyle söz konusu okuldan çıkarıldığına ilişkin bir notun yazılı olmasının eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sonrası)	» Adil yargılanma hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
x	x » x	x » x	09.10.2010	21.11.2019

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün	x gün » x yıl x ay x gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
22	AİHM	21163/11	MANSUR YALÇIN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Ortaöğretim	E (x1) K (x2)	< 18 (x3)	Oy birliği »	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Alevi inancına sahip olan ailelerin ilk ve orta dereceli okullarda zorunlu olarak okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden çocuklarının muaf tutulması isteğinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
15.07.2005	22.07.2005 » Ankara İdare Mahkemesi	02.08.2010 » Danıştay	02.02.2011	16.09.2014

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 837 gün (x3) » 5 yıl 12 gün	1 322 gün » 3 yıl 7 ay 17 gün	3 343 gün (x3) » 9 yıl 1 ay 28 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Enver Şahin / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
23	AİHM	23065/12	ENVER ŞAHİN / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	24	Oy çokluğu » (1'e karşı 6)	Esasa İlişkin Kararlar » Eğitim hakkı ihlali + Tazminat

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, üniversite binalarının fiziksel engelli öğrencilerin eğitimlerine devam etmelerini sağlayacak biçimde düzenlenmesi isteğinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
25.05.2007	15.11.2007 » Elazığ İdare Mahkemesi	28.09.2011 » Danıştay	14.03.2012	30.01.2018

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
1 413 gün » 3 yıl 10 ay 18 gün	2 148 gün » 5 yıl 10 ay 23 gün	3 729 gün » 10 yıl 2 ay 19 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
32 000 EUR	10 000 EUR	% 31.3	46 824 TRY	97 251 TRY	26.1 TRY

Bayram / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
24	AİHM	62660/12	BAYRAM / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Kadın	24	Oy birliği »	Diğer Kararlar » Kayıttan düşürülme

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, uygunsuz görülen kişisel ilişkilerde ve davranışlarda bulunma iddiası nedeniyle Deniz Harp Okulundan ilişkinin kesilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ve tazminat talebine ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Özel ve Aile yaşamına saygı hakkı » Eğitim hakkı » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
xx.xx.2009	- » -	- » -	30.07.2012	08.07.2021

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
- gün » - yıl - ay - gün	3 265 gün » 8 yıl 11 ay 15 gün	- gün » - yıl - ay - gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
- EUR	7 750 EUR	% -	79 709 TRY	98 242 TRY	- TRY

Sanlısoy / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
25	AİHM	77023/12	SANLISOY / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Okul Öncesi Eğitim	Erkek	< 18	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, Atipik Otizm teşhisi konulan ve özel eğitime devam etmesi tavsiye edilen çocuğun özel bir Anaokulu'na kaydının yapılması talebinin kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. » (Eğitime erişim öncesi)	» Etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı » Ayrımcılık yasağı » Eğitim hakkı » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
14.10.2011	01.11.2011 » İst. Cumhuriyet Başsavcılığı	07.05.2012 » İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi	08.10.2012	01.12.2016

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
188 gün » 6 ay 8 gün	1 515 gün » 4 yıl 1 ay 25 gün	1 857 gün » 5 yıl 1 ay 2 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Uzun / Türkiye Davası

MAHKEME KARARI BİLGİ FORMU

Sıra	Mahkeme	Başvuru No.	Başvuru Adı
26	AİHM	37866/18	UZUN / TÜRKİYE

İhlal İddiası	İlgili Eğitim Kademesi	Başvuranın		Karar	
		Cinsiyeti	Yaşı	Biçimi	Çeşidi
Doğrudan	Yükseköğretim	Erkek	47	Oy birliği »	Usule İlişkin Kararlar » Açıkça dayanaktan yoksunluk

Başvuru Konusu	İlgili Hak ve Özgürlükler
Başvuru, üniversite derslerine ve sınavlarına katılma talebinin ceza infaz kurumu tarafından reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. » (Eğitime erişim sırası)	» Eğitim hakkı » » » » » » »

Olay Tarihi	AİHM / AYM Öncesi		AİHM / AYM	
	İlk Başvuru Tarihi	Son Karar Tarihi	Başvuru Tarihi	Karar Tarihi
23.11.2016	30.11.2016 » -	18.06.2018 » -	10.08.2018	03.12.2020

Yargılama Süreleri		
AİHM / AYM Öncesi	AİHM / AYM	Toplam
565 gün » 1 yıl 6 ay 20 gün	846 gün » 2 yıl 3 ay 26 gün	1 464 gün » 4 yıl 4 gün

Tazminat					
Talep	Karar	Kazanılma Oranı	TL Karşılığı	Ocak / 2022 Karşılığı	Bir Günlük Değeri
xx EUR / TRY	xx EUR / TRY	% x	xx TRY	xx TRY	xx TRY

Ek 5. Özgeçmiş

Adı SoyadıFaik SÜRER

Kişisel Bilgiler

İletişim Bilgileri

Öğrenim Bilgileri

İş Deneyimi
